

BREZ STARŠEV NI PRIHODNOSTI

"Brez otrok ni prihodnosti," je bilo geslo letošnjega dneva za življenje, ki smo ga obhajali v začetku februarja. Mesec dni kasneje, ob dnevu žena, je predsednik italijanske republike Ciampi poudaril, da so prazne zibelke pravi in prvi problem italijanske družbe. Gre za temo, o kateri bi morali pogosteje razmišljati in ji posvečati več pozornosti. Vsekakor ne samo enkrat ali dvakrat letno.

Očitno je, da - po vsem t.i. razvitem svetu - manjkajo otroci. V Italiji se je rodnost v zadnjih 40 letih dramatično razpolovila. Če je prišlo do tega, pomeni, da se krha želja biti oče ali mati. Na neki način se zdi, da se je nekje po poti izgubilo posredovanje veselja do življenja in sploh najglobljih razlogov zanj. Kot da bi naenkrat to postalo težko razložiti ali razumeti. Verjetno so nastajanje, nehanje in obnavljanje življenja lažje razumevali otroci nekdanj, ko so opazovali setev, nato zorenje žita in žetev. Pozimi so cepetali po zledenelih njivah, a vedeli so, da se bo spomladi narava spet prebudila. Tedaj so imeli več bivanjskih gotovosti, kljub slabšim življenjskim razmeram je verjetno bilo lažje hoditi po že prehojenih poteh, ki so pač v človekovi... naravi.

Danes se moramo vsega tega učiti nanovo. Vera v življenje ni bila nikdar tako šibka kot danes, pravijo opazovalci. Vse bolj dragocena in redka je namreč v ljudeh želja posredovati življenje in (niti ne samo fizično) rojevati. Biti oče ali mati namreč pomeni imeti težišče izven sebe, drugega sprejemati, skrbeti zanj in ga vzgajati, spremljati njegovo rast in razvoj, jemati na svoja ramena njegove težave. Zato je jasno, da ni prihodnosti brez otrok, pa niti brez odraslih, ki bi želeli biti očetje in matere. Psihologi in sociologi ugotavljajo, da je to splošen pojav v družbi, v kateri zaseda ugodje eno najvišjih stopničk na vrednostni lestvici. Mladi rodovi kar ne najdejo energije, da bi zapustili družino in si ustvarili lasten dom, kaj šele družino z enim ali več otroki. Drugi pravijo, da je najhujša bolezen našega časa narcizem: preveč smo zaljubljeni vase, preveč zaposleni izključno z lastnim samouresničevanjem in samouveljavljanjem v najbolj individualističnem pomenu besede, da bi tvegali in se preizkusili v zahtevnem odnosu z drugim - otrokom. Seveda, družina prinaša odgovornosti, srka čas in moči. Če se bogatejši ne odločajo zanjo tudi zato, ker naj bi si vsaj nekaj let ne mogli privoščiti čezoceanskih križarjenj, si pripadniki vedno revnejšega srednjega sloja, ki imajo nestalno ali začasno službo, ne drznejo začeti pustolovščine z otrokom, ki je "stalen"; "začne se" z rojstvom in se nikdar ne konča... Tako sveti oče kot predsednik Ciampi sta poudarila, da brez konkretne pomoči in primerne podporne politike zakoncem ni dano, da bi imeli več otrok; zato sta se zavzela za tako socialno ureditev, ki bi bila bolj naklonjena družinam in rojevanju otrok. Bodo besede obvisle v zraku?

Če si hočemo zagotoviti prihodnost, so torej potrebni očetje in matere, ljudje, ki imajo pogum in željo nadaljevati življenje in imajo za to tudi tehtne razloge. Kaj je v življenju lepšega od možnosti darovati življenje bitjecu, ki je Božji dar? Potrebni smo samo malo več zaupanja v življenje.

Danijel Devetak

Praznična prireditev ob 50-letnici Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel Pol stoletja z glavo in srcem

Velik praznik je v soboto, 6. marca, združil v večernih urah v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici ogromno množico ljudi iz vsega zamejstva in slovenske Primorske, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano kulturnega hrama, da bi se udeležili glasbene prireditve ob proslaviti polstoletnega delovanja Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. To je bil praznik gojencev, sedanjih in nekdanjih docentov, pa tudi staršev, ki se zavedajo vloge glasbenega izobraževanja za celostno rast svojih otrok, in sploh vse naše skupnosti.

Šola, katere zametki segajo v začetek prejšnjega stoletja, je obnovila delovanje l. 1953 in se odtle iz leta v leto stalno kakovostno razvija. Pred njo so novi izzivi, ki jih sprejema z zagnanim optimizmom. / stran 10

FOTO DPD

"Šola ni šala," me je vedno dobro razpoloženi prijatelj opozoril, ko sem prestopil šolski prag. Ni mu kaj oprekati, da nima prav. O šoli se je zadnje tedne kar precej polemiziralo, tudi naš tednik je objavil nekaj člankov, ki so polemiko o nizkem vpisu na nekatere naše višje šole in o odlivu ducata nižješolcev na italijanske še podžgali. Kot šolniku mi gotovo ne more biti vseeno, kaj se dogaja z našo šolo, kam se vpisujejo naši dijaki, čeprav bo kdo moje prizadevanje za obstoj in razvoj slovenskih višjih šol na Goriškem razumel kot reševanje stolčka, na katerem sedim. Veliko najrazličnejših dejavnikov negativno vpliva na šolstvo nasploh, od nove šolske reforme, ki namenja javnemu šolstvu čedalje manj sredstev, do (naj mi nihče ne zameri) čedalje zmanjšane obsega znanja izobražujočih, kar je zopet posledica drugih faktorjev, recimo tega, da se na šolo vpisuje vse, kar leze in gre, da prave selekcije ni, saj nas je malo, zato je vsak dijak dobrodošel, poleg tega šola opravlja še socialno, vzgojno, varstveno in še katero

Odmev na razpravo o našem šolstvu "Šola ni šala!"

vlogo, zato je tudi za oblast koristno, da se mladi raje združujejo v šoli kot na cesti. Zaobjeti vse, kar na šolo negativno vpliva, je v tako omejenem prostoru nemogoče in tudi ni moj namen. Danes šola vsekakor ni to, kar je bila včasih, in to je z določenega zornega kota tudi razumljivo. Časi se spreminjajo in ljudje ravno tako, spreminja se okolje, v katerem živimo, vprašanje je, če naša šola krije potrebe teritorija in se vzporedno z njim posodablja. Nekateri nočejo in nočejo v korak s časom. Šolniki so bili včasih cvet inteligence, bili so bolj angažirani v prosveti, kulturi, politiki, stalno prisotni tam, kjer se je kaj kulturnega dogajalo, pripeljali s seboj dijake. Danes je tega manj, šolnikov in dijakov ne vidiš razen v šoli skoraj nikjer, vse teže jih pričrtaš, da preberejo kako knjigo, da se udeležijo kakega predavanja, saj razen v peščici kolegov ne vidijo zgleada v nikomer izmed svojih profes-

orjev in učiteljev. Ko je npr. dr. Jože Toporišič predstavil v Gorici novi slovenski pravopis, sta bila v dvorani prisotna samo še dva kolega in še morda trije v pokoju. Ko sem na nedavnem šolskem izletu začel s kolegom debato o vpoklicu slovenskega metropolita dr. Rodeta v Vatikan in o stanju Cerkev na Slovenskem, sta me samo debelo gledala, o čem govorim. Po drugi strani jih je veliko tudi takih, ki so o vsem na tekočem in so prave enciklopedije znanja, ki pa ga ne znajo ali nočejo "investirati". To gotovo ni ne spodbudno ne koristno. A to bi še prenesel, to še ni največje hudo, bi se lahko izrazil po Prešernovo. Moti me recimo tudi ali predvsem to, da me slovenski zamejec prepričuje, da je upravičen vpisati otroka v italijansko šolo (kot da bi bilo tam kaj boljše), ker je ta kvalitetnejša kot slovenska. Da slovenska državljanica, poročena na naši strani meje z italijanskim državljanom italijanske narod-

nosti, neprisiljeno vpiše otroka v italijansko šolo, ker je to samo po sebi umevno, saj smo vendar v Italiji in ne v Sloveniji, večinski jezik v Italiji pa je italijanski. Da slovenske šole v zamejstvu vodijo nekateri, ki nimajo vizije za razvoj in kvalitetnejšo ponudbo posamezne šole ali imajo celo odklonilen odnos do slovenstva. Da na šoli vlada napeto vzdušje zaradi nesodelovanja ali nerazumevanja med vodstvom in profesorskim zborom in prav tisti, ki bi morali spodbujati in koordinirati delo na šoli, ustvarjati prijetno razpoloženje, dijake in profesorje stalno ponižujejo, kritizirajo (tudi javno), omalovažujejo njihovo delo, prizadevanje in vse ostalo, kar se rodi pod šolsko streho, ki skratka problemov ne rešujejo, ampak jih ustvarjajo. Da nekateri politiki in z njimi povezani nekateri šolniki ne štijo interesov slovenske šole, temveč restriktivne (beri mačehovske) ukrepe italijanske politike na področju javnega šolstva podpirajo, včasih celo prehitvajo.

/ stran 16
Adrijan Pahor

Obvestilo sodelavcem

Prihodnji teden bomo zaradi praznovanja goriških zavetnikov šli v tisk dan prej, in sicer v ponedeljek. Zato prosimo sodelavce, naj pošljejo prispevke čimprej, vsekakor najkasneje do petka, 12. marca. - Uredništvo

Intervju

Violinist
Črtomir
Šiškovič
o svojem
odnosu do
glasbe in...
(stran 3)

Razstava

Slikar David
Faganel
razstavlja
v Kulturnem
centru Lojze
Bratuž
(stran 6)

Poklici

Či-Čo,
kitajski
krošnjar,
ki se uči
slovenskega
jezika
(stran 14)

02

Drago Legiša
TU QUOQUE!

04

Ambrož Kodolja
CERKEV KOT INSTITUCIJA IN ŽIVA CERKEV

05

Danijel Devetak
KAZIMIR ČERNIC O ROMANJU K TREM SVETIŠČEM

06

Slovenska matica
PROTEST IN POZIV

07

Iva Koršič
SSG: PREMIERA HAVLOVIH ENODEJANK

Ob obisku predsednika zbornice Casinija Poklona ob spomeniku na bazoviški gmajni ne bo

Senatna zbornica italijanskega parlamenta bi po napovedih morala 9. ali 10. marca potrditi zakonski predlog o uvedbi vsedržavnega Dneva spomina na množično odselitev italijanskih optantov iz Istre, z Reke in iz Dalmacije po drugi svetovni vojni in na žrtve fojb, ki ga je skoro soglasno odobrila poslanska zbornica minulega 11. februarja. Kot znano, so zakon podprli tudi poslanci levosredinske opozicije, razen predstavnikov Komunistične prenovne in Zelenih, kar je sprožilo številne politične komentarje posebno med Slovenci v Italiji pa tudi v osrednji Sloveniji. Kritike se nanašajo na izbiro datuma in utemeljitev političnih razlogov za uvedbo dneva spomina, ki ne upoštevajo objektivnih zgodovinskih dejstev in okoliščin, v katerih je prišlo do omenjenih tragičnih dogodkov.

Takoj zatem se je v krogih slovenske manjšine sprožila živahna razprava v zvezi s spominskimi obeležji, ki naj bi jih obiskal predsednik po-

slanske zbornice Casinija ob svojem uradnem obisku v naši Deželi ob 40-letnici njegovega delovanja. Med pisanjem tega sestavka je z deželne uprave prišla potrditev, da program Casinijevega obiska ne predvideva poklona tudi pri spomeniku na bazoviški gmajni. Tako je dokončno propadlo vsako tiho upanje, da se bo visoki predstavnik italijanske države spomnil tudi kraja, ki simbolizira preganjanje, trpljenje in umiranje Slovencev v nekdanji Juljski krajini v času fašistične strahovlade. To obenem dokazuje, da v splošni zavesti večinskega naroda ni še dozorelo spoznanje, da sprava ne sme biti zgolj enostranska, ampak mora zaobjeti vse stvarnosti v naših krajih, ki jih je tako ali drugače usodno prizadela druga svetovna vojna. Napovedani obisk predsednika Casinija je bila priložnost za spravno gesto tudi do pripadnikov slovenske manjšine, ki bi bila samo v čast italijanski državi in bi odločilno prispevala k do-

končni pomiritvi duhov pri nas. Očitno so pa pri odločujočih dejavnikih prevladali stari predsodki, ki razlagajo dvoletnost med deklarativnimi načeli in dejanskim ravnanjem.

Ob tem moramo javnosti pojasniti, da so bile pristojne oblasti pravočasno obveščene o pričakovanju Slovencev, da ne bodo ob tej priložnosti diskriminirani. Prav tako ne moremo mimo ugotovitve, da do diskriminacije prihaja ob 40-letnici ustanovitve oziroma delovanja dežele Furlanije-Juljske krajine, ki ji je ustavodajna skupščina priznala poseben položaj prav zaradi prisotnosti slovenske manjšine. Kljub temu ji statut leta 1963 ni priznal pristojnosti na področju manjšinske zaščite. Sedanja deželna uprava je res storila nekaj pomembnih korakov v korist slovenske manjšine in slednjo želi pritegniti k sodelovanju pri oblikovanju novega deželnega statuta. Vendar v pravkar opisanem primeru ji ni uspelo prepričati rimskih oblasti, da bi prispevala h končni pomiritvi v naših krajih. Spricho tega se vprašujemo, ali so časi pri nas in v Rimu res dozoreli za nepovraten pogled v prihodnost.

Alojz Tul

Irak / 181 mrtvih v atentatih minuli teden

V ponedeljek sprejeta začasna iraška ustava

Ameriški civilni upravitelj v Iraku Paul Bremer (na sliki) je začasno iraško ustavo označil kot "zgodovinsko". Kakšno vlogo bo ta dokument odigral v iraški zgodovini in zgodovini vsega arabskega sveta, bodo lahko ugotovili bodoči rodovi; gotovo pa je, da že danes prinaša s seboj pomembne posledice ter, žal, tudi tragične dogodke.

Podpis začasne iraške ustave so minuli teden kar dvakrat preložili: prvič v torek, ker je prišlo do srljivih atentatov, v katerih je v Bagdadu in v Kerbali umrlo 181 šiitov, ki so se zbrali na praznovanju Ašure. Gre za enega glavnih šiitskih praznikov, ko se verniki spominjajo mučeniške smrti Mohamedaovega nečaka Husseina, ki ga je leta 680 v Kerbali dal ubiti sunitski kalif Yazid. Praznik simbolizira tudi notranjo razdelitev med muslimani, in sicer na sunite in šiite. Ta delitev je bila v Iraku že za časa Sadama Huseina boleča, saj je diktator privilegiral sunitsko manjšino v škodo šiitske večine. Zato je bilo med drugim v preteklosti praznovanje Ašure močno omejeno, letos pa sta se lahko prvič v svetem šiitskem me-

stu Kerbali zbrala kar dva milijona šiitov, ki so prišli tudi iz sosednjih držav. Krvavi atentati so gotovo imeli dva ključna namena: poglobiti sovraštvo med verskima skupnostima v Iraku in ovirati sprejem začasne iraške ustave. Ta namreč ne bo temeljila izključno na šariji (t.j. na islamskem koranskem pravu), kot bi želeli islamski ekstremisti.

Podpis temeljnega pravnega dokumenta so kasneje odložili še drugič, in sicer zaradi pomislekov, ki so jih zadnji trenutek izrazili prav

predstavniki šiitov. Pet članov sveta prehodne iraške vlade se ni strinjalo predvsem s tistim členom, ki bo dovoljeval kurdski manjšini (gre za dve tretjini volilcev treh od osemnajstih iraških provinc), da bi postavila veto na bodočo (dokončno) iraško ustavo, če bi jim ta omejevala avtonomijo.

Konec minulega tedna so se šiitski voditelji zbrali v Najafu: posvetovanja z ajatolo Al-Sistanijem so privedla do pozitivnega rezultata. Najvplivnejši šiitski verski voditelj je sicer potrdil več zadržkov (npr. tudi glede pravil o sestavi nove vlade), vendar je pristal na podpis začasne ustave.

Kompromis je bil res nujen in dobrodošel. Ne samo zaradi odnosov med verskimi in etničnimi skupinami, ki so tako in tako zelo napeti in se pod pritiskom stalnih atentatov slabšajo iz dneva v dan, pač pa tudi zaradi pomena začasne ustave. Ta predstavlja nujen korak na poti predaje oblasti Iračanom, do katere bo prišlo konec junija. Predstavlja pa tudi izredno pomemben poskus uvajanja demokratičnih principov v arabski svet.

Breda Susič

Pisatelj Carlo Sgorlon o Slovanih Tu quoque!

Zadnja številka beneško-slovenskega kulturno-verskega petnajst dnevnika Dom objavlja uvodnik izpod peresa svojega glavnega urednika msgr. Marina Qualizza. Posvečen je članku, ki ga je za dnevnik Il Gazzettino napisal tudi in zlasti zamejskim Slovincem znani pisatelj Carlo Sgorlon, rojen leta 1930 v Cassaccu pri Vidmu. Za dnevnik Il Gazzettino je med drugim napisal: "Italijane so južni Slovani tudi zato sovražili, ker slednje preveva najgobji nacionalizem in ne znajo sobivati z drugačnimi ljudstvi. Ne poznajo strpnosti in ne sprejemajo drugačnih kultur. Med njimi še obstajajo skoraj plemenska čustva, ki upamo, da bodo splahnela ali se vsaj omilila z vstopom teh ljudstev v Evropsko zvezo".

Msgr. Qualizza v svojem uvodniku pravilno ugotavlja, da "noben narod ni po naravi hudoben, saj ga je ustvaril Bog. Hudobija ima svoje korenine v zgodovini in ideologijah". Še prej se pisec čudi, kako je takšna sodba o južnih Slovanih mogla priti izpod peresa Carla Sgorlona, ki očitno ni mogel ali znal zaplavati proti toku v času, ko je dejansko vsa italijanska javnost pod vplivom medijske kampanje v zvezi s fojbami.

Podpisani pa se čutim tudi in predvsem zato prizadevamo, ker se še živo spominjamo, kako mi je žal prezgodaj umrla profesorica Neva Godini z videmska univerze naravnost navdušeno govorila o Carlu Sgorlonu, ko je na začetku osemdesetih let prevajala v slovenščino nje-

gov roman "Il trono di legno" (Leseni prestol). Prevod je tudi izšel, če se ne motim, pri založbi Lipa v Kopru. Tedaj smo Slovenci tega furlanskega pisatelja nekako povzdigovali v nebesa in smo s prevodom njegovega dela z dejanji in ne le z besedami dokazali, da sprejemamo drugačne kulture in da znamo sobivati z drugačnimi ljudstvi. S svojimi globoko žaljivimi in neresničnimi besedami, ki jih je napisal za Il Gazzettino, pa nas ni le samo globoko razočaral, temveč tudi grobo žalil.

Je šlo za spodrselj? Odgovor bi moral priti izpod njegovega peresa, saj bomo v nasprotnem primeru morali ugotoviti, da tudi ta od našega slovenskega ljudstva upoštevani pisatelj plava po toku, kar gotovo ni lastnost spoštovanja vrednega človeka.

DL

TA JE MOČNA!

Ponavadi kulturniki ne prispevajo veliko v skupno blaginjo, ker so predvsem deležni občinskih, pokrajinskih, deželnih in državnih

prispevkov. V Gorici občinska uprava zgledno skrbi za svojo blaginjo, ki jo zadnje čase kulturniki pridno polnijo. Plačujejo namreč visoke prometne globe, ki jim jih dajejo goriški redarji. Tako je bilo na

petdesetletnici centra Komel, na Svete tri kralje pri sv. Ivanu, pred dobrim tednom dni pred Avditorijem...

Pa naj še kdo reče, da kulturni ljudje iščejo samo denarne prispevke...

Janez Povše POVEJMO NA GLAS

Leva sredina prepušča prostor desnici?

Živimo v času, ko se dogajajo prelomne stvari in so zato politični programi strjeni v tisto, kar je zares bistveno. Izjemno važno in odločilno v tem smislu je, da se politika dosledno drži svojih temeljnih izhodišč in da od njih ne odstopa. Seveda imamo v mislih sedanjo opozicijo leve sredine, ki je pričela kazati znake popuščanja in to v trenutku, ko si tega ne bi smela dovoliti vsaj zaradi treh temeljnih in osrednjih problematik oziroma načina, kako se teh problematik loteva vladajoča desna večina. Gre za odnos do globalizacije, se pravi vojne v Iraku in še kje drugje; gre za odnos do sožitja v nastajajoči novi Evropi, se pravi za odnos do drugih, predvsem sosednjih narodov; in slednjič gre za odnos do socialnega vprašanja, se pravi ustvarjanja takšne družbe, ki bo zagotavljala enake osnovne življenjske pogoje prav vsem, tudi manj premožnim. Berlusconi je desna vladajoča večina se na vseh ravneh nagiba k tršim prijemom: globalizacijo si po Bushevem in Blairu v zoru predstavlja kot vojaško uveljavljanje demokracije ter ob tem jasno napoveduje kar desetletje tovrstnih posegov. Do nastajajoče Evrope je skeptična in želi, kjer je pač mogoče, uveljaviti svoj uglednejši položaj s pritiskom na druge, pri čemer se je mogoče spomniti nedavno proglašene Dneva spomina na begunce in fojbe brez primernega upoštevanja Slovenije in Hrvaške. Socialno vprašanje za

vladajočo desnico sploh ni resen problem, zanj kaže izjemno malo poslušati, v resnici le tedaj, kadar pride v družbi do glasnih nestrinjanj in odporov.

In znotraj navedene, vsekakor občutljive situacije, je zajeten del levosredinske opozicije pokazal v prvih dveh točkah nepričakovano slabost. Ob Dnevu spomina na begunce in fojbe se je zaznavno pridružil stališčem desnice, češ da gre zgolj za notranji italijanski problem ter da se je bilo nujno vsem v drugi svetovni vojni prizadejim sonarodnjakom primerno oddolžiti. Ob tem je bila pozabljena postavka razumevajočega sobivanja med narodi, ki naj bi v novi Evropi skupno in ne enostranko gradili svojo prihodnost, kar še posebno velja za pravna dejanja. Nadalje kaže leva sredina razvidno šibkost v odnosu do vojne v Iraku. Pred glasovanjem o podaljšanju tamkajšnjega bivanja italijanske vojske je prišlo do znatnih razhajanj, zaradi česar se je bati, da bo stališče desnice ne samo številčno, ampak tudi moralno povsem prevladalo. Pri tem ne smemo pozabiti, da je stališče do Iraka stališče do globalizacije nasploh, torej do celotne usmeritve zahodnega sveta v prihodnjih letih, za posege z vojno ali z nenasilno pomočjo.

Kot leva sredina smo torej izvorni le še s pogledom na socialno vprašanje, kar pa utegne biti premalo. Če je namreč tukajšnji izračun točen, bomo na ta način na volitvah čez dve leti zelo šibka alternativa sedanji Berlusconijevi večini. Vse naše odstopanje bo šlo le v prid desnici, jo dodatno potrdilo ali celo ustoličilo.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Črtomir Šiškovič

“Nikoli ne bom pozabil, da sem Slovenec”

Črtomir Šiškovič je mednarodno uveljavljen violinist, ki je začel svojo glasbeno pot na šoli Glasbene matice v Trstu, v razredu prof. Oskarja Kjudra. Pri dvajsetih je diplomiral na tržaškem konservatoriju Tartini in se nato odpravil v Nemčijo, ZDA in Avstrijo, kjer se je izpopolnjeval ob velikih mojstrih. Komaj tridesetleten je postal prva violina v orkestru Občinskega gledališča Verdi v Trstu, po treh sezonah je v isti vlogi nastopil v Simfoničnem orkestru Emilie-Romagne. Kot solist je sodeloval s prestižnimi orkestri (Ljubljanski in Peterburški filharmoniki, Komorni orkester iz Budimpešte, nemška Rheinische Philharmonie, Cappella Istropolitana iz Bratislave in Simfonični orkester Toscanini). Posnetke njegovih izvedb hranijo tudi številne radijske hiše (slovenska, zagrebška, peterburška, beograjska, španska in madžarska RTV ter italijanski Rai). Leta 2001 je z ostalimi člani Godalnega kvarteta Tartini prejel nagrado iz Prešernovega sklada. Že več let živi v Parmi.

Z izvajanjem baročnih avtorjev ste imeli veliko uspeha in bili deležni odličnih kritik. Med drugim so o vašem nastopu s francoskim Ensemble Cologne napisali, da ste neizmerno violinski talent, ki ima baročno glasbo v krvi. Kdaj in zakaj ste se odločili, da se boste posebej posvetili baročnemu obdobju?

Baročno glasbo sem pravzaprav vedno igral, vendar sem jo v začetku interpretiral podobno kot klasike ali romantiko. V začetku 20. stoletja se je pač v glasbenih krogih uveljavila moda, ki se je dolgo ohranila, da so izvajali vsa obdobja na enak način. Zato se je izgubila baročna tradicija. V 60. in 70. letih pa so v Nemčiji, na Nizozemskem in v Angliji nastale komorne zasedbe, ki so želele ovrednotiti baročni stil in so se specializirale v izvajanju skladb iz tega obdobja. Ko sem se po diplomu na tržaškem konservatoriju izpopolnjeval v Kölnu, sem tam spoznal, poslušal in igral s poustvarjalci, ki so se posvečali samo temu obdobju. Uho se je medtem privadilo na drugačno interpretacijo, ki je nujna za pravilno igranje renesančnih in baročnih skladb.

Spomina 2001 sta s pianistom Luco Ferrinijem predstavila zgoščenko, na kateri sta posnela prazgodbe nekaterih manj znanih sonat piranskega skladatelja Giuseppa Tartinija (1692-1770) za violino in basso continuo. Kako ste se približali temu avtorju?

Glavno pobudo za to, da sem se vnel za Tartinija in njegove učence, je dalo povabilo Nadje Kralj, urednice za klasično glasbo na Radiu Trst A, da bi ob 300-letnici Tartinijevega rojstva posnel za tržaški radio vseh 31 Tartinijevih sonat za violino solo. Takrat sem se navdušil zanj.

Igrali ste s številnimi posamezniki, komornimi ansambli in orkestri.

Katera zasedba vam najbolj odgovarja in katere skladatelje najraje izvajate?

Najraje igram s tistimi ansambli ali skupino, s katero trenutno igram. Ni ene, o kateri bi lahko rekel, da mi bolj odgovarja. Rad igram v vsaki zasedbi, pomembno je le to, da je material oz. program dobro pripravljen. Isto velja za skladatelje. Ko igram enega, se mi popolnoma posvečim, kot bi mi bil najljubši. Pri vsaki skladbi, tudi če ni ravno Mozartova ali Beethovenova, poiščem in ovrednotim tisto, čemur je avtor dal duška. Samo tako bo njegovo pravo sporočilo dospelo tudi do poslušalcev.

Kateri nastopi se med vsemi najraje spominjate?

V najlepšem spominu sem ohranil svoj prvi, preddiplomski recital, ki sem ga odigral v Prosvetnem domu na Opčinah leta 1976. Najprej zato, ker se je koncert dobro izšel, najpomembnejše pa je bilo spoznanje, ki je nastopu sledilo, in sicer to, da sem bil zmožen izpeljati celovečeren koncert. Takrat sem razumel, da sem na pravi poti, in se torej lahko popolnoma posvetil muziciranju.

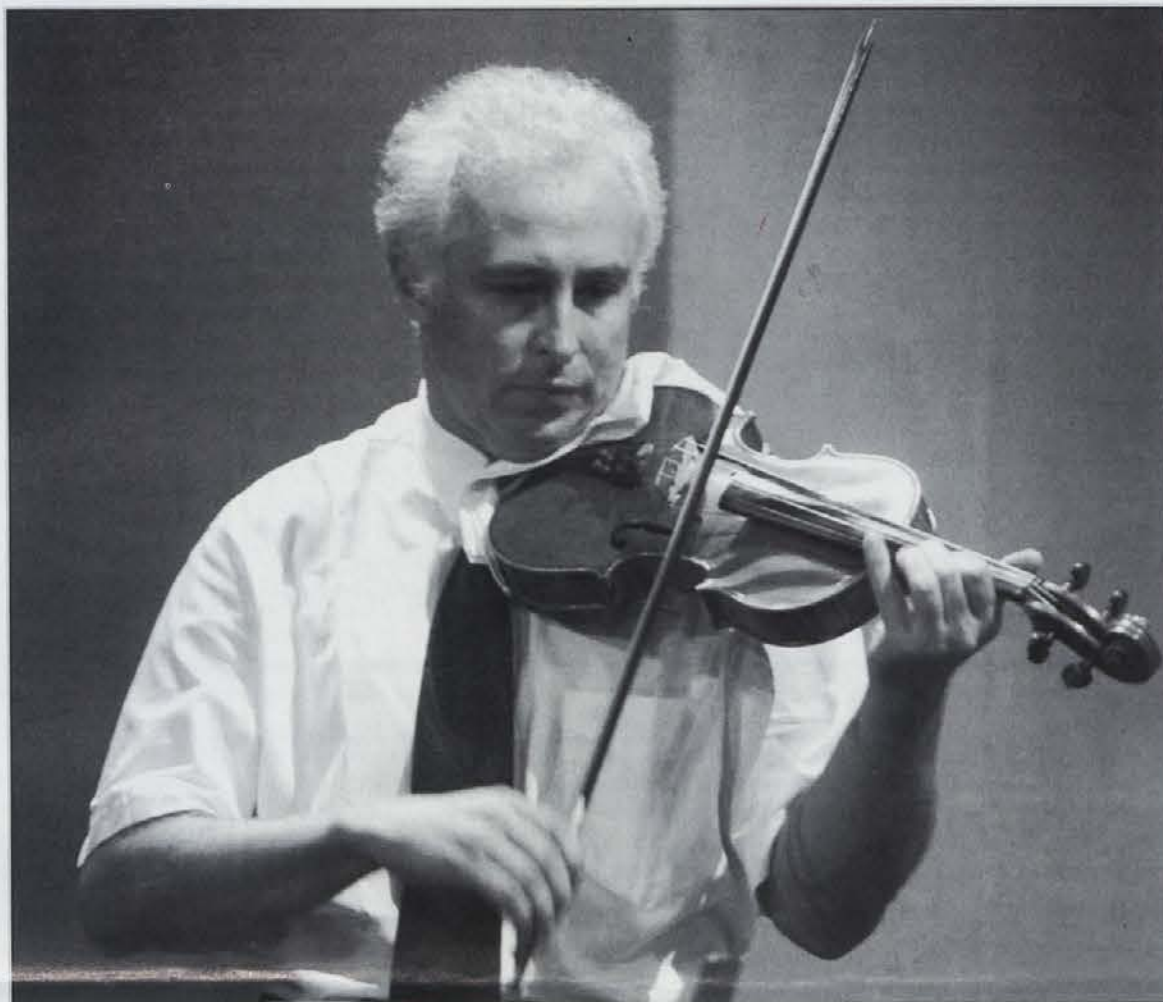

FOTO KROMA

Ste kdaj razmišljali o tem, da bi se lotili pedagoškega dela? V čem se dober mentor razlikuje od povprečnega in kateri vam je bil najdražji?

Za zdaj se temu delu posvečam le občasno. Vsako leto namreč poučujem na master kurzih po Italiji in izven nje. Dokler bodo prsti dovolj prožni, bom tudi tako nadaljeval. Potem pa bom začel redno mentorsko delo, saj se mi zdi zelo pomembna naloga pomagati mladim, da odkrijejo svoje zmožnosti in se nato postavijo na lastne noge.

Dober pedagog mora nujno obvladati instrumentalno tehniko in imeti dobro glasbeno kulturo. Gojencu pa se mora približati tudi s primernim psihološkim pristopom. Večkrat so npr. prav talentirani otroci oz. mladostniki precej leni. Take je nujno privleči k študiju, da razvije svoje sposobnosti. Še več. Dober profesor naj bi bil kot oče, to pomeni, da bi se moral zanimati za gojenčevo življenje tudi izven šolskega urnika in spremljati razvoj njegove osebnosti mimo glasbene vzgoje. S tem je seveda največ dela v prvih letih.

Sam se najraje spominjam svojih prvih dveh profesorjev, Oskarja Kjudra v Trstu in Cirila Veroneka v Ljubljani, ki sta bila violinista in torej mentorja pri izvajanju, obenem pa sta mi očetovala stala ob strani tudi drugače.

Glede na to, da ste veliko študirali na tujem, kako ocenjujete italijanski glasbeni šolski sistem?

Največjo napako vidim v tem, da so na italijanskih konservatorijih pedagogi, ki hkrati poučujejo najmlajše gojence, začetnike in diplomante. To je, kot če bi isti učitelj oz. profesor poučeval najprej osnovnošolca, uro kasneje pa predaval univerzi-

tetnim študentom. Potrebe otroka in mladostnika so popolnoma različne, tudi pristop do njih mora biti nujno drugačen. Na Vzhodu je bil glasbeni študij boljše strukturiran in mislim, da je tako še danes. Že v Sloveniji, pa tudi v Rusiji, na Kitajskem in Japonskem so na nižjih glasbenih šolah zaposleni pedagogi, ki se specializirajo v delu z najmlajšimi. Na srednjih šolah so spet posebni profesorji, ki se posvečajo tej zrelosti stopnji. Na akademijah pa poučujejo koncertanti, ki se ukvarjajo predvsem s programom že odlično pripravljenih glasbenikov. Sam se npr. ne čutim pripravljenega, da bi učil v prvih razredih, ker se reševanju začetniških težav nisem nikoli posebej posvetil. Vem pač, kdaj je roka v pravi poziciji in kdaj ne, vendar kako pospremiti otroka do tega, ne vem. Italijanska glasbena scena ima to srečo, da se predvsem na jugu rojevajo talenti, ki uspevajo zaradi naravnega daru, ne pa zaradi dobrega šolskega ozadja.

Z ženo, harfistko Simono Mallozzi, sta lani gostovala na Kitajskem. Ste tam opazili več podobnosti ali več razlik z usodo, ki jo klasična glasba doživlja na Zahodu?

V nasprotju s splošnim evropskim trendom, ki kaže, da zanimanje za klasično glasbeno kulturo strmo pada, na Japonskem in Kitajskem močno narašča. Zahodnjaki smo se je morda naveličali ali smo preobsejni in se zato ne zavedamo sreče, ki smo je deležni, da živimo v krajih z izjemno glasbeno tradicijo. Medtem ko se mi od naše kulture oddaljujemo, jo drugi dobesedno srkajo. Glasbeniki z Daljnega vzhoda so tehnično zelo dobro pripravljeni, saj so domači pogoji taki, da jim omogočajo resno delo in je zato njihova

tehnika res odlična. Pri nas to znanje samo nadgradijo s poglobljenim študijem programa. Poleg tega so še skromni in si resnično želijo, da bi se česa naučili. Radi segajo tudi po evropskih instrumentih, to pomeni, da se zanimajo tudi za našo materialno glasbeno kulturo. Goslarji pravijo, da so v zadnjih letih največ glasbil prodali prav v države Daljnega vzhoda. Edina izjema žalostnega evropskega stanja se mi zdi Španija, ki se je ne dolgo tega ponovno odprla širšim kulturnim tokovom in globoko zajema po bogastvu naše glasbene zakladnice, zato so koncerti klasične glasbe dobro obiskani. Italijanski in nemški organizatorji pa se pritožujejo, da je publike vedno manj.

V vaših koncertnih programih večkrat zasledimo skladbe slovenskih avtorjev.

Kakšen je vaš odnos do slovenske glasbe?

Kjerkoli nastopim, se trudim, da predstavim tudi dobro slovensko glasbo. Njena visoka kvaliteta lahko najbolj pripomore k širšemu zanimanju zanj, kar spada v pozitiven odnos do naše širše kulture, ki ga vseskozi podpiram. O tem imam čisto svež primer. Še med januarsko špansko turnejo, po koncertu v Cordobi, je do mene stopil ruski violinist, ki trenutno živi v Madridu, in me z zanimanjem vprašal za Krekov *Nočni capriccio*, ki sva ga z ženo predstavila v priredbi za violino in harfo na nekaterih koncertih. Z veseljem sem mu posredoval naslov in edicijo skladbe, da bo odslej ob drugih mednarodnih mojstrih na svojih recitalih izvajal tudi slovenskega avtorja, za obstoj katerega še pred najinim srečanjem sploh ni vedel. Poleg izvajanja slovenskih skladateljev pa zagovarjam tudi nasto-

panje slovenskih predstavnikov v tujini in njihovo merjenje s svetovnimi ustvarjalci, kar prav tako prispeva k širši razpoznavnosti slovenske kulture izven državnih meja. S težkim srcem pa opazam splošno razširjeno slovensko miselnost, da si uspešen samo, če nastopaš v Ljubljani.

Menite, da glasbenikov kulturni milieu oblikuje njegovo osebno izvajanje in pusti v njem dolgo trajno sled?

Prepričan sem, da ima okolje pomembno vlogo pri dograjevanju vsake osebnosti. Človek živi, dela in ustvarja s tistim temperamentom, ki ga je vpil iz svojega družbenega konteksta in ki se ga bo nedvomno držal v nadaljnjem življenju, kljub temu da se bo morda izselil daleč proč. V Trstu sem preživel prvih dvajset let, kar me je nedvomno formiralo. Da nisem italijanski violinist, pride na dan, še preden povem svoje ime. Če bi pri isti skladbi primerjali moje izvajanje z interpretacijo npr. španskega violinista, bi opazili, da je moj nastop otožnejši, španski pa živahnejši. Razlike med ustvarjalci, ki prihajajo iz različnih krajev, se mi zdijo zelo zanimive. Umetnost se s tem bogati in postane zato še zanimivejša in bolj razgibana. Tudi zaradi tega menim, da bi morali evropski narodi kljub skupni strehi ohraniti svoje posebnosti.

Da sem Slovenec, ne bom nikoli pozabil. Moja slovenska vzgoja je bila zelo močna in je ne bi mogel zatajiti. Zato se tudi s svojima otrokoma pogovarjam izključno v slovensčini.

Razmišljate kdaj o tem, da bi se vrnili v Trst?

Za zdaj nimam tega namena. Vsekakor tega ne izključujem. Ko smo najmanj pripravljeni, nas življenje lahko po svoje obrne. Pogrešam pa ambient in tržaške prijatelje.

Kakšni so vaši nadaljnji načrti?

Pred kratkim sem samostojno posnel 15 Tartinijevih sonat za violino solo. Kmalu bo izšla tudi nova plošča, ki sva jo pripravila z Luco Ferrinijem in vsebuje skladbe Tartinijevih učencev. Ob tem projektu pa bova nadaljevala s snemanjem ostalih Tartinijevih sonat za violino in basso continuo, ki so javnosti še neznane.

Aprila bom nastopil s Filharmoničnim orkestrom iz Mark: na celovečernem nastopu bomo izvedli Pizzettijev *Koncert za violino in orkester* in *Prvo Tartiniano* skladatelja Dallapiccola. Junija bova z Luco Ferrinijem predstavila Tartinija in njegove učence na Kostanjevici pri Novi Gorici. V isti zasedbi bova nastopila tudi na Mittelfestu v Čedadu, vendar s skladbami iz 20. stoletja. S soprogo, Simono Mallozzi, pa bova v kratkem nastopila v Parmi. Z Ljubljanskim simfoničnim orkestrom bom septembra posnel *Koncert za violino in orkester* Blaža Arničiča, oktobra pa bom v Celju s *Koncertom za violino in komorni orkester* tržaškega skladatelja Sofianopula ter s Haydnovim *Koncertom za violino, čembalo in komorni orkester*.

Veliko nadaljnjih uspehov in najlepša hvala za pogovor!

Alenka Hrovatin

V Rimu ob 10-letnici Papeške akademije za življenje Zanimivo študijsko srečanje o reproduktivnih tehnologijah

Kot poroča dr. Andrej Saje, tiskovni predstavnik Slovenske škofovske konferen- ce, je v Rimu potekalo od 19. do 22. februarja študijsko srečanje ob 10-letnici Papeške akademije za življenje.

Udeležila se ga je tudi slovenska predstavnik s. mag. Mirjam Cvelbar. Naloga akademije je proučevanje, obveščanje in izobraževanje o osnovnih problemih biomedicine in prava, ki so povezani s promocijo in obrambo življenja, predvsem v neposredni zvezi s krščansko moralno in smernicami cerkvenega učiteljstva.

Letošnja generalna skupščina, na kateri so se zbrali redni, častni in dopisni člani, je deseti obletnici ustanovitve posvetila poseben dan z namenom, da bi delo akademije bolj spoznali tudi različni gostje, tako predstavniki škofovskih konferenc kot diplomatski predstavniki držav, akreditiranih pri Svetem sedežu.

Med drugim je bil izpostavljen tudi nauk papeža Janeza Pavla II. o odnosu do človeškega življenja. Študijska dneva sta bila namenjena razmisleku o reproduktivnih tehnologijah oziroma postopkih umetne oploditve. V skladu z interdisciplinarnim pristopom, ki je lasten področju bioetike, so obravnavani temi spregovorili zdravniki ginekologi, andrologi, psihiatri, genetiki, filozofi, pravniki, bibličisti in moralisti. Vsak je s svojega vidika osvetlil pojav, ki smo mu priče v zadnjih 25

letih, da se v primeru neplodnosti para človeško posredovanje življenja nadomešča z umetnimi postopki oploditve. Ta pojav je postal - tudi spriči naraščajoče neplodnosti - zelo razširjen in v svetu se je po dosedanjih ocenah na tovrsten način spočelo že več kot milijon otrok, kar pa vseeno ne pomeni, da so ti postopki tudi etično in moralno sprejemljivi. Ob tem, ko so ponovno potrdili spoznanje in zavest o dostojanstvu posredovanja človeškega življenja, so se poglobljali tudi v vprašanja pomoči neplodnim parom - tako v smislu zdravljenja (in še prej preprečevanja) telesnih vzrokov neplodnosti pri ženi in možu, kot v smislu psihološkega svetovanja, pomoči in spremljanja para. Razmišljali so tudi o pomenu in možnostih posvojitve otroka. Predstavljeni so bili nekateri programi, ki vključujejo različne ravni pomoči neplodnim parom, in drugi, ki so namenjeni predhodnemu, preventivnemu delovanju med mladimi.

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

p. Mirko Pelicon

LJUBEZNI NE MOREŠ PREVERJATI

Če nadaljujemo temo predzakonskih odnosov, moram reči, da, kjerkoli spregovorim o čistosti, nalem na običajne pomisleke ljudi: "Kaj se pravzaprav spremeni, če imaš spolne odnose pred poroko ali po njej?" Takšno vprašanje izraža miselnost, da je poroka nekako organizacijske narave, zgolj birokratska formalnost. Če se dva torej ljubita, zakaj bi morala čakati toliko časa? Zaročenca imata pravico "posedovati" drug drugega - tako je splošno mnenje. Splošno mnenje je tudi, da je treba ljubezen preveriti že pred zakonom, saj brez tega ni mogoče vedeti, kako bo v zakonu. Prav v tej trditvi se skriva največja past. Ljubezni ne preverjaš, je ne preizkušaš. V ljubezen verjameš in jo živiš, zato je spolni odnos izven odgovorne življenjske odločitve, kot je poroka, pravi rop, ker s pretvezo ljubezni fant in punca izrabljata oz. oropata drug drugega celostnega dozorevanja in medsebojnega spoznavanja, kar zahteva veliko odgovornosti. Kako bosta izkusila težo in odgovornost nerazvezljivosti zakona, če je najbolj ekskluzivno nerazvezljiva in sveta razsežnost med možem in ženo - spolni odnos - izrabljen na "razvezljiv" in neodgovoren način izven življenjske odgovorne odločitve, kot je zakon? Ljubezen veže, je odgovorna, je nerazvezljiva. Zato je potrebno obdobje temeljite priprave, da grem v zakon odgovorno, celostno in "ne-izrabljen".

V naši družbi imamo tako imenovane "don Giovannije". To so ljudje, ki se ne vežejo z nikomer, so polni deklet, vedo, kako jih osvajati in kaj iz njih delati. Navidezno so zelo močni,

vzor mnogih fantov, ki tega ne zmorejo, in mnogih deklet, ki želijo, da bi jih tak "figon tip" osvojil. Takšni ljudje so prepričani, da so močni, učinkoviti, v resnici - s človeškega vidika - sta njihov odnos in človeškost zelo šibka. Spolnost je nekaj tako izključujočega, da z njo ne moreš trgovati in je deliti z več partnerji.

Fant in punca sta hodila svojčas na pogovor in sta z lahkoto imela spolne odnose. Izgledala sta kot največja zaljubljenca na svetu. Danes sta narazen. In hvala Bogu! Že vnaprej sem vedel, da bi bil zakon usoden. S spolnimi odnosi sta zastavila rast in dozorevanje svojega širšega odnosa, širšega in bolj celostnega spoznavanja. Zaradi predzakonskih spolnih odnosov sta se tako čustveno navezala, da sta izgubila objektivnost presoje drug do druge. Podzavestno in zavestno je bilo lepo biti skupaj prav zaradi tega. "Seveda se bova že poročila, imela bova hišo..." Vse je propadlo, saj ni imelo temeljev! Zakon je točka, od katere ne moreš več nazaj. Od tiste točke dalje je ljubezen med možem in ženo takšna, da dokončno in nerazvezljivo delita drug z drugo to, kar nikomur drugemu ne priteče. Za takšno zrelost pa je potrebna dolga priprava z veliko žrtvovanja. Ta fant in tista punca, ki sem ju omenil, mi nista verjela. Kako bi jima še rad pomagal!

Aktualno

Cerkev kot institucija in živa Cerkev

Poznavalci slovanskih značajev trdijo, da smo Slovenci od vseh slovanskih narodov zanimivi po neki lastnosti, ki jo pri drugih slovanskih narodih ne zaznamo, to je posnemanje. Zelo radi posnemamo druge, pa naj bo to miselni ali komercialni svet. Če je to res, se sprašujemo, kje je za to vzrok. Je to posledica neke narodnostne zakompleksanosti ali pa morda prirojeni način boja proti manjvrednosti.

Takšno posnemanje se kaže tudi v prevodih v slovenski jezik iz vseh mogočih jezikov, ki izhajajo v zelo neurejenem zaporedju. Dovolj je slediti slovenskim izdajam in kmalu opazimo, da se izda marsikaj, kar bi se brez škode lahko tudi ne izdalo. Prav ta

ko so zanimivi uvodi, ki jih velikokrat napišejo pisci, ki imajo o tematiki enostransko vedenje. Takšna zmeda je zlasti pri knjigah z religiozno tematiko. Nekakšna moda je, da o teologiji lahko razpravljajo vsi glede na to, kaj o njej vedo ali ne. Po drugi strani pa je jasno, da npr. o slovnici lahko nekaj poveš le, če to resnično poznaš, pa še tu se zatakne, če nisi seznanjen z zadnjo izdajo, ki gotovo ima vsaj nekaj novosti od predzadnje izdaje.

Založniška pobuda "Gradimo Evropo", ki ima korenine v Bruslju, je tipičen primer, kako se v zgodovino verstev mimogrede vnaša ekonomska miselnost, pozablja pa na smisel in pomen vere. Če je danes kriza Cerkve

v Evropi, moramo upoštevati, da je najprej pri Evropejcu kriza vere v Boga. Svet ima vedno več religij in duhovnosti brez vere v Boga. Res je, da je človek po naravi veren, vendar to nam nič ne pove o obstoju Boga. V globini sodobnega človeka je veliko želje po onstranstvu, vendar ne po božjem, ampak lastnem, kar pove, da človek Boga ne sprejema več kot resničnost.

Vse podobe o Bogu so proizvod človeka. Božja stvarnost pa ni človekov proizvod. Kristjan veruje in tudi išče Boga, ker zanj Bog obstaja. Je pa zopet njegova izbira, ali ga sprejme ali zavrne, potem ko se z Njim sreča. Tako smo prišli do vere in angažirane vere. Vse to razumsko ni dokazljivo, ampak samo z vero. Vsak človek je na neki način veren. Vprašanje pa je, za kakšno vero gre. Nič nenavadnega ni, da se tudi med katoličani čuti kriza vere v obstoj Boga. To je bilo in bo.

Po drugi strani pa je danes mnogo bolj kot v preteklosti opazen prepad med vernimi - živo Cerkvijo, in Cerkvijo, kot ustanovo ali institucijo. Veliko katoličanov se je od Cerkve kot institucije oddaljilo. Je pa zanimivo, da je na drugi strani vse več tistih, ki zopet iščejo neko povezavo s Cerkvijo kot institucijo. V preteklosti si je Cerkev preveč prilasčala določeno oblast nad zemeljsko resničnostjo, danes pa tega ni več. Zato se tudi človek počuti v tako svobodni Cerkvi, ki nima primise oblasti, prijetno, ker ni njegovo dostojanstvo omejeno. Človek je ustvarjen podobno kot stvarnik, da dela dobro, to mu taka oblika Cerkve omogoča. Ostaja mu pa svoboda, da sam odloča o tem, ali bo izbral dobro ali slabo. Ta motiv je za marsikoga zanimiv in marsikomu zadoščča, da se ponovno vključi v Cerkev kot institucijo.

Ambrož Kodelja

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

3. POSTNA NEDELJA

2 Mz 3,1-8.13-15; Ps 103; 1 Kor 10,1-6.10-12; Lk 13,1-9

Sv. pismo govori o zgodovinskih osebah in dogodkih. Postreže nam s podatki, ki so nam znani, so zgodovina, ker jih lahko preverjamo. A večkrat je njegova govorica težka in zapletena. To pa skušajo raztolmačiti zlasti t.i. eksegeti. Gotovo pa je Sv. pismo knjiga, ki so jo in jo še najbolj raziskujejo. Celotno Sv. pismo pa je napisano zato, da bi verovali, da je Jezus Mesija, Božji Sin, in da bi s tem, da verujemo, imeli življenje v njegovem imenu (Jn 20,30-31).

Vse Sv. pismo naj bi nam pomagalo do vere in upanja ter ljubezni do Boga in do človeka ter do telesnega vstajenja v večnosti po telesnem vstajenju od mrtvih Jezusa Kristusa.

Nekateri dogodki so nam jasni, drugi pa ne, še posebej, če so bolj odmaknjeni od nas. A bistvo ostaja in prehaja k nam kot mogočno delo Boga, v katerem živimo, se gibljemo in smo (Apd 17,28). Pri njem in v njem pa so vsi dogodki "danes", so živi in pričujoči (Apd 13,33; Heb 1,5; 5,5).

Tako vstaja pred nami npr. lik junaka Mojzesa, ki pričča, da je Bog tisti, ki je, do danes nespremenljiv (5 Mz 6,1-8).

Jezus ga imenuje Oče (Jn 5,17 nss). Da se spoznati po delih, ki jih izvršuje in jih bo še delal v prid ljudi.

Bog je načrtoval izvenredno, zgodovinsko in enkratno rešitev svojega ljudstva Izraela iz egiptovske sužnosti. On je vodil Mojzesa, ki je po njem zmagoval v krvavih bojih. S tem se je Bog izpričal kot tisti, ki je. Mojzesu govori: "Tako reci Izraelovim sinovom: 'Gospod, Bog Vaših očetov, Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov, me je poslal k vam.' To je moje ime na veke in to je v spomin name iz roda v rod" (2 Mz 3,15).

V zavesti, ki je gotovost, da jim je Bog tako blizu, tako domač, so Judje vedeli, da, če je Bog pri njih in zanje, ne more biti nihče proti njim (Ps 46; 31,15-16; 27). Bog je vedno pripravljen priskočiti na pomoč (Ps 91). Je milostljiv in usmiljen, njegova dobrota objema vse, ki se ga bojijo (Ps 103).

Sv. pismo nas spodbuja, naj obujamo spomin na mogočnega Božja dela. Otrokom naj bi govorili, kaj vse je Bog naredil za človeka. S tem krepijo vero v Boga (5 Mz 6,7). Saj je vera iz oznanjevanja. Stariši lahko vzamejo v roke Sv. pismo, lahko tisto s slikami, in berejo ter razlagajo otrokom ljubezen Boga do nas ljudi. Otroke naj peljejo v cerkev k nedeljskemu bogoslužju. Doma z otroki pojejo. Ob primernem času jih prijavijo v otroški in nato v cerkveni pevski zbor odraslih. Petje je molitev, je slava Boga. Je zaupljiv odnos do našega skrivnostno ljubečega Boga. Prinaša celo zdravje na duši in na telesu. Psalmist poje: "Slavi, moja duša, Gospoda, ne pozabi nobenega njegovega dejanja... ozdravlja vse tvoje bole-

zni. On iz jame rešuje tvoje življenje, krona te z dobroto in usmiljenjem" (Ps 103,2-4).

Že v starih, tudi v Mojzesovih časih je pričujoč Kristus, kot duhovna skala za duhovno pijačo. On je vedno s človekom. Žal pa človek ni vedno Bogu po volji. Zaradi tega je večina popadala v puščavi tega sveta. To je zaradi poželenja hudega. Tudi danes so ljudje žrtve razuzdanega življenja, ki cenijo le nične bogove in popivanje in žrtje. V Mojzesovem času jih je zaradi hudega popadala kar 23 tisoč v enem samem dnevu. Drugi so postali žrtve kačjih pikov in ugrizov. Toda Bog jih je reševal, če so se ozirali na bronasto kačo na drogu. Danes pa nas rešuje hudiča, če se z vero in zaupanjem v Boga ozremo v križanega Jezusa. Saj se je dal razpeti na križ zato, da bi nas rešil.

Stariši in vzgojitelji rešujejo otroke pred strupom mamil in nevere, če zanje molijo h Križanemu. Zlasti jih rešujejo s kruhom evharistije-obhajila, ko so zbrani okrog Jezusove mize njegovega telesa in njegove krvi ter jedo in pijejo Jezusa v odrešenje. Saj se nam daje v jed in pijačo, da vztrajamo do konca.

Jezus nas spominja vse na skrajno resne in smrtonosne ter večne posledice hudobije. Svari nas, naj nas ne pokončajo kakor Pilat Galilejce iz današnjega evangelija ali da nas ne pokopajo ruševine stolpa v Siloi. Jezus ne grozi, pač pa opozarja na strašno možnost pogubljenja ter nas prijateljsko vabi, naj se spreobračamo v vedno večjo ljubezen potrpežljivega Boga, a naj ne predrzno zaupamo v njegovo ljubezen (Lk 13,9).

Romanje k trem svetiščem

Čezmejno Društvo M.O.S.T. organizira 22. in 23. maja peš romanje po povezovalni poti treh svetišč, ki so v preteklosti povezovala Slovence, Italijane in Furlane. S Stare Gore (Castelmonte) nad Čedadom v Italiji bomo prvi dan peš poromali do Marijinega Celja (Lig nad Kanalom). Po opravljenih večernicah bomo nadaljevali s skupnim druženjem in pesmijo. Naslednje jutro bomo nadaljevali pot proti Sveti Gori, kjer se bomo udeležili slovesne svete maše. Za duhovno vodstvo je poskrbljeno. Pot ni naporna in je primerna tudi za mlade družine.

Prijavnina znaša 1.000,00 tolarjev ali 5 evrov (preprosta topla večerja in zjutraj čaj; prenočili bomo v župnišču, zato prinesite s sabo spalne vreče). Za prevoz iz Solkana do Stare Gore bo poskrbljeno.

Prijavite se lahko do 30. aprila 2004: za Slovenijo na tel. št. (00386) 41 386978 (Ljubo Bekš, po 18. uri), za Italijo na tel. št. 0481 809377 (Kazimir Černic, v popoldanskih urah). Vabljeni!

Pobude čezmejnega društva M.O.S.T.

Naše skupne korenine pod goriško mejo

Evropa ima krščanske korenine, o tem ni dvoma. Ker je prav, da se ob vstopu Slovencev v Evropsko zvezo poudari tudi to dejstvo, si je društvo M.O.S.T. zamislilo dvodnevno čezmejno romanje od Stare Gore mimo Liga na Sveto Goro v drugi polovici maja letos. Kaj je to, M.O.S.T., boste rekli. Za odgovor in še kakšno informacijo o delovanju društva smo vprašali njegovega glavnega pobudnika in vodjo. Kazimir Černic je na Goriškem znan kot amaterski gledališki igralec, zagnan navdušenec, pravi "vulkanček" idej.

"Lani poleti sem začel razmišljati, da je treba kaj napraviti," nam je povedal. "Po začetni 'megli' sem pomislil na čezmejno gledališko predstavo, ki bi obravnavala zgodovino naše zemlje. Pa sem si rekel: zakaj ne bi naredili kaj več? Zbralo se nas je nekaj, pogovarjali smo se, ena mi-

sel je vlekla drugo." Iz vsega tega se je rodilo društvo podobnomislečnih znancev, ki jim državna meja ne dela preglavic, in želijo dati glas ljudem, ki so zaradi nje trpeli. Posvečajo se t.i. mali zgodovini, tisti, ki se ne najde v debelih bukvalah, ampak v živih pričevanjih ljudi. Ta zgodovina tvega biti izbrisana: če je kdo ne zapiše, jo ljudje s smrtjo nesejo v grob. "Preveč je razprav o tem," nadaljuje Kazimir, "kam naj se položi mejni kamen, kje naj sežigajo naše odpadke... V pozabo pa gredo tragedije malih ljudi." Meja iz leta 1947 je prekinila odnose med ljudmi, prihajalo je do dogodkov, ki niso vredni človeka: "Kdor je ostal na eni strani meje, ni mogel niti na pogreb svojca na drugo stran... V Štmarju je živela bolna gospa, do katere hčerka na noben način ni mogla priti, saj je živela v Podsobotinu in meje so bile zaprte..."

Člani društva zbirajo in dokumentirajo pričevanja ljudi ob meji. "Ko je bila postavljena meja, so ljudje morali izbirati med Italijo in Jugoslavijo. Družine so se razcepile, meja je prerezala domačije. Še hujše je bilo v družinah, kjer so bile npr. poroke med Italijani in Slovenci prepovedane." Društvo postavlja na noge tudi gledališko predstavo z naslovom *Korenine pod mrežo* prav na to tematiko. 90-letna žena slovenskega rodu se spominja, kako jo je pred 70 leti fant italijanskega rodu rottil, da bi se vzela, ona pa ga je pod pritiskom družine in družbe zavrnila. Danes se keša in žalostna pravi: "Tedaj sem zgrešila in to še danes objokujem. Če bi samo dva dni živela z njim, bi bila dva dni srečna v življenju."

Spomin ne sme toniti v pozabo. Od zgodovine se moramo učiti! O tem je Kazimir prepričan: "Pred sto leti je bi-

lo tu enovito področje, ljudje so govorili več jezikov. Doživeli smo dve vojni, prišlo je do sovraštva. In prišla je meja. Po sto letih smo spet tam, teritorij bo spet združen, med nami pa je ostalo sovraštvo." Danes živimo s takim ritmom, da niti ne poznamo zgodb svojih staršev. "Dedje nimajo več časa, da bi sedeli pod lipico in bi vnukom pripovedovali, kako je bilo nekoč. Ni časa! In otroci niti več ne vedo, kdo so! Če ne veš, kdo si, in ne poznaš svoje zgodovine, te lahko vsakdo zavede. Nimaš gotovosti, nimaš psihološke tr-

dnosti." In dodaja: "Če veš, odkod si prišel, veš tudi, kam pojdeš. Če mi tu ob meji ne bomo vedeli, odkod prihajamo, nas bo lahko odpihal vsak veter... Za svojo rodbino vem, da je prisotna na tem območju vsaj od leta 1630; zato nimam težav se postaviti proti nikomur, ki postavlja v dvom moj izvor. Mladina mora vedeti, da mi smo tu doma. Nismo prišli od drugod, nismo begunci!"

Človek, ki se zaveda svojih korenin, je strpen in odprt do drugega, saj se nima česa bati. Da bi se t.i. mala zgodovina naše zemlje začela širiti med vsemi prebivalci Goriške na obeh straneh meje, bodo odgovorni pri društvu M.O.S.T. v kratkem objavili doslej nabrano pisno in fotografsko gradivo na spletni strani, in sicer v slovenščini, italijanščini, furlanščini in angleščini. Skratka: društvo M.O.S.T. želi povezovati Italijane, Furlane, Slovence iz matice in zamejstva, ki verjamejo v naš prostor brez meja. Tudi zato bodo priredili čezmejno romanje. Gotovo pa se ne bodo ustavili tu.

DD

18. seja Slovenske škofovske konference

Priprave na Srednjeevropski katoliški shod

V četrtek, 4. marca, je bilo na sedežu koprške škofije na Trgu Brolo 18. redno zasedanje Slovenske škofovske konference. Kot piše v poročilu generalni tajnik SSK dr. Andrej Saje, je bil na seji poleg članov konference navzoč tudi apostolski nuncij v Republiki Sloveniji msgr. Santos Abril y Castelló. Nuncij je škofom povedal, da v Ljubljani še vedno iščejo nove prostore za sedež nunciature, vendar lokacija še ni določena.

Škofje so se podrobno seznanili s sklepnimi pripravami

na SREKS (Srednjeevropski katoliški shod), ki bo od 21. do 23. maja 2004 pod geslom *Kristus, upanje Evrope*, potekal v romarskem središču Mariazell v Avstriji. Shod bo dosegel vrhunec v romanju narodov v soboto, 22. maja. Gre za pobudo osmih srednjeevropskih škofovskih konferenc ob vstopanju novih članic v Evropsko zvezo. Iz Slo-

venije se bo shoda poleg večine škofov udeležilo okrog 5.000 romarjev.

V ponedeljek in torek, 29. in 30. marca 2004, bo v Celju v Domu sv. Jožefa na Plečnikovi 29. srečanje glavnega pripravljalnega odbora za SREKS, ki se ga bodo udeležili predsedniki vseh osmih škofovskih konferenc, med njimi pobudnik shoda dunajski kardi-

nal Christoph Schönborn ter generalni tajniki iz Avstrije, Bosne in Hercegovine, Češke, Hrvaške, Madžarske, Poljske, Slovaške in Slovenije. Govorili bodo o sklepnih pripravah in neposredni izpeljavi shoda. Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo bodo slovenski škofje pripravili pastirsko pismo, ki ga bodo duhovniki prebrali pri nedeljskih mašah na 3.

velikonočno nedeljo, 25. aprila 2004. Glavni poudarek pisma bo spodbuda katoličanom pri odkrivanju svojih krščanskih korenin in v prispevku Cerkve na Slovenskem pri gradnji prihodnje združene Evrope.

Škofje so obravnavali in potrdili obrednik ekumenske poroke, ki zadeva sklenitev zakramenta sv. zakona med katoličani in evangeličani. Obravnavali so tudi različne dopise, ki so povezani z udeležbo na mednarodnih kongresih, simpozijih in romanjih

v letošnjem letu (npr. mednarodni evharistični kongres v Mehiki, romanje mladih v Santiagu de Compostela, srečanje evropskih in afriških škofov v Rimu, udeležba na škofovski sinodi o evharistiji v Rimu, udeležba na katoliškem shodu v Ulmu, mednarodni pastoralni simpozij oziroma forum o mladinski pastoralni v Celju). Določili so tudi datum za srečanje Slovenske škofovske konference s Konferenco redovnih ustanov Slovenije (KORUS-om), ki bo v Meki-njah 11. maja 2004.

MOLITEV

Molitev staršev

Podari nam, Gospod, trenutke čiste sreče, znosno trpljenje, potrpežljivo ljubezen, vedro in krepko slovo v dobroti. Podari nam kruh za našo družino, življenje in krepost v vzgoji naših otrok. V tvoje roke zaupamo dneve, ki nam jih dobrohotno poklanjaš. Daj, da bomo tolažili in spodbujali z zgledom in besedo vse tiste, ki jih srečujemo na naši poti. Nauči nas poravnati naše krivde, da ne bodo padle na naše družine. Reši nas hudega in tolaži nas s svojim mirom. (Anonim)

Predavanje nadškofa Franca Rodeta

Poslanstvo katoliške šole v Cerkvi (2)

Zastavlja se vprašanje, zakaj Cerkev do propada rimskega imperija ni nikoli razvila lastnega šolskega sistema za poučevanje otrok, ki so prihajali iz krščanskih družin. Kaže, da je bil eden od vzrokov v pomanjkanju primernih šolskih beril. Bi mogli uporabljati Sveto pismo? Prepričani so bili, da je to nemogoče, ker je brez retorične vrednosti. Slog Septuaginte in Nove zaveze kot tudi latinske prevode pred Vulgato so imeli domala za barbarske. Tudi Avgustin je tako menil: "Ko sem posvetil pozornost Pismu, nisem čutil tako, kakor danes govorim, zdelo se mi je marveč nevedno, da bi ga bil meril ob Tullijevi vrednosti."

Drugi razlog je v dejstvu, da so tedaj samo najbogatejši pošiljali svoje otroke v šole, medtem ko so drugi - večina - ostali brez izobrazbe in celo nepismeni. Kristjani, ki so bili vsaj prva desetletja 4. stoletja v manjšini, niso bili sposobni

vzdrževati lastnih šol.

Še en razlog je bil močan predvsem v prvem in v začetku drugega stoletja: kristjani so bili prepričani v skorajšnji Kristusov prihod v slavi in niso bili zavzeti, da bi vlagali v prihodnost, še najmanj v šole. Končno je bilo odločilno tudi dejstvo, da je večina kristjanov v prvih štirih stoletjih prišla v Cerkve že v odrasli dobi. Celotni krščanski družin so prosili za krst, ko so bili polnoletni.

Zaradi vsega tega Cerkev ni nikoli poskusila pokristjaniti vzgojnega sistema grške *paideie*, pač pa je opozarjala na nevarnosti, ki jo predstavljajo šolski teksti z mitično vsebino. Cerkev je sprejela poganski šolski sistem kot dobro pripravo za razumevanje Svetega pisma in vere, računala pa je seveda tudi z zgledom resnega krščanskega življenja, ki naj ga odrasli dajejo mladini. Celotni Tertulijan, tako strog proti nemoralno-

sti klasičnih šol, priznava, da je javna izobrazba potrebna za razumevanje svetih knjig.

Po vdoru barbarskih narodov od 5. stoletja dalje se vzgojni sistem, kakor tudi druge institucije rimske države zrušijo. Kultura in znanost dobita zavetje v samostanih, ki se širijo po Evropi, in v senci katedral. Cerkev spontano nadaljuje tradicijo rimskega šolstva, učenje pa je usmerjeno predvsem v poglobljanje Svetega pisma. Zibelka srednjeveških univerz so prav te samostanske in škofijske šole, ki imajo sledeče značilnosti: vse učenje je usmerjeno v teologijo, oblast nad ustanovo pa imata škof ali opat, ki izbirata profesorje, določata programe in podeljujeta diplome. Svetna oblast lahko samo posredno poseže v notranje življenje ustanove. Ta relativna neodvisnost od civilne oblasti in neposredna povezava s Cerkvijo je ena bistvenih značilnosti velikih univerz 13. stoletja. Za avtonomijo, ki ji jo zagotavlja Cerkev, je univerza država v državi, hkrati pa je tudi izrazito mednarodna. Profesorji in študenti se svobodno gibljejo med Pari-

zom in Kölnom, Oxfordom in Bologno. Kot cerkvena ustanova demokratičnega kova spontano uresničuje krščanski ideal družbenega in političnega reda.

V 14. stoletju pa ta svet začne razpadati. Krščanski univerzalizem se lomi. Državne oblasti, ki se vse bolj afirmirajo, hočejo imeti več besede na univerzah in čedalje bolj omejujejo notranjo avtonomijo. Od univerz pričakujejo, da bodo vzgajale dobre in zveste državne uradnike. S prihodom protestantizma je tudi na univerzah prevladalo načelo: cuius regio, eius religio. Univerza je odslej tesno povezana z nacionalno Cerkvijo in njenimi miselnimi tokovi. Tako je na francoskih univerzah opazen vpliv galikanizma, na avstrijskih pa joze-fizma.

Francoska revolucija bistveno spremeni univerzo, ko iz nje izloči teologijo, pod njenim vplivom pa evropske vlade polagoma sekularizirajo ves vzgojni sistem in vsebino učenja. To postavlja Cerkev pred nove izzive in jo navaja k ustanavljanju lastnih, katoliških šol.

2. "Gravissimum educationis" (1965)

Kakšno je danes poslanstvo katoliške šole v Cerkvi in v svetu? Na to vprašanje je svoj čas odgovoril II. vatikanski koncil, bolj natančno podoba katoliške šole pa so v naslednjih letih podali pokoncilski dokumenti Kongregacije za katoliško vzgojo.

Dne 28. oktobra 1965 je II. vatikanski koncil sprejel izjavo "Gravissimum educationis" o krščanski vzgoji. V tem dokumentu so navedene značilnosti katoliške šole: ta "si prav tako prizadeva za kulturne vrednote in izobrazbo mladine v znamenju človečnosti kakor druge šole. Vendar je zanjo značilno, da v šolski skupnosti ustvarja ozračje, ki ga oživlja evangelijski duh svobode in ljubezni. Mladim pomaga, da ob razvijanju osebnosti obenem rastejo tudi kot nova stvar, kar so postali pri krstu. Vso človeško kulturo končno usmerja k blagovesti odrešenja, tako da vera osvetluje znanje, ki ga gojenci postopoma pridobivajo o svetu, življenju in človeku."

/ dalje

IZJAVA

Protest in poziv

Objavljamo izjavo, ki nam jo je poslal glavni urednik Slovenske matice iz Ljubljane Drago Jančar.

Nekateri dogodki zadnjega časa nas opozarjajo, da vstop Slovenije v Evropsko unijo ne bo samodejno razrešil odprtih zgodovinskih vprašanj s sosednjimi državami in da se brez našega prizadevanja tudi položaj slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji ne bo ustrezno uredil.

Odločitev italijanske poslanske zbornice, da z zakonom razglasi 10. februar za dan spomina na žrtve tako imenovanih fojb, na eksodus istrskih Italijanov in na žrtve drugih nasilnih dejanj na vzhodni italijanski meji sama po sebi ni sporna. Sporno je dejstvo, da je italijanska poslanska zbornica te dogodke iztrgala iz zgodovinskega konteksta in pri tem zbrisala pojav fašizma, ki je med obema vojnama s svojim nasilnim raznarodovanjem povzročil veliko gorja Slovencev, ki so živeli v takratni Italiji, uničeval njihove kulturne in gospodarske ustanove, z napadom na takratno Jugoslavijo pa med drugo svetovno vojno na velikem delu slovenskega ozemlja izvajal okupacijski teror, zaradi katerega je izgubilo življenje tisoče Slovencev. Enostranska interpretacija zgodovine, ki spregleduje ta dejstva, slabo vpliva tudi na položaj slovenske manjšine v Italiji, ki dolgo ni bila deležna ustreznih zaščit, zato je bila izpostavljena asimilacijskim tokom tudi v novih, demokratičnih razmerah. Zaščitni zakon, ki je bil končno sprejet, se v praksi slabo izvaja.

Na avstrijskem Koroškem je slovenska manjšina, kot že tolikokrat doslej, postala predmet predvolilnih manipulacij nacionalističnih koroških politikov, odločba avstrijskega ustavnega sodišča, ki narekuje postavitev dvojezičnih krajevnih napisov, se ne izvaja. V takem ozračju slovenščina na Koroškem še naprej izginja iz uradne, šolske in celo zasebne rabe, na kar je s svojim govorom opozoril letošnji Prešernov nagrajenec, koroški slovenski pisatelj Florjan Lipuš.

Zato člani Slovenske matice pozivamo slovensko vlado, da še pred formalnim vstopom Slovenije v Evropsko unijo opozori italijanske oblasti na nezdružnost enostranske interpretacije novejših zgodovine, hkrati pa od njih zahteva takojšnje uresničevanje zaščitne in podpore slovenske manjšine v skladu z evropskimi demokratičnimi standardi.

Prav tako naj od avstrijske vlade zahteva, da slovensko manjšino zaščiti pred nacionalističnimi napadi ter Slovencev in slovenščini v svoji državi omogoči nemoten kulturni razvoj.

S to izjavo pa želimo še posebej vso slovensko javnost opomniti, da bodo v novih razmerah ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo ustvarjeni pogoji za oblikovanje in delovanje skupnega slovenskega kulturnega prostora, o katerem smo v Slovenski matici spregovorili že v osemdesetih letih. Prvič po letu 1918 Slovencev v Sloveniji, Italiji, Avstriji in na Madžarskem ne bodo ločevale državne meje. To pa pomeni veliko možnost za enakopravno, svobodno in neovirano kroženje ustvarjalnih dosežkov slovenske kulture in utrditev naše identitete v Evropi. Samo od nas bo odvisno, ali bomo to možnost izkoristili.

Otvoritev razstave del Davida Faganela v Kulturnem centru Bratuž v Gorici

Potovanja, impresije, portreti

FOTO DPD

Številno občinstvo je toplo sprejelo otvoritev razstave likovnih del goriskega slikarja Davida Faganela v petek, 5. marca, v Kulturnem centru Bratuž. Eksplozija vitalnih barv, ki govori o zaljubljenosti v naravo, zgovorno priča o umetniškem svetu likovnika, ki se je tokrat predstavil s 76 platni. Z dvema stavkoma iz Carullijevega *Nokturna* sta flavtist Fabio Deve-

tak in kitaristka Martina Gereon primerno uvedla večer, nakar je "arhitekta, slikarja in prijatelja" Faganela pozdravila predsednica centra Franka Žgavec. O umetniku in njegovem opusu sta vsak s svojega zornega kota spregovorila - v slovenščini - Jurij Paljk in - v italijanščini - Cristina Feresin. Občinski odbornik za kulturo Claudio Cressati je povedal, da mu je v po-

sebno veselje zreti tako žive barve. To je zanimiva razstava, je rekel; napoveduje na Goriskem pomembno pomlad, ki se tako začneja na najlepši način. Tudi pokrajinski odbornik za čezmejno sodelovanje Marko Marinčič se je veselil dragocene in kakovostne kulturne priložnosti, saj "razstava naravnost vodi v evropsko odprtost". Več prihodnjic.

Ob 60. obletnici smrti

Spomin na Stanka Vuka

V sredo, 10. marca, je minilo 60 let od nasilne smrti pesnika in pisatelja ter narodnega in političnega delavca, doktorja diplomatskih ved Stanka Vuka, njegove žene Danice Tomažič in prijatelja dr. Draga Zajca, ki je bil tisti večer slučajno na njunem domu. Neznanci so namreč vdrli v njihov dom v ul. Rossetti ter začeli streljati. Šlo je očitno za političen umor, katerega naročena žrtev je gotovo bil Stanko, žena Danica in dr. Zajc pa sta postala žrtvi okoliščine, da sta prisostvovala umoru. Padel je tako mlad, komaj dobrih 31 let star zelo talentiran ustvarjalec in sposoben organizator, ki je komaj prestal italijanski zapor in konfinacijo ter se je vrnil v Trst in se po nekaterih podatkih pripravljal, da se z ženo umakne "v hribe", da gre k partizanom. Bil je eden vodilnih pripadnikov mlajše generacije tako imenovane "goriške sredine", se pravi skupine ljudi, ki so se prepoznavali v krščansko-socialnih vrednotah in so se narodnoobrambno kalili v življenjski šoli duhovnika in politika Virgila Ščeka ter politika dr. Engelberta Besednjaka, ki je obenem bil njegov svak. Ta je verjetno tudi avtor nepod-

pisanega članka, ki ga je objavil Novi list ob 20. obletnici umora in v katerem je med drugim rečeno: "S Stankom Vukom smo primorski Slovenci izgubili ne le enega svojih najboljših mladih predstavnikov v slovenski literaturi, ki je še mnogo več obetal za prihodnost, ampak tudi izredno osebnost, ki bi bila mogla odločilno poseči v naše javno življenje, ga usmerjati in mu vtisniti pečat resnične kulturne in duhovne kvalitete, posebno kar zadeva vrste katoliških Slovencev." Malo dalje pa v istem članku stoji tudi misel, da "so ga ubili nedvomno zaradi njegovega mišljenja, ki pa ni poznalo sovraštva, ampak samo ljubezen do svojega naroda, do ljudi, do Boga. V vsem, kar je zapisal, ne najdemo besede sovraštva - in prav tak človek je moral postati žrtev zagrizenega, potuhnjenega, slepega sovraštva, katerega glavni argument je vedno - umor."

Te dni torej mineva 60 let od tega trojnega umora, ki ni zaznamoval le neposredno ožjega kroga njihovih sorodnikov in prijateljev, ampak zaradi svoje nepojasnenosti še vedno vznemirja vsakogar, ki se s to tragično usodo sreča in se zamisli ob branju pesmi in črtic ali pisem iz zapora ljubljene ženi Danici ali staršem. Snovalec je marsikaj, kar bi bistveno obogatilo naš primorski in posredno vse-slovenski prostor, a ni mu bilo dano, da bi lahko svoje načrte in sanje uresničil. Zapustil pa nam je dediščino, literarno in drugačno: načrte, zamisli, pobude. Zaupal jih je predvsem številnim pismom, ki so iz Fossana v Piemontu jetniški cenzuri navkljub prinašala v Trst in Miren vero in prepričanje, da je vredno za določene ideale tudi trpeti, in zaupanje, da bo mogoče te ideale v svobodi tudi izpolniti. Prav je, da se s to dediščino soočimo, jo prevzamemo in skušamo izpolniti njegovo voljo, ki je še vedno aktualna.

MT

Jožku Možini Jurčičeva nagrada

Letošnji nagrajenec Sklada Josip Jurčič je novinar RTV Slovenija Jože Možina za svojo oddajo *Zamolčani* - moč preživetja.

Gre že za drugo Jurčičevo nagrado Možini, prvič jo je namreč prejel leta 2001 za oddajo *Zločin*, ki ne za-

FOTO JIMP

stara. Kot je ob razglasitvi nagrajenca minuli teden v Ljubljani dejal član upravnega odbora sklada Niko Grafenauer, si je Možina nagrado prislužil zato, ker je odprl poglavje slovenske preteklosti, s katerim mora celotna družba opraviti, če želi samozavestno vstopiti v Evropsko unijo. "Kot svobodna družba se moramo opredeliti do preteklega režima, a brez obsojanja. Šele ko bomo razumeli preteklost, bomo osvobojeni," je po poročanju Slovenske tiskovne agencije še dejal pesnik Niko Grafenauer.

Kot je zapisano v utemeljitvi nagrade, so se v Možini oddaji pred očmi gledalca "začeli odpirati grobovi, ki so jih desetletja prikrivali mah, strah in solze". Istočasno je gledalce seznanila z "ohranjeno korespondenco med takratnimi visokimi partijci, ki so vzpodbujali izvajanje revolucionarne nasilja in vosovcem izročili v roke pravico do ubijanja civilistov".

Jožetu Možini gredo tudi naše iskrene čestitke!

Boris Pahor v Barceloni

V slovitih razstavnih prostorih, ki so jih uredili na področju starega pristanišča v Barceloni, je bil na začetku marca knjižni sejem katalonskih založb. V četrtek, 4. marca, so na tem sejmu predstavili javnosti katalonski prevod romana *Nekropola* tržaškega pisatelja Borisa Pahorja. Knjiga je izšla pri založbi Pages editors iz mesta Lleida, v prevodu Simone Škrabec. Knjigi je poseben uvod prispeval sam avtor, ki je ob orisu osebne in narodove usode Slovencev v Trstu in na Primorskem izpostavil tudi tesne stike, ki ga povezujejo s katalonskimi kulturnimi delavci v sodelovanju pri Organizaciji AIDL-CM (Association internationale pour la defense des langues et cultures menacées), ki je že desetletja aktivna na področju obrambe ogroženih jezikov in kultur. Sama predstavitev pa je bila priložnost, da je prevajalka, gospa Simona Škrabec, podrobneje osvetlila tudi življenjsko usodo Borisa Pahorja in zgodovino Slovencev v Trstu pod fašizmom ter širše narodno vprašanje.

Pahorjeva *Nekropola* torej od letošnjega marca odkriva slovensko kulturo in zgodovino tudi katalonskim bralcem. Na sejmu v Barceloni pa so Borisu Pahorju potrdili, da je pripravljen tudi že prevod v španščino tega romana, ki mu je prinesel svetovno slavo.

Predsednik Slovenske matice ostaja dr. Joža Mahnič

Na rednem občnem zboru Slovenske matice, založniške, znanstvene in kulturne ustanove, so minuli teden volili novega predsednika ter člane uprave in nadzornega zbora. Za predsednika je bil izvoljen prof. dr. Joža Mahnič, ki je matici predsedoval že doslej. Na zboru so razglasili tudi zaslužne člane in nove člane-sodelavce ustanove, ki je pred mesecem dni obeležila 140-letnico delovanja.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 12.3. DO 18.3.2004)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 12. marca** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 15. marca** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 16. marca** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 17. marca** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Stara zgodba o pomarančah I. del. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 18. marca** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

Prešeren malo drugače

Zbirka esejev avtorja Kolje Mičevića z naslovom *Prešeren, malo drugače* je svojevrstna osvežitev v zbirki literature o našem največjem pesniku. Prvo pesniško besedilo, s katerim se je srečal Mičević, je bilo prav Prešernovo,

Mladinska knjiga
Drugačna Prešeren in Kosovel

odslej skozi 40 esejev vstopijo tudi slovenski bralci. Kot je na predstavitvi knjige, ki jo je prevedla Jana Unuk, po poročanju Slovenske tiskovne agencije pojasnil avtor, pri pisanju esejev ni iskal vzporednic le v svetu besedne umetnosti, temveč tudi v glasbi.

Kolja Mičević dovolj dobro pozna slovensko kulturo in samega Prešerna, da lahko suvereno analizira in ovrednoti obravnavane fenomene, njegov pogled "s strani" in "od zunaj" pa mu pomaga, da Prešerna vidi in doživi na nenavaden, svež in ploden način. Včasih nas osupne s pre-

poglobljajo našo vednost o Prešernovi poetiki in njeni vpetosti v mednarodne literarne tokove, je zapisal avtor spremnega besedila Boris A. Novak.

Kosovelov Ikarjev sen

Založba Mladinska knjiga je 100. obletnico rojstva pesnika Srečka Kosovela zaznamovala z izdajo knjige Ikarjev sen. Jubilejni Kosovelov album, ki, kot je na predstavitvi v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani pred dvema tednoma dejal urednik Aleš Berger, osebnost Srečka Kosovela prikazuje na nekoliko drugačen način, je sestavljen iz treh delov.

V prvem so natisnjene vse ohranjene pesnikove fotografije, ob njih pa tudi fotografije pesnikove družine ter dokumentarni posnetki Krasa, Trsta in Ljubljane, povezani s pesnikovim življenjem. V drugem, osrednjem delu je objavljenih 150 Kosovelovih pesmi po izboru sourednika knjige Ludwiga Hartingerja. Pesmi so

objavljene v izvorni, faksimilirani obliki in z vzporednim prepisom, med njimi pa sta tudi dva ducata doslej še natisnjenih besedil. Knjigo sk-

je sedaj, ko obe besedili tečeta vzporedno, ponekod opaziti razlike med Kosovelovim rokopisom in Ocvirkovim prepisom. Ocvirkovi pa so tudi naslovi pri nekaterih pesmih.

Ludwig Hartinger je pojasnil, da je za Kosovelovo poezijo značilna sočasnost različnih stilov in pisav ter da je ob branju rokopisov mogoče začuti "brzice, kaskade in tolmane tega pesniškega jezika". Srečko Kosovel je po njegovih besedah sicer vse pesmi podpisal, a jih je le malo datiral, zato kronološka razporeditev v knjigi ni bila mogoča. Osrednji del knjige je zato razdelil na pet sklopov.

Barbara Korun, ki je poskrbela za prepis pesmi, ki so tokrat objavljene prvici in katerih originale hrani NUK, pa je poudarila, da je bil Kosovel "človek isker", o čemer pričajo rokopisi.

Knjigo je oblikoval Klemen Kunaver, ki je poudaril, da je rdeča nit knjige rdeča barva, v osrednjem delu, kjer je objavljena Kosovelova poezija, pa je oblikovanje strani podrejeno faksimilirani obliki pesmi.

JUP

Dr. Branko Marušič nagrajen

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) je v petek, 5. marca, v

FOTO N. KL.

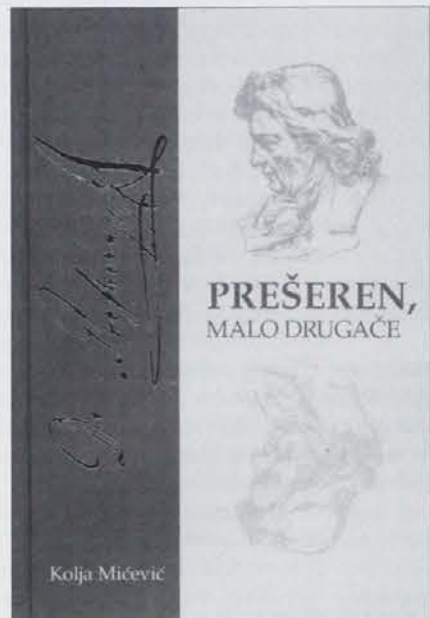
Narodnem muzeju podelil nagrade za vrhunske raziskovalne dosežke na področju humanistike in družboslovja.

Letos so naziv častni član ZRC SAZU podelili dr. Branku Marušiču, enemu vsestranskih slovenskih zgodovinarjev, čigar posebna zasluga je, da je nenehno vzdrževal stike s sosednjim italijanskim in furlanskim prostorom, kot so zapisali v obrazložitvi priznanja.

Zlati znak ZRC za leto 2003 je prejela dr. Ana Lavrič, predstavnica slovenske klasične umetnostne zgodovine, srebrni znak ZRC pa je prejel dr. Matija Ogrin z Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU.

Nagrajencem iskrene čestitke!

7
ČETRTEK,
11. MARČA
2004

ikona slovenske poezije pa je nanj naredila tako velik vtis, da se Mičević danes pojavlja kot dvakratni prevajalec Prešerna, in sicer v srbsčino in francoščino. Ob prevajalski dejavnosti je nastajal tudi sproščen dialog med prevajalcem in pesnikom, v katerega lahko

prostimi ugotovitvami, ki so nam bile ves čas dobesedno pred nosom in pred očmi, a so bile tako očitne, da jih nismo videli. S svojim širokim znanjem in razgledi po različnih kulturah odkriva povezanost in analogije, ki se jih doslej še nismo zavedali in ki

lepajo pričevanja Kosovelovih sodobnikov, iz katerih se začrtuje pesnikova fizična in duhovna podoba.

Kot je še pojasnil Berger, so pri še objavljenih pesmih poleg originalov objavili prepise, ki jih je dr. Anton Ocvirk objavil v zbranih delih, vendar

SSG / Premiera Havlovih enodejank - Avdiencia, Protest

Mrzle sence oblasti na človekovo svobodo

Posameznik in njegovo različno, a vselej trpko soočanje z oblastjo totalitarnega režima je središnja tema dveh enodejank, Avdiencia in Protesta, češkega pisatelja Vaclava Havla, ki ju je Slovensko stalno gledališče izbralo za svojo tretjo produkcijo letošnje sezone in ju v režiji Dušana Mlakarja premierno predstavilo, žal pred še zmeraj skromnim številom gledalcev, v Kulturnem domu v Trstu v petek, 5. t. m., točno upoštevajoč v programskem listu napovedani datum.

V rodni Pragi, kjer se je rodil l. 1936, je Havel že zgodaj vzljubil gledališče in pisal dramska besedila, objavljaj študije in članke o gledališki umetnosti v raznih literarnih revijah in časopisih. Največ

časa je bil kot odrski mojster zaposlen v gledališču Na zbradli, v katerem so uprizorili tudi njegove prve igre. Kot velik zagovornik svobode slehernika se je vneto zavzemal za demokratizacijo domovine, zaradi česar so ga v letih '70 in '80 večkrat obsodili in priprli. Potem ko je okusil trdoto komunističnih zaporov, je po zatonu preživelega režima l. 1989 postal predsednik Češkoslovaške, l. 1994 pa prvi predsednik samostojne Češke republike.

V svojih delih, za katera je prejel več nagrad - l. 2003 tudi Ghandijevo nagrado za mir -, zmeraj ostro kritično nastopa proti zatiranju človekovih pravic in pretresa probleme sodobne družbe.

Enodejanki Avdiencia (1975)

- prevod Nives Vidrih - in Protest (1978) - prevod Zdenka Jerman - razkrivata, ne sicer s črno-belo ločnico, razmerje med posameznikom in družbenim sistemom, ki očitno krati svobodo človeku in ga prisili v določene izbire. V Avdienci si stojita nasproti dva popolnoma različna človeka, intelektualec Vanek, pisec gledaliških iger, po sili razmer delavec, valivec sodov v odljudnem pivovarniškem obratu, in tovarniški uradnik Sladar, ki v skladu z ambientom nenehno hlastno pije pivo. Kot politično sumljiva oseba je Vanek tarča tovarniških vohunov in seveda oblasti, ki jo predstavlja Sladar. Le-ta ponudi Vaneku delo skladiščnika, v zameno pa bi moral pisatelj pisati redna poročila o samem

sebi. Po prvi odklonitvi Vanek pristane na kompromis zaradi izboljšanja svojih delovnih razmer in se celo prilagodi Sladarjevemu robatemu obnašanju. Protagonista prisilita v to paradoksalno sobivanje politična usoda in skrb za lastno preživetje.

Protest ne predstavlja tako odkritega konflikta med nastopajočima osebama; Vanek in Stanek sta oba izobražena, gledališčnika. Prvi je pisatelj disident, ki je okusil režimske zapore in zbira podpise za petičijo, da bi rešil pesnika Javureka, čigar otroka pričakuje Stanekova hči. Stanek je pisec in televizijski avtor, ki simpatizira z disidenti, a zna tudi spretno prilagajati se oblasti, ker ne bi hotel izgubiti udobnosti, ki jih ima, z lepo urejenim domom vred (to so tudi očitno naglaševali fina, uglasjena Mlakarjeva scenska

slika in kostumski detajli Alenke Bartl), pa čeprav zaradi tega ne uživa veliko ugleda med mlajšimi ustvarjalci. S svojim oportunističnim ravnanjem Stanek dobro shaja in zmore celo izvleči mladega pesnika iz režimske pasti. Disidentstvo se tudi tu izkaže kot nemočno pred premočjo oblasti, ki zna skrhati tudi pokončne osebe in njihove načelnosti.

V Avdienci sta plastično in prepričljivo poosebila protagonista Rafael Vončina in Gregor Geč; Vončina upornega, a hkrati tudi šibkega in upogljivega Vaneka, Geč pa s posrečeno držo, gestikulacijo in mimiko tipičnega, malce karikiranega uradnika iz komunističnih časov, kakršne smo srečevali tudi v bivši Jugoslaviji. V Protestu se je v Vaneka učinkovito prelevil Rafael Vončina, v spletkarja Staneka, ki

ima raje kompromisne igre kot neposredne, a jalove spopade z oblastjo, se je s solidnostjo in markantnostjo preobrazil Vladimir Jurc, steber razredčenega jedra igralskega ansambla SSG.

Ob svojem nastanku sta bili enodejanki gotovo drzen, uporen pogled na pogubno enoumno politiko, ta rezki prizvok sta sedaj izgubili, ko so, hvala Bogu, padli totalitarni režimi. Toda Mlakarjev prodorni režijski koncept, pri katerem ni nikakršnega prisiljenega posodobljanja, izzveneva kot neprikrito svarilo pred takimi politikami, ki tudi v današnji združujoči se demokratični Evropi kažejo odkrito naklonjenost do nekdanjih trinoških oblastnikov. Ta poanta daje zelo dobrima predstavama nedvomno aktualen pečat.

Iva Koršič

Razmišljanje

Slovenska kultura in Evropa (3)

V sodobnem svetu je treba priznati številne razlike z vsemi protislovnimi razmerami, ki nastajajo, kar pomeni, da ne bo mogoče poenostavljati, ne spregledovati konfliktnih okoliščin. Nacionalna kultura se bo morala z njimi soočiti, hkrati bo morala ohraniti zvestobo do sebe. Soobstajanje in sodelovanje v pluralnem svetu bo toliko lažje, kolikor bolj se bo nacionalna, v našem primeru slovenska kultura angažirala celostno, kot raznovrsten pojav, ki ga sestavlja več siste-

mov, ob klasični kulturi še manj klasične in alternativne oblike kulture. Vsaka od teh bo na svoji ravni iskala stične točke z drugimi in prispevala k interaktivnemu ustvarjalnemu prepletanju. Verjetno je, da bodo različni sistemi znotraj nacionalnih kultur blažili drugačnosti in jih zblíževali, povzročati pa bodo mogli tudi napetosti in nesoglasja, kar pa bo treba sprejeti kot naraven pojav razvoja.

Tu smo zdaj pri pojmu splošnega razvoja, v katere-

ga države z večjim ali manjšim poudarkom vključujejo tudi kulturo. Po drugi svetovni vojni, v drugi polovici dvajsetega stoletja poznamo v Evropi več modelov razvoja, različno zasnovanih in z različnimi stremljenji, v katerih ima osrednje in stalno mesto gospodarstvo, kar je razumljivo. Morda kaže v tej zvezi omeniti dva koncepta razvoja, ki neposredno ne zadevata kulture, sta pa z njo posredno povezana. Eden je model razvoja, iz konca sedemdesetih let, ki ga je natančno označil nemški kancler Willy Brandt, ko je leta 1980 dejal: "Če ne upoštevamo kakovosti rasti in socialnih sprememb, ne moremo govoriti o razvoju". Razvoja v pravem

pomenu torej ne merimo po količini, temveč po kakovosti, misel, ki je blizu kulturi in njenim prizadevanjem. Drugi model razvoja, ki je danes posebej aktualen in bo aktualen ostal, če se bo človeštvo hotelo ohraniti, je model trajnostnega razvoja - sustainable development. Gre za razvoj, ki se spopada z dvema najbolj ranljivima pojavoma sodobnega človeštva, z okoljsko problematiko in vprašanjem medgeneracijskih odnosov. V tem smislu je trajnostni razvoj opredeljen kot "razvoj, ki bo zadovoljeval potrebe sedanosti, ne da bi prikršjal zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij". Model trajnostnega razvoja je najbolj verodostojen izraz

globalizacije, prevladujočega stremljenja v današnjem svetu, ki je močnejše od vseh drugih teženj in znotraj katerega se snuje nov svetovni red - global governance.

Vesprošna skrb za obstoj kulture in njene identitete bo nedvomno ostala državni. Demokratična država bo tudi v prihodnje morala priznati avtonomnost kulture, podpirati bo dolžna ohranjanje kulturne dediščine in mednarodno uveljavljanje nacionalnih jezikov. Hkrati bo morala pospeševati dopolnjujočo težnjo po seznanjanju z drugimi jeziki in drugimi kulturami. Procesi, ki ni nov, postaja vse bolj intenziven, bolj vsestranski, v pravem pomenu vseobsežen. Njegove izzive

bodo morale nacionalne kulture sprejeti, če se bodo hotele kosati z drugimi kulturami in prispevati dosežke svojih prizadevanj v zakladnico svetovne kulture. Kaže pa vedeti: Ustvarjalnost duha in domišljije v kulturi ni nekaj samoumevnega. Obstaja kot možnost, ki jo je treba vedno znova uresničevati. Identiteta nacionalnih kultur torej ne bo odvisna zgolj od države, temveč tudi, če ne predvsem, od kulture same, od ustvarjalne moči posameznikov in skupin, od njihove pripetosti na korenine, iz katerih rastejo, in odprtosti svetu, v katerem živijo - od njihove zavesti o lastni vrednosti.

/konec
France Bernik

Društvo slovenskih izobražencev Gledališče nekoč

FOTO KROMA

Ponedeljkov večer v sklopu predavanj DSI je tokrat zaživel v znamenju življenjepisov igralcev. Povezovalc večera, Marij Čuk, je namreč predstavil knjigi Adrijana Rustje *Rodil sem se v soboto* - to je v bistvu avtobiografija gledališkega "obrnika" - in knjižni trud Milice Kravos *Zlatina leta v tržaškem gledališču*, v katerem se je avtorica poglobila v življenje igralke Zlate Radošek.

8

Mednarodni projekt civilne službe

Mladinsko prostovoljno delo

Zakon 64/2001, ki ureja status civilne službe, določa, da se po novem takih izkušenj v okviru neprofitnih organizacij lahko udeleži poleg moške tudi ženska populacija med 18. in 26. letom.

V kavarni S. Marco se je v soboto, 6. t.m., odvijala predstavitev posebnega projekta, ki so ga organizatorji poimenovali Korenine in identiteta. Gre za mednarodno varianto civilnega služenja, ki prostovoljcem, ali bolje prostovoljkam, omogoča vključitev v realnosti onstran meje. Tržaška ARCI, ZSKD in UISP so se zato povezali z dvema partnerjema s slovenske strani, ki sta sprejela štiri mlada dekleta: Slovenke Jasno Tuto in Jasno Milkovič s Tržaškega ter Evo Golles iz Špetra, pa še Tržičanko italijanske narodnosti Francesco Pozzi.

O pobudi sta prva poročala-

la predsednik ARCIja - civilna služba, Giuliano Gelci in predsednica ZSKDja, Nives Košuta. Besedo sta nato predala Marinki Primožič, ki je zastopala Društvo prijateljev mladine. Z Italijansko samoupravno narodnostno skupnostjo, ki je na sobotni konferenci zaradi bolezni ostala brez predstavnika, bosta namreč prav ti dve ustanovi gostili dekleta, ki so sklenila naslednjih 12 mesecev posvetiti družbeno koristnemu delu na slovenskem teritoriju. Čestitke organizatorjem in udeleženkam projekta sta prinesla še podpredsednik tržaške Ljudske univerze in zastopnik deželne odborništvu za kulturo F-Jk, Dennis Visioli ter državni predsednik ARCIja - civilna služba, Licio Palazzini.

Več informacij na spletni strani www.serviziocivile.it.

AL

Narodni dom / Mimoze za vas

Poklon igralkam SSG

Ob stoletnici prve stalne igralske skupine v Trstu, ki se je izoblikovala iz korenin dolgotrajne dramaturške tradicije na Tržaškem, se je Zveza slovenskih kulturnih društev poklonila nekdanjim in sedanjim igralkam našega gledališča s pobudo Mimoze za vas. Večer je dobil pomenljivo mesto v Narodnem domu (tržaško je bilo drugo poklicno gledališče na Slovenskem in prvo v Trstu), povabilu pa so se odzvale Štefka Drolčeva, Miranda Caharija, Bogdana Bratuž, Lidija Kozlovič, Maja Blagovič in Nikla Panizon. Doživeto srečanje je vodila Milica Kravos, slovensko pesem pa je prinesel deklški zbor Danica z Vrha pod vodstvom Patricije Rutar Valič.

Pozdravil je pesnik Boris Pangerc, opozoril na velike igralke, ki jih je tržaško gledališče premglo v sto letih, spomnil se je težkih časov in polnih zagona povojnih let ter sklenil misli z optimističnim "v nas je še veliko kljubovalnosti in borbenega duha".

Najprej je izzvenel hvaležen spomin na Zlato Radošek, Blagovičeva in Panizonova sta

prebrali odlomek iz njenega dnevnika in pospremili publiko v "herojski" čas povojnega prenavljanja našega gledališča. Tista leta je osvetlila še Drolčeva: "Ta čas je zapisan v mojem spominu kot blagoslovljen čas. Publika nas je sprejemala ko izsušena zemlja kapljno dežja, bili smo si neskončno blizu". "Zame je bilo to moje gledališče, moj dom!", je svoje dvajsetletno delo v SSG zapečatila Kozlovičeva. Caharija je hvaležnost publiko izrazil z odlomkom iz Filumene Marturano, ene najbolj uspešnih odrskih postavitev zadnjih let. Bratuževa, ki je po desetletnem delovanju v Mariboru dospela v Trst z Antonom Petjejem, je s Kosovelom vzdihnila "kako lep je Trst!" O današnjem času sta pričali Blagovičeva ("Čutim pomanjkanje po večjem kontaktu z ljudmi.") in Panizonova ("Hranim duše ljudi, da bi se spominjali likov in vanje verjeli.") Danes je torej naše gledališče potrebno podpore in ljudi, treba najti novo pot, da bomo spet našli dotik.

MR

Italijansko slovenski odnosi

V novo Evropo brez sovražnikov

FOTO KROMA

Oktober leta 1993 sta Ministrstvu za zunanje zadeve italijanske in slovenske republike skenili ustanovitev mešane italijansko slovenske zgodovinsko-kulturne komisije, ki je imela nalogo celovito in natančno proučiti vse pomembne vidike o zgodovinskih, kulturnih in političnih odnosih med dvema narodoma, skratka globoko poglobiti se v zgodovinsko stvarnost vzhodne italijanske meje. Komisijo je sestavljalo enako število slovenskih in italijanskih izvedencev, predsedstvo sta si delila dr. Milica Kacin Wohinz (na sliki) in italijanski kolega Sergio Bartole.

Vse je kazalo, da bodo nadaljnji odnosi med dvema državama sloneli na sklepih mešane komisije, da bodo zaključke sedemletnega zasedanja ovrednotili na najvišjih državnih nivojih, da bo končno soglasno sprejeti dokument začrtal mejo med preteklostjo, polno nasilja in nepravilnosti ter novo bodočnostjo, ki naj bi zaživela v duhu evropske širitve oziroma združevanja. Sodeč po do pred kratkim

izrečenih nesrečnih izjavah nekaterih italijanskih politikov, ki so sprožile močan odpor v slovenskih zamejskih krogih, je očitno, da je dokument mešane komisije ostal le gola beseda na papirju. Po mnenju dr. Kacinove, ki je bila gostja na predzadnjem večeru DSI, so razlogi za neovrednotenje dokumenta tako na eni kot na drugi strani. V času objave dokumenta je imela italijanska vlada ljudi, ki so sklepom komisije nasprotovali, češ da je sad sedemlet-

nega zasedanja preveč naglasil nasilje fašistnega režima, premalo pa se poglobil v vprašanje fojb in eksodusa optantov-ezulov. Slovenija pa je imela do dokumeta hladen pristop, morda zaradi premajhne občutljivosti do vprašanja primorske zgodovine, ki bi jo - po besedah predavateljice - slovensko zgodovino pisje moralo bolj ovrednotiti v okviru nacionalne zgodovine. Na političnem nivoju prihaja torej do neupravičenih polemik in strukturalizacij, zgodovinarji pa v tako afero ne želijo stopiti, je dejala gostja večera.

Delovanje slovensko-italijanske komisije je potekalo na podlagi složnega dialoga - je pojasnila dr. Kacinova -, ki je vedno težil k upoštevanju razlogov in prepričanju sogovornika in k usklajevanju različnih interpretacij ter sprejemu skupnih stališč o celotnem obravnavanem obdobju, ki je v poštev vzel razdobje med letoma 1880 in 1956. Mnenja enih in drugih skrajnežev niso prišla v poštev. Zgodovinarjem je torej uspe-

lo najti skupni jezik, politikom pa je tovrstno mišljenje tuje, saj večkrat iskoriščajo zgodovino in njene vozle v svoje namene, je dejala gostja Peterlinove dvorane.

V svojem izčrpnem posegu je zgodovinarica podala tudi nekaj števil tistih, ki so bili po vojni zapustili istrske in dalmatinske domove. Eksodus je doletel od 200 do 300 tisoč ljudi, predvsem iz hrvaške Istre, saj s slovenskega ozemlja odšlo okrog 27 tisoč ljudi, med katerimi je bilo tudi vsaj 4 tisoč Slovencev. Našo matično državo so v času obtoževali tudi za to, česar ni bila kriva, saj je znatnejše število ezulov odšlo iz Hrvaške in ne s slovenskega ozemlja; naši južni sosedje pa se problemu v glavnem izogibajo.

"V združenji Evropi se bodo stvari nujno spremenile", je dodala dr. Kacinova. "Čas je torej, da obe strani pokopljeta vsaka svoje žrtve in se znebata koncepta sovražnika, ker ga ni več. Samo tako bo mogoče skupno zaževati v novi Evropi", je zaključila zgodovinarica.

Gledališki vrtljak / Zaključek sezone

Korenčkova sonata in nagrajevanje

V nedeljo, 7. t.m., je tetka zima zopet pokazala svoje ostre zobe in že drugič ponagajala organizatorjem Gledališkega vrtljaka ter njegovim obiskovalcem. A, kot pravi geslo, "the show must go on". Snežinkam navkljub je zato v Marij-nem domu na-

FOTO KROMA

stopilo Gledališče Tone Čufar z Jesenic, zadnji gost letošnje sezone družinskega abonmaja.

V zelo izvorni predstavi *Korenčkova sonata*, ki si jo je zamislil Rado Mužan, so, poleg dirigenta, nagajivih zajčjih

lutk in pravih korenčkov, nastopili še gledalci sami, starejši in mlajši, ki so v komorni zasedbi ter s pomočjo različnih ropotuljic in tolkal izvedli posebno priredbo Straussove Radetzkyjeve koračnice ter izzvali ritmično ploskanje v

dvorani. Aktivna vloga publike je torej prva posebnost *Korenčkove sonate*. Druga in pomembnejša pa je "jezik", ki se ga je dirigent poslužil pri sporazumevanju z lutkami, s svojimi "instrumentalisti" in z občinstvom. Gre za nenavadno odrsko govornico *grammelot*, t.j. popačeno in navidez nerazumljivo artikuliranje onomatopojjskih zvokov, ki se ob jasni pantomimi spremenijo v povsem razumljivo izrazno sredstvo. Neposrednost in komičnost *grammelota* izhajata iz njegove podobnosti z bebljanjem, ki je v najnežnejših letih vaja za pravo govorjenje. Nedeljsko

srečanje je sklenil še priložnostni zborček, ki je brez strahu zapel ljudsko *Sijaj, sijaj sonce*.

Praden bi zastor dokončno padel nad šesto sezono Gledališkega vrtljaka, je že napočil težko pričakovani čas za nagrajevanje najmlajših ustvarjalcev, ki so vse leto sodelovali na likovnem natečaju *Moj najljubši gledališki junak*. V Marijin dom je letos prispelo rekordno število risbic (158), ki so sad osebnosti in fantazijske interpretacije 43 posameznikov, skupinski izdelek pa so poslali tudi otroci iz škedenjskega vrta Jakob Ukmar. Podelitev knjižnih nagrad sta omogočili založba Mladika in Zadržna kraška banka, ki je poskrbela tudi za barvne svinčnike in voščenske v spodbudo za nadaljnje razvijanje risarskih sposobnosti vseh mladih likovnikov.

AL

Predavanje / Trgovinska zbornica

Novinarji kot vojni dopisniki

FOTO KROMA

Ob deseti, tragični obletnici umora novinarjev in video operaterjev Marca Luchette, Saše Ota, Daria D'Angela, Ilarie Alpi in Mirana Hrovatina, ki so padli na bojnih področjih v Mostarju in Mogadišu, so njihovi tržaški kolegi priredili niz srečanj, da bi javnost seznanili o nevarnih okoliščinah, v katerih so primorani delovati vojni dopisniki.

Srečanje je potekalo v soboto, 6. marca na Trgovinski zbornici v Trstu. Za predavalsko mizo je sedelo kar nekaj izvedencev, ki so posredno in neposredno vezani na svet vojnega dopisništva. Povezovalc srečanja Fabio Amodeo je prepustil besedo novinarjem Fulviu Molinariju, Gianu Micalessinu, Andreu Rinaldiju, ki so vsak s svojega zornega kota orisali

težave, s katerimi se mora vojni dopisnik vsakodnevno spoprijemati v kraju, kjer varnost posameznika ne more obstajati.

Razbrati je bilo veliko navezanost na lasten poklic, ki pa se je v zadnjih letih globoko spremenil, saj je nenehni tehnološki razvoj korenito

preoblikoval način poročanja z vojne črte in skrajšal čas pretakanja novic. Vojni dopisniki so postali (predvsem po vojni v bivši Jugoslaviji) tudi vedno bolj priljubljena tarča. Iz besed predavateljev je bilo tudi razbrati zaskrbljenost za način preverjanja informacij, ki zahtevajo veliko občutljivost s strani dopisnika.

O vlogi sodobnih mirovni misij s strani mednarodnih organizacij ter o vplivih, ki ga ima pretakanje informacij na politično vodenje mednarodnih dinamik, pa sta spregovorila general Silvio Mazaroli in prof. Stefano Silvestri.

Greenko so vsekakor izzvenele besede Paola Rumiza, ki je v pisnem sporočilu zaključil, da marsikatero vojno obstajajo, ker drugi o teh poročajo. Kaj pa vse ostale?

Tiskovna konferenca / Dijaški dom Srečko Kosovel

O možnostih, ki jih Evropska unija nudi

Evropa se Sloveniji naglo približuje, a tudi obratno drži. Tega so se že pred davnim zavedali pri Slovenskem deželnem gospodarskem združenju, stanovski organizaciji slovenskih podjetnikov v Italiji, ki že od l. 1946 povezuje in zastopa interese slovenskih gospodarstvenikov na ozemlju F-JK.

Na množično obiskani tiskovni konferenci, ki je potekala v sredo, 3. marca, v prostorih Dijaškega doma Srečko Kosovel v Trstu, so predstavili in orisali dvanajst čezmejnih projektov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, v katere je neposredno soudeležena tudi italijanska manjšina in katere je odobril in sofinanciral evropski sklad za čezmejno sodelovanje. Prisotni so bili predsednika zamejskih krovnih organizacij SSO in SKGZ Sergio Pahor in Rudi Pavšič, predstavnik italijanske manjšinske skupnosti onkraj meje Maurizio Tremul, predsednik SDGZ Marino Pečenik, ter Erik Švab in Kristina Valenčič, odgovorna "Urada za Evropo", ki deluje vedno v okviru SDGZ od leta 2001.

"Urad za Evropo" je pristojen za koordinacijo sodelovanja med Italijo in Slovenijo ter drugimi bližnjimi državami s projektiranjem, izdelavo, predstavitvijo in izvajanjem projektov v sklopu evropskih programov (Interreg II Italija-Slovenija in drugih). Urad nudi v sodelovanju s krovnimi organizacijama naše manjšine, Uradom za Sloven-

FOTO KROMA

ce v zamejstvu in po svetu pri MZZ tudi tehnično asistenco pri internacionalizaciji podjetij in iskanje mednarodnih poslovnih partnerjev ter črpanje finančnih sredstev za podjetja in druge subjekte v Italiji in Sloveniji in drugih možnostih, ki jih predvidevata deželna in državna zakonodaja v Italiji in v matični domovini. Področje, na katerem je "Urad za Evropo" aktiven, ne zadeva le gospodarski sektor. V složnem sodelovanju med SDGZ in raznimi organizacijami tako tostran kot onstran meje (predvsem na nivoju krovnih organizacij, med katerimi je v zadnjih časih stekel ploden dialog tudi v okviru Omizja za manjšinska vprašanja Mešane komisije med RS in F-JK za obravnavo skupnih razvojnih vprašanj) je bilo določenih več sektorjev, ki bi bili lahko deležni evropskega sofinanciranja. "Urad za Evropo" je na podlagi interesov različnih sektorjev obeh manj-

šin (kulturnih, športnih, gospodarskih in drugih) sestavil več predlogov, ki so jih nato predstavniki krovnih razvrstili po pomembnosti. Interesna področja, ki bodo deležna sofinanciranja EU, zadevajo gospodarsko sodelovanje ter projekt čezmejne televizije. Posebno bogato kaže, da je kulturno sodelovanje, ki predvideva skupne likovne razstave, vzpostavitev dokumentacijskega in informativnega središča Slovencev v Italiji in mreže za promocijo kulture in jezika po Evropi, čezmejno sodelovanje in raziskovanje na področju šolstva in knjižnic, medmanjšinsko sodelovanje na področju jadrana, avdiovizualne in gledališke ter športne projekte. Te je v visoki meri sofinanciral evropski sklad za regionalni razvoj.

Tatjana Renner je v imenu Agencije za regionalni razvoj RS orisala še položaj čezmejnih evropskih projektov onkraj meje.

Kot sta podčrtala predsednika krovnih organizacij Pahor in Pavšič, tovrstni dosežki kažejo na pomen dialoga z italijansko manjšino onkraj meje. Obenem je potek dogodkov pokazal vedno večjo težo, ki jo krovnim organizacijam zadobivata na nivoju deželne vlade, saj sta SKGZ in SSO v zadnjih časih postali pomembna dejavnika dialoga med F-JK in RS. Tudi vez z italijansko manjšino v Sloveniji postaja vedno bolj tesna in plodna, kot kaže sinergično sodelovanje, ki je obrodilo omenjene projekte na podlagi črpanja evropskih skladov. Generalni konzul RS Črtomir Špacapan je vsekakor omenil, da so določila in informacije glede vstopa Slovenije v EU še nekoliko nejasna, veliko ostaja še nerešenih vprašanj (na primer glede čezmejnih delavcev). Ne glede na to pa je bila sredina tiskovna konferenca po mnenju diplomata izraz tistih možnosti (predvsem v zvezi manjših projektov), ki ji EU nudi; žarišče ni potemtakem namenjeno le velikim načrtom (Koridor 5 in podobno), ki so vsekakor pomembni.

Spregovorila je tudi bivša generalna konzulka v Trstu Jadranka Šturm Kocjan, ki je sedaj zadolžena na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu. Udeležence je povabila na seminar o širitvi EU kot priložnost za Slovence v zamejstvu, ki bo potekal 19. marca v Ljubljani.

IG

Tiskovna konferenca / Območje bivše umobolnice pri Sv. Ivanu

Deliti težave z umsko prizadetimi bolniki

Simeone Musich je duhovnik neposrednega pristopa. Značajska odprt je in ravnodušno odkritosrčen. Po rodu je iz Dalmacije, po vojni pa je kot optant prišel v Italijo in več let maševal na Vidmskem in Trbiškem, dokler mu ni leta 1970 videmski nadkofskof msgr. Alfredo Battisti dovolil, da se preseli na Tržaško, kjer je takoj postal dušni pastir v cerkvi, ki se nahaja na kraju

bivše tržaške umobolnice pri Sv. Ivanu. S časom je postal tudi škofijki vikar, ki skrbi za problematiko psihično prizadetih oseb.

"Takrat je bil v zalivskem mestu globok razkol med civilno družbo in psihiatrom Basaglio, ki je s svojim posegom na novo postavil vprašanje umsko prizadetih. Pomembno je bilo posredovanje pokojnega škofa Bellomija, ki je tudi

cerkveni stvarnosti predočil svet umsko prizadetih bolnikov in vzpostavil plodno vez med cerkvijo in zdravniki, ki so Basaglijevi liniji sledili. Dokaz tega je bila široka prisotnost psihiatrov na Bellomijevem pogrebu", je dejal g. Musich na tiskovni konferenci, ki je potekala na sedežu vikariata pri Sv. Ivanu.

Letos praznuje torej g. Musich svoje petindvajsetletnico delovanja kot škofov vikar, ki sledi tovrstni problematiki. Ker je začutil, da predstavlja tako dolgo obdobje pomembnega jubileja in ker hoče svoje dolgoletne izkušnje deliti z vsemi, ki jim vprašanje umskih bolnikov leži pri srcu, se je odločil, da bo organiziral vrsto prireditev, tako verskega kot prijateljskega značaja, katerih sklenitev bo potovanje skupine umsko prizadetih bolnikov na božjo pot v Lourdes, v upanju seveda, da bo organizacijsko vse gladko steklo.

Niz prireditev ob tako pomembnem jubileju se je že začel prejšnji četrtek, ko je v veliki dvorani tržaškega semenišča steklo prvo predavanje, ki je imelo kot gosta prav msgr. Alfreda Battistija, ki je

prisotnim govoril na temo "Doprinos religije psihiatriji". To je le bilo le prvo predavanje v sklopu drugih treh, ki bodo potekala vsak četrtek v tem mesecu in ki imajo namen tudi usposobiti čim večje število prostovoljcev na področju psihične prizadetosti.

G. Musich bo ob Veliki noči priredil na območju bivše umobolnice pri Sv. Ivanu 6. aprila, ob 19. uri tudi Križev pot. "Ko pa bo poletje bližje, pa bom po verskem obredu povabil umsko prizadete bolnike, zdravnike in medicinske sestre na bratovsko srečanje", je dejal g. Musich. Da bi probleme prizadetih celovito vzeli v pretres in da bi javne ustanove bile v tesnejšem stiku z družinami bolnikov, bo jubilant priredil okroglo mizo, ki bo potekala 1. aprila, na kateri bo občinska odbornica za zdravstvo Emanuela Dambrosio skušala v bolj neposredni obliki poslušati vsakodnevne težave staršev prizadetih bolnikov.

"Starši jo bodo tako lahko vprašali, kaj bo z mojim sinom ali hčerjo, ko nas več ne bo", je še dodal aktivni družbeni delavec, ki ima vedno pred seboj nemega Kristusa na križu, ki je potreboval nekoga, da mu ponudi roko in usta: no, to bi lahko bili prostovoljci: ko bi vsakemu bolniku pomagali, bi Kristusu pomagali.

OBVESTILA

VPIŠOVANJE potovanje z Novim glasom v Španijo, v Santiago de Compostela in Kastilijo, je odprto do 19. marca 2004. Kdor se nam še želi pridružiti, naj pohiti z vpisom na naših uradništvih v Gorici, tel. 0481 533177, in v Trstu, tel. 040 365473. Za potovanje je dovolj veljavna osebna izkaznica za tujino.

POSTNI POGOVORI po radiu Trst A so vsak torek in vsak petek, ob 18. 40. Tema pogovorov je Gospodova molitev in Očenaš. Govore so pripravili in jih podajajo slovenski minoriti. V petek, 12. t. m., bo p. Mirko Pihler razlagal prošnjo "Pridi k nam tvoje kraljestvo". Isti pater bo v torek, 16., in petek, 19., razlagal prošnjo "Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih tako na zemlji". Vsem, še posebej bolnikom priporočamo, da govore poslušajo. Jezus je rekel, da človek ne živi samo od kruha, ampak tudi od vsake besede, ki izhaja iz božjih ust, in Očenaš še posebej

izhaja iz božjih Jezusovih ust. **ZDRUŽENJE PROSTOVOLJCEV Hospice Adria Onlus** vabi v četrtek, 11. marca, ob 20.30, v razstavno dvorano, ul. Riceratorio 2, ki jo je dala na razpolago Zadruga kraška banka na Opčinah. Tema večera je *Med življenjem in smrtjo: kako razne veroizpovedi gledajo na evtanazijo oz. na podaljšanje življenja za vsako ceno*. Pri okrogli mizi bodo sodelovali g. Dušan Jakomin, duhovnik v Škedenju, urednik mesečnika Naš vestnik; g. Ariel Haddad, glavni rabin za Slovenijo, direktor knjižnice in muzeja judovske skupnosti v Trstu; g. Nevzej Porič, profesor islamske znanosti in tajnik islamske skupnosti v Ljubljani.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca v Trstu in Klub prijateljstva vabita vse na duhovno pripravo na Veliko noč, ki bo v četrtek, 18. marca pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34. Ob 16. uri bo sv. maša, nato razgovor ob čaju.

9

ČETRTEK,
11. MARCA
2004

S Klubom prijateljstva pri Gospe Sveti in pri sv. Hemi Krški

Po sledih naših prednikov (12)

V sredini je na marmorni plošči upodobljena smrt sv. Heme; predstavlja Ljubezen - Hemino ljubezen do Boga in bližnjega. To je delo A. Corradinija iz 18. stol. Skozi odprtino oltarnega temelja je viden Hemin sarkofag, ki ga nosijo dve ženski in ena moška glava. Skozi tisto odprtino so včasih lezle žene prosit svetnico za srečen porod. Kako so to zmoгле? so se spraševale izletnice in se dale na zelenkasti Hemin kamniti sedež, ki velja za čudodelnega. V cerkvi je še mnogo umetnin in zanimivosti. Npr. 9x9 m velik postni prt z 99 slikami iz Sv. pisma. V postnem času ga obesijo pred glavni oltar.

Cerkev je od l. 1788, odkar so škofovski sedež prenesli v Celovec, le še far na cerkev. Zanj skrbijo salvatorijanci, redovniki, ki so se vselili v samostan.

V letih 1987 do 1899 je bila cerkev zunaj in znotraj obnovljena. Leta 1988 je po-

teklo 50 let, odkar je sv. Hemo Krško papež Pij XI. proglasil za svetnico. Od proglasitve za blaženo pa je l. 1987 preteklo celih 700 let. 25. junija 1988 je papež Janez Pavel II. na polju južno od cerkve daroval sv. mašo za 80.000 romarjev iz Koroške, iz Štajerske, Slovenije in Furlanije.

Tokratni izlet Kluba prijateljstva je bil kar prepoln vtisov, zanimivosti, lepote. Škoda, da je prijetno razpoloženje v avtobusu od vračanju pretrgal klic telefončka, kajti prinesel je zelo žalostno vest mlademu organistu Davorinu Starcu. Njegovega očeta je Bog poklical k Sebi. Ta novica je pretresla celo neugnane proseke fantiče, ki so se kar za lep čas umirili. Sicer so pa izletniki srečno prispeli v Trst tam okrog devete ure z željo, da bi šli kmalu spet kam past radovednost.

/konec
Nada Martelanc

MESEČNA KONFERENCA V ŽUPNIJSKI DVORANI V NABREŽINI

bo v sredo, 17. marca, ob 20. uri.

Tereza Srebrnič bo predavala s projekcijami na temo: *Izkušnje prostovoljke v Izraelu med katoličani, Arabci, (muslimani), pravoslavni.*

Sledita razgovor in družabnost.
Vabljeni!

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

opozarja otroške in mladinske zборе s Tržaškega, da 12. marca 2004 zapade rok za prijavo za letošnje revijo PESEM MLADIH, ki bo v nedeljo, 21. marca 2004, na Pomorski postaji v Trstu. Prijavnice s sporedom in kopijami partitur pesmi, ki jih boste izvajali, pošljite na naslov ZCPZ, Ulica Donizetti 3, 34133 TRST. Lahko tudi po faxu na številko 040 882488.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

v sodelovanju z
ZVEZO PEVSKIH ZBOROV
PRIMORSKE, ZVEZO SLOVENSkih KULTURNIH
DRUŠTEV - TRST, GORICA, VIDEM
in ZVEZO SLOVENSKE KATOLIŠKE
PROSVETE IZ GORICE

vabi na revijo

PRIMORSKA POJE 2004,

v nedeljo, 14. marca, ob 16. uri
v cerkvi sv. Ivana v Trstu.

NASTOPILO BODO:

- MeCPZ Sv. Križ pri Trstu,
- MeCPZ Škedenj,
- Ženska vok. skupina Korala - Koper,
- MeCPZ Godovič,
- MoPZ Janez Svetokriški - Ajdovščina,
- Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec - Ljubljana
- Komorni zbor Ipavska - Vipava.

Srečanje slovenske konzulte z občinskimi svetovalci Za večje sodelovanje

V prizadevanju, da bi znotraj goriške občinske uprave čim bolj povezovali in usklajevali razne dejavnosti, je prišlo na pobudo slovenske konzulte do srečanja s slovenskimi občinskimi svetovalci, ki jih je v tej mandatni dobi kar sedem. Prisotni so bili Mara Černic, Nataša Paulin, Silvan Primožig in Marjan Sošol. Božidar Tabaj in Aleš Waltritsch sta bila istočasno zadržana v neki drugi občinski komisiji. Do srečanja je prišlo v sredo, 3. marca. Predsednik konzulte Igor Komel je uvodoma izpostavil nekaj vprašanj, s katerimi se ukvarja konzulta in na katera pričakuje ustrezne rešitve občinske uprave. Treba je čimprej spremeniti pravilnik slovenske konzulte, zagotoviti s primernim osebjem redno delovanje slovenskega urada na občini, uresničiti zakonsko določilo glede namembnosti Trgovskega doma in najustreznejše poskrbeti za dokončni sedež nižje srednje šole Ivan Trinko. Damjan Paulin je v svojem posegu podčrtal potrebo po večji učinkovitosti občinskih storitev in večjega sodelovanja z rajonskimi sveti, poimenovanje ulic po zaslužnih slovenskih ljudeh, večjo pozornost občinske uprave do kulturnih ustanov, učinkovitejši reševanje urbanističnih vprašanj s posebnim poudarkom na Jeremitišče in zahtevo po vidni prisotnosti slovenske organiziranosti ob raznih pobudah pri vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Svetovalac Primožig je izpostavil dejstvo, da je goriška občina v manj kot dvoletnem obdobju veliko naredila in zagotovila preko občinskih svetovalcev izvajanje zaščitnega zakona in zakona št. 482. Po njegovem mnenju se Slovenci premalo poslužujemo slovenskega urada na občini. Čuti se potreba, da bi tudi v drugih občinskih uradih bilo več ljudi z znanjem slovenskega jezika. Glede Trgovskega doma povzroča številne težave zakonska pomanjkljivost. Izrazil je tudi nasprotovanje, da bi občina

FOTO DPD

krčila število rajonskih svetov, ker bi s tem najbolj prizadela slovenske predele mesta. Nataša Paulin je ocenila, da je premalo sodelovanja med občinskimi svetovalci in odborom in da je treba poskrbeti za bolj organizirano delo slovenskega urada. Šolska vprašanja so bistvena, čuti se tudi velika potreba po jaslih za slovenske otroke, za katere je občina že storila nekaj korakov. Mara Černic je bila mnenja, da se je treba stalno prizadevati, da bi večinski del goriškega prebivalstva postal bolj občutljiv in dovzeten do slovenskih vprašanj, o katerih večkrat ni dovolj informiran. Marjan Sošol je obžaloval določeno nelagodje in težave občinskih svetovalcev, ker ni pravega sodelovanja z odborom, opozicija dela sistematično obstrukcijo in občinski uradi grede po svojem. Za celoten goriški prostor bi bila zelo dobrodošla ustanovitev čezmejne konservatorija. Član konzulte Aleš Doktorič se je zavzel za sodelovanje z novogoriškimi občinskimi upravitelji, predstavnika sindikata slovenske šole pa sta predlagala, da bi konzulta posvetila naslednjo sejo šolskim vprašanjem predvsem v zvezi z velikim osipom vpisov dijakov na slovenske višje šole.

Koncert ob 50-letnici SCGV Emil Komel

Stoji učilna zidana...

Prireditev ob 50-letnici delovanja Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel so organizatorji v soboto, 6. marca, pripravili skrbno in z dobršno mero izvirnih zamisli, *spiritus agens* celotne slavnostne akademije pa je bil ravnatelj Silvan Kerševan, ki ustanovo vodi že od leta 1974. Njegovega "osebnega" jubileja ni nihče posebej omenjal, zato se spodobi, da mu za 30-letno predano delo vsaj na tem mestu od srca čestitamo.

Med poslušalci je zažarela pisana mavrica mlade ustvarjalnosti, zlahtnega muziciranja in sproščenosti. V dvorani je bilo občutiti tudi prijateljske vezi s predstavniki različnih ustanov iz bližnjega in širšega okolja, v katerem ima ta pomembna glasbena ustanova ugledno vlogo. Osnova je bila seveda glasba. Učenci različnih starosti, v pestrih zasedbah od zborčkov do solistov in orkestrrov, so izvajali skrbno izbran program. Ni manjkalo hudomušnosti, niti vedrine ali igrivosti, med lahkotnimi zvoki pa so se pletli tudi resnobni toni, ki so jih napisali znameniti skladatelji. Nemogoče je vzdušje povzeti v nekaj besedah, zagotovo pa bodo v spominu ostali nastop mladega pianista Aleksandra Gadžijeva, ki je z mladinskim orkestrom (dir. Luigi Pistore) izvedel priredbo Haydnovega *Koncerta za klavir v C-duru*, pa pozdravni nastop pihalnega ansambla pod vodstvom Matjeja Špacapana, igranje pianistke Aleksandre Petrovič (z občuteno izvedbo Chopinove *Sonate št. 3 v h-molu, op. 58* je celotni prireditvi vdahnila široko slovansko dušo), ljubeč venček slovenskih ljudskih pesmi, ki jih je zapel otroški zbor (dir. Marja Feinig) ter nastop malega orkestra, ki ga vodi Aleksander Sluga. Posebej slavnostno sta učinkovala mladinski orkester in baletni ansambel s solistom Matijem Faganelom in v koreografiji Nataše Sirk ter seveda mladinski zbor (dir. Damjana Čevdek Jug), ki se je v nizu skladb "sprehobil"

od Gerbičeve *Ave Marije*, prek Brittnove *Old Abram Brown* do radostnih zvokov mladostnih napevov. Sklep glasbenega dela prireditve je bil še posebno veličasten in mladostno svež. Pravzaprav je bil tudi uvod v novo notno publikacijo *Goriški glasbeni listi*, s katero želi šola spodbuditi domače skladatelje za pisanje in ustvarjanje novih del. Prvi zvezek prinaša skladbo Hilarija Lavrenčiča *Dvoglasna invencija na temo Priletela muha na zid*, zelo suvereno in z mladostnim žarom pa sta jo izvedla mladinski pevski zbor in orkester. Dirigiral jo je kar skladatelj Hilarij Lavrenčič. Celotno prireditev je v "od-

morih" povezovala filmska "freska" z naslovom *Suita v petih slikah*. Zamisel in izdelavo tega vizualnega prikaza ključnih dogodkov iz življenja šole sta podpisala Silvan Kerševan in Hijacint Jussa, celotno prireditev pa so pomagali realizirati še Niko Klanjšček, Hijacint Jussa, Paola Bertolini, Fabio Devetak, Andrej Jussa in Miloš Čotar ter seveda vsi učitelji na šoli ter spremljevalni pianisti Martina Hlede, Dalia Vodice in Eliana Humar. Prelep slavnostni dogodek, poimenovan *Nasih 50 let*, je izzvenel še v sproščeni zabavi po sami prireditvi, potrdil pa je veselo spoznanje, da Gorica zane-

sljivo postaja zrelo, odprto mesto, kjer ima kultura vlogo plemenitenja in sožitja vseh, "kar nas dobrih je ljudi", kot so organizatorji s Prešernovimi verzi zaokrožili svoje slavje.

Jože Štucin

da bi lepše živeli. Kerševan se je tudi javno zahvalil Ivi Hrovatin in Lojzki Bratuž, živima pričama obnovitve delovanja našega glasbenega šolstva, nato pa še nekdanjim mentorjem, ki so v 70. letih na Placuti dali novega zagona centru. Marko Marincič je v imenu pokrajinske uprave pohvalil visoko kakovost šole in zaželel, da bi bil tudi po njeni zaslugi naš prostor kot orkester, ubrana celota, v kateri naj ne izstopa samo en glas. Pokrajinski predsednik SSO Janez Povše je podčrtal, da nas šola povezuje znotraj manjšine, z italijanskimi soameščami, z matico in evropskimi narodi; v svojem enkratnem poslanstvu združuje množičnost in kakovost. V imenu Zveze primorskih glasbenih šol je Slavica Mlakar zaželela, da bi se naprej povezovali ustvarjalne energije, v imenu glasbene šole Nova Gorica pa je Vlasta Vižintin spodbudila k tesnejšemu sodelovanju. Nataša Paulin je izrazila upanje, da bi center Komel in Glasbena matica našla skupne točke in v pričakovanju izvajanja zaščitnih določil hodila po isti poti: "Čakajo nas novi izzivi."

S T. STRANI

Pol stoletja...

Obletnico je center obeležil z izdajo bogato opremljenega zbornika *Nasih 50 let*, prikaza prehojene poti in želji za prihodnost, z dvojno zgoščenko, ki zajema izbrane posnetke od leta 1958 do 2002, in s prvo številko publikacije *Goriški glasbeni listi*, ki naj bi postala letna stalnica in bi spodbujala gojence k ustvarjalnosti. Šola, ki je prisotna po vsem območju goriške nadškofije, od Devina do Plešivega, je danes v polnem razmahu in v duhu vseh teh, ki so ji postavili temelje, nadaljuje svoje vzgojno in povezovalno poslanstvo. Že od časa Pevskega in glasbenega društva, ki je bilo pobudnik Trgovskega doma, je namreč povezovala glasbene duše različnih narodov. Da glasba ne pozna meja, je v svojem pozdravu na jubilejnem večeru poudaril tudi goriški župan Vittorio

Brancati, ki je podčrtal pomen glasbe "za kulturno rast mladih rodov, pa tudi za ohranjanje mladega, vedrega in razpoložljivega srca". Taki ljudje naj krojijo našo krajevno zgodovino s tvornim sodelovanjem med različnimi, kar lahko privede samo do večje obogatitve vseh.

Najlepše je stanje šole opisal njen ravnatelj, duša in gonilna sila Silvan Kerševan, ko je skoraj ganjen rekel: "Moje misli te dni so vesele, saj šola je živa, živahna in življenjska. Naša vizitka pa je na odru," kjer se je predstavil cvet cvetov njene današnje stvarnosti. Ravnatelj ni mogel mimo zahval vsem, ki so v 50 letih sodelovali, tudi tistim, ki so že "angeli varuhi in bdijo nad nami". Glasba je sicer "abstraktna govorica," je nadaljeval, "toda polna vsebin; kdor želi, jih lahko razume." Otrokom želijo na šoli predstaviti prav to glasbo, ki naj jim omogoča,

FOTO DPD

SCGV Emil Komel / Deseto srečanje z glasbo 2003-04

Klavirski recital mlade pianistke

Novembra 2003 je na mednarodnem tekmovanju pianistov, ki ga organizira mesto Gorica, prvo nagrado prejela Tatjana Ivleva (roj. 1978), pianistka iz Rusije. Njena glasbena pot se strmo vzpenja, kako tudi ne, saj je diplomantka moskovskega konservatorija Čajkovski, na katerem se šolajo največji talenti iz celega sveta. V sredo, 3. marca 2004, je svoje vrhunsko znanje predstavila tudi širši goriški publikli na samostojnem recitalu. Nastop je sodil v sklop abonmajskih koncertov priljubljenega cikla Srečanja z glasbo, s katerim SCGV Emil Komel že več let razveseljuje goriške ljubitelje glasbe. V veliki dvorani KC Lojze Bratuž so se tokrat srečali predvsem mladost, glasbena nadarjenost, odlič-

FOTO BUMBACA

na, celo pedantna tehnika ter poznavalci in občudovalci mladih talentov, ki so tokrat z velikim navdušenjem sprejeli

bleščeč nastop ruske umetnice.

Ivleva je izvedla zahteven in v marsičem izviren pro-

gram. Uvodna Beethovnova *Sonata op. 54 v F - duru* je mogoče redkeje izvajana kot druge tovrstne stvaritve, a po tehtnosti, strukturi in lepoti oblike v ničemer ne zaostaja za bolj znamenitimi mojstrovimi deli. Beethoven je vsekakor skladatelj strasti, absolutne predanosti zvoku in genialen "graditelj" struktur. Če ne bi bil glasbenik, bi najverjetneje načrtoval katedrale ali pisal obsežne romane. Vsekakor je njegova glasba velik izziv za mladega pianista, saj mu je težko (skoraj nemogoče) priti do konca in ga razumeti do poslednjega tona. V Beethovnovi glasbi vedno ostaja nekaj neizreče-

nega, neizvedljivega, neodkritega. Ivleva ga je tokrat predstavila kot virtuoznega klasicista, v katerem brbota od romantičnih nastavkov in hormonskih viharjev, nemara za kanček pretrdo, preveč mehansko, čeprav ji ne gre oporekati izjemne občutljivosti prav za ožvljanje ustaljenih navad vmesnega obdobja, ko red in oblika še odbijata izbruh romantičnega zanosa. V nadaljevanju je izjemna nadarjenost mlade pianistke prišla bolj do izraza, posebno pri izvajanju Debussyjevih skladb, kjer žarki bele svetlobe pogosto rišejo sanjske in lirsko mehke pokrajine. Debussyjeva luč in širina melodij sta bliže poeziji kot dramati, predvsem pa ved-

no opojno učinkujeta na poslušalca. Posebno stavek *Clair de lune* (iz *Suite Bergamasque*), v katerem zaslutimo neizmerno izrazno moč melanholično-avantgardne dobe na prelomu stoletja. Ivleva je tu pokazala tudi svojo lirično naravo in prisotne prepričala, da se pravzaprav njena koncertantska kariera šele zares začena. Zagotovo bo uspešna in opazna, vseeno pa se na koncertu nismo mogli otresti občutka, da ji bolj ležijo dramatične, s poudarki in akcenti nabite skladbe, take, ko je *Sonata št. 4 v c-molu* Sergeja Prokofjeva, ki jo je nadvse precizno in odločno interpretirala ob sklepu rednega dela koncerta.

Jože Štucin

Predavanje Skupnosti družin Sončnica

Problematika odvisnosti v družini

Glede raznih odvisnostih si človek predstavlja, da je o le-teh že dobro seznanjen in veliko ve, vendar se kaj kmalu pokaže, da ni tako. Iznajdljivost trga je velika in pri mladih se spreminjajo načini uživanja, tako da nazadnje človek zve vedno kaj novega. Na težko temo zasvojenosti je 2. marca spregovorila v Močnikovem domu psihologinja Roberta Sulčić. Med učinkovinami, ki povzročajo odvisnosti, je govornica vzela v pretres zakonito dovoljena alkohol in kajenje ter široko mavrico nezakonitih drog. V uvodu je najprej obravnavala razvoj zasvojenosti pri mladostniku, ki se pripravljajo že v otroštvu, če so zgledi v družini, in nadaljuje s poskusi v najstništvu, ki lahko uvedejo v privajanje in vzdrževanje.

Psihologinja je nato analizirala, kateri so lahko vzroki, da se mladostnik zateče k psihoaktivnim snovem. Izkazalo se je, da je le-teh nič koliko in da so raznoliki. Proti njim se starši najbolje borimo z odgovornostjo in skrbjo za svoje otroke in z iskrenim pogovorom kot sestavnim delom našega vsakdanjika.

Sledil je najzanimivejši del večera, ko so prisotni odgovarjali na vprašalnik in se preizkusili v tem, kako globoko poznajo posamezna mamila. Zatem se je psihologinja zauzela posebej pri skupinah drog, ki delujejo kot psihodepresivi, stimulansi, halucinogeni ali drugače. Iz svoje službene izkušnje je dodala še marsikatero zanimivost v zvezi z uživanjem mladostnikov. Kako pa preprečiti uživanje mamil? V pogovoru z mladostniki o drogah naj bi poudarjali predvsem pozitivne učinke nekajenja, nepitja in neuživanja mamil. Dokazali so, da prikazovanje slabih posledic, ki jih povzročajo mamila, mladostnika ne odvrača od drog. V prigovarjanju k nekajenju na primer naj bi poudarili pozitivne strani, da mladostnik ne smrdi, ima možnost daljšega življenja, ima manj prehladov in manj mozoljev, bele zobe, lepo in ne rumeno kožo, več denarja v žepu, je dober zgled za vrstnike ipd. Pomembno je krepite mladostnikovo samopodoba tako, da se udeležuje v raznih področjih, ga učiti, da se sprosti v pogovoru, na sprehodu ali na drug zdrav način in mu nuditi občutek varnosti. Treba mu je govori-

ti, da je pozitivna osebnost in močnejši, če je sposoben se odreči drogi. Učinkovito je tudi igranje vlog, ko mladostnika vprašujemo, kaj bi sam naredil v določenem primeru, ko bi bil oče. Najpomembnejši način boja proti mamilom pa je nedvomno dober zgled staršev.

Ker so tudi raziskave med zamejskimi mladostniki pokazale, da nad vsemi nadlogami kraljuje alkohol, je psihologinja predlagala še pravila zmernega pitja, saj sami večkrat zavajamo druge, ko jim silimo kozarček v roko in ravnamo drugače neodgovorno. Za sklep je gostja podala še pregled struktur, ki lahko sprejmejo mladostnike v težavah, ko so najbližje osebe že nemočne in imajo mladi resne telesne in duševne poškodbe.

Harjet Dornik

Oder 90 / Premiera v nedeljo, 21. marca Gospa poslančeva ali igra o politiki, ženski in protagonizmu

Na goriške odrske deske prihaja nova premiera, za katero bo poskrbela gledališka ekipa ljubiteljev Odra 90. Skupina mladih, pa vendar izkušenih in priljubljenih goriških igralcev se namreč že od novembra pripravljajo na komedijo, ki si jo bomo lahko prvič ogledali v nedeljo, 21. marca, ob 17.30 v veliki dvorani KC Lojze Bratuž, prva ponovitev pa bo v soboto, 27. marca, ob 20.30 prav tam.

Izbira igre ni nikoli lahka zadeva. Jože Hrovat, stalni

član Slovenskega narodnega gledališča iz Nove Gorice ter režiser goriške skupine, je igralcem ponudil vrsto dramatskih besedil slovenskega pisca, humorista in politika Toneta Partljiča; med temi so člani izbrali komedijo *Gospa poslančeva*. Po besedah igral-

cev je delo zanimivo, postavljeno v današnji čas. V bistvu je to zgodba o politiki, protagonizmu, predvsem ženskem, ter o tistih nenapisanih mejah, ki jih nekateri znajo prekršiti, da dosežejo svoj cilj.

Zasedba gledaliških moči se nekako vrača v same začete

tke skupine, saj so glavni protagonisti igre ravno tisti mladi, ki so sestavljali jedro Odra 90 v prvih 90. letih in so dejansko ustanovili novo goriško prosvetno stvarnost; v mislih imamo Eleno Bensa, Marka in Kazimirja Černica ter Petra Klanjščka. Ob njih se bodo preizkusili igralci, ki smo jih spoznali v prejšnjih sezonah, in sicer Nadja Šuligoj, Sara Renna, Robert Jurčič, David Petarin, medtem ko bo prvič stopil v gledališko areno mladi Luka Cernic.

IN MEMORIAM

Dr. Peter Sanzin

Minuli teden je odšel v večnost znani goriški odvetnik dr. Peter Sanzin. Umril je v petek, 5. marca, v bolnišnici na Katinari, kjer je ležal tri mesece v komi. Lansko leto se je v začetku decembra doma odpravil na odhod na pogreb svojega prijatelja in bivšega odgovornega urednika Primorsksega dnevnika Marka Waltritscha, ko je padel, se ponorečil in se do smrti ni več zbudil.

Odvetnik dr. Peter Sanzin je bil po rodu Tržačan, a je deloval in živel v Gorici, kjer je bil zelo znan in cenjen odvetnik. Že kot dijak je bil predsednik Društva slovenskih srednješolcev, kasneje vzgojitelj v goriškem Dijaškem domu, diplomiral je na tržaški pravni fakulteti, nakar je bil do

FOTO BUMBACA

leta 1966 ravnatelj goriškega Dijaškega doma. Po opravljenem državnem izpitu za odvetnika se je ves predal zahtevnemu poklicu in nemalokrat deloval v korist narodne manjšine. Angažiran je bil tudi v politiki, saj je bil med vodilnimi člani nekdanje socialistične stranke PSI, deloval pa je tudi v vrstah SKGZ.

Svojcem naj gredo naši globoki izrazi sožalja.

Porodniški oddelek goriške bolnišnice

Poimenovanje po Petru Komacu

Dne 8. marca so v goriški splošni bolnišnici poimenovali porodniški oddelek po dr. Petru Komacu (1947-1999). Pred številnimi udeleženci občutene svečanosti sta medeninasto ploščo odkrili Komacovi hčerki Marta in Valeria, žena Emanuela Salvemini pa je ob koncu spregovorila nekaj pomembnih besed o Petrovih prizadevanjih, pri katerih je sodelovala vsa družina, in o njegovem nelahkem delu za čezmejno sodelovanje na področju zdravstva.

Med govorniki je bil prvi primarij oddelka Carmine Gigli, ki je Komaca označil kot junaka našega vsakdana, kot psihologa, ki se je z vsem svojim znanjem in človeško toplino predajal zahtevnemu delu v bolnišnicah, inštitutih in šolah. Takih junakov žal ne cenimo dovolj v času njihovega življenja, saj se nam zdi, da je njihovo delo nekaj povsem samoumevnega, je dejal primarij. Govorila sta še ravnatelj zdravstvenega podjetja Giulio De Antoni in goriški župan

Vittorio Brancati. Spregovoril je tudi deželni svetovalec Enrico Gherghetta, prvi podpisnik predloga za poimenovanje. Med drugimi podpisniki sta bila deželna svetovalca Mirko Spazzapan in Gaetano Valentini, pa še župan Brancati in vsi primariji goriške bolnišnice. Ploščo s Komacovim imenom

FOTO BUMBACA

je blagoslovil kapucin Lino Bresolin.

Kakor je v svojem nagovoru poudaril primarij Gigli, je Komac svoje najboljše sile namenjal prizadetim in mladostnikom, bil pa je tudi pobudnik čezmejne povezovanja in vztrajen zagovornik sožitja med ljudmi različnih kultur in jezikov. Prisotnost številnih kolegov, prijateljev, zdravnikov in bolnišničnega osebja je dokazala, da je lik Petra Komaca v našem spominu živ in da je lahko zgled poklicne zavzetosti in odgovornosti.

DAROVI

ZA MISIJONARJA Danila Lisjaka: N.N. 50,00 €.

ZA PD Štandrež: Ivanka Zavadlav 30,00 €.

ZA PASTIRČKA: Ivanka Zavadlav 15,00 €.

OBVESTILA

VPIŠOVANJEZA potovanje z Novim glasom v Španijo, v Santiago de Compostela in Kastilijo, je odprto do 19. marca 2004. Kdor se nam še želi pridružiti, naj pohiti z vpisom na naših uredništvih v Gorici, tel. 0481 533177, in v Trstu, tel. 040 365473. Za potovanje je dovolj veljavna osebna izkaznica za tujino.

ŽUPNIJI RUPA-Peč in Gabrje-Vrh vabita v ponedeljek, 22. marca 2004, ob 20.30 v župnijske prostore v Gabrje na predavanje z naslovom *Trpljenje: preklestvo ali odrešenje?*, ki ga vodi p. Mirko Pellicon v sklopu predavanj Vsak je svoje sreče kovač.

MLADINSKI KROŽEK društva F. B. Sedej iz Števerjana prireja izlet v Vajont v nedeljo, 21. marca. Datum je bil anticipiran zaradi obveznosti na vas. Cena izleta je 12,00 evrov (avtobus + vodič), po želji kosilo 15,00 evrov. Dodatne informacije dobite pri Aljoši (tel. 333 5932444) in Katji (tel. 333 1499177).

RAZSTAVA LIKOVIH del Davida Favanela v Kulturnem centru Bratuž je na ogled do 18. aprila, in sicer vsak dan od

17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah pa tudi od 10. do 12. ure.

PD RUPA-Peč vabi na izlet v deželo Emilijo in srednjeveško Lucco od 25. do 29. avgusta. Ogledali si bomo rojstni kraj Verdija, Leonarda Da Vincija ter čudovite gradove Napoleonove soproge. Med potovanjem bomo večkrat imeli priložnost okusiti tipične dobrote te zemlje. Informacije: 0481 882285.

KRUT IN DRUŠTVO slovenskih upokojencev za Goriško prireja, ob tretjem koncertu Starosta mali princ, ki bo v gledališču F. Prešeren v Boljuncu 14. marca, celodnevni avtobusni izlet po tržaški pokrajini. Vpisovanje na sedežu KRUT-a v Gorici, korzo Verdi 51 int., tel. 0481 531644.

ČESTITKA

Rodil se je Riccardo. Veselita se mama Michela in očka Luca, z njima pa vsi kolegi in prijatelji na Centru Komel. Srečno!

Naš župnik Marjan Markežič je postal dekan štandredške dekanije. Ob tem pomembnem dogodku mu čestitamo, želimo obilo zadoščenja in Božjega blagoslova. Sovodenjska župnijska skupnost.

Svet slovenskih organizacij čestita Tini Klanjšček za priznanje na literarnem natečaju *Glas ženske 2004*.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vabi na predstavitev

ZBIRKE ZBOROVSKIH SKLADB ZA MEŠANI, ŽENSKI, MOŠKI IN MLADINSKI ZBOR

PATRICKA QUAGGIATA

Avtorja in zbirko bo predstavil skladatelj in zborovodja Ambrož Čopi. Sodelujejo pevski skupini Musicum, MePZ Lojze Bratuž, pevski skupini Sraka in MePZ Štandrež

Četrtek, 11. marca 2004, ob 20.30
v Kulturnem centru Lojze Bratuž

SKRD JADRO

ob dnevu žena prisrčno vabi na kramljanje z ROZARIO MIRANDO PETKOVŠEK

IZ KRAJA BOSCO REALE (NA)
Predstavila bo svoj rojstni kraj, običaje in krajevno kuhinjo pod Vezuvom,

v petek, 12. marca 2004, ob 20. uri
na sedežu društva v Romjanu

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Vljudno vabljeni
na gostovanje skupine
Grupa brez hrupa

UGLAŠEVALEC

SATIRIČNA KOMEDIJA

avtor in režiser Darko Komac

igrata Janez Starina in Jože Hrovat

Kulturni center Lojze Bratuž Gorica
Nedelja, 14. marca 2004, ob 17. uri

agri & garden

Cenjene kupce vabimo na otvoritev obnovljene, razširjene in posodobljene trgovine s kmetijskimi stroji in rezervnimi deli ter vsem potrebnim za kmetijstvo, vinogradništvo, dom in vrtnarstvo, v soboto, 13. marca 2004, ob 11. uri.

Veseli bomo Vašega obiska, da bomo skupaj nazdravili.
Gorica, 1. marca 2004

Terpin import-export S.p.A.
Via/Ul. III Armata 179
Gorizia/Gorica
+39 0481 521951

Krščanska kulturna zveza

Zbornik o Milki Hartman

Krščanska kulturna zveza se je že prav specializirala za izdajo življenjepisov oz. zbornikov znanih Korošcev. Tako so 1. marca v prostorih organizacije na tiskovni konferenci predstavili 20. knjigo / v 20. letih / Marije Makarovič o znani koroški pesnici Milki Hartman s podnaslovom njene pesmi *Dovolj je cvetje dalo zrnja*.

Urednica Marija Makarovič, ki je sicer po vsej Koroški

in tudi Primorski/prejela je literarno nagrado Mladike "Vstajenje"/poznano pesnico, pisateljico in voditeljico kuharskih tečajev osebno srečala šele okrog leta 1990, je delo označila kot eno najdragocenejših, 1. marec (ko je knjiga zagledala luč sveta) pa "dan, ki ga je naredil Gospod".

Veliko je bilo že napisane o tej preprosti ženički z libuškega polja (kjer je od l.

1997 tudi pokopana), a vseeno - tako urednica - o njej še ni bila napisana zadnja beseda, saj je gradiva še dovolj. V zborniku so objavljeni njene pesmi, članki in govori kot tudi jubilejni in poslovljni članki ter 50 živih pričevanj ljudi, ki so jo poznali in cenili (od najstarejšega, že pok. žpk. Tomaža Holmarja do najmlajše, 20-letne pranečakinje Katarine Hartman, ki je v šoli o njej napisala referat in uglašila že nekaj pesmi -

ena od njih pa je bila pri predstavitvi tudi navzoča/ga. Anica Vrečar iz Kotmारे vasi/. Posebno mesto ima v knjigi tudi razprava o Milkini najbolj znani pesmi *Bandrovka*, ki je poznana v več kot dvajsetih variantah in se je z njo "sprijela" predsednica društva Urban Jarnik ga. Martina Piko-Rustia.

Pri zbiranju gradiva in izdaji obširne knjige so sodelovali še glavni iniciator g. Nužej Tolmajer, ga. Gruškovenjak in lektor Franc Vrbinc.

RB

Grad Kromberk / Knjiga Slavice Plahuta

Žrtve in trpljenje pod fašizmom

Za dan spomina in zahvale bi bilo morda najbolj primerno zaznamovati 26. april leta 1915, ko so s tajnim londonskim paktom Primorsko dodelili Italiji

Nova knjiga zgodovinarke magistre Slavice Plahuta (na sliki) z naslovom *Slovenski in črnogorski interniranci in narodnoosvobodilni boj na Gori-*

so prišli sredi 17. stoletja. Pozneje je samostojna Črna gora, najprej kneževina in od leta 1910 kraljevina, na poseben način stopila med zahodne

Slovence, ko se je leta 1900 črnogorska kneževina Jelena poročila z italijanskim prestolonaslednikom, kasnejšim kraljem Viktorjem Emanuelom III., in postala italijanska kraljica. Poroko so pozdravili predvsem Beneški Slovenci v upanju, da bo prihod Slovanke v vrh italijanske oblasti pomagal izboljševati njihove narodnostne

škem, ki so jo 2. t.m. predstavili velikemu številu gostov in drugih obiskovalcev v gradu Kromberk, je bila tudi idealno in simbolno izhodišče za razpravo o zakonitvi dneva spomina in trpljenje Italijanov na mejnih območjih ob nekdanji Jugoslaviji oz. sedaj ob Sloveniji.

Najprej pa še nekaj podrobnosti in značilnosti omenjenega dela muzejske svetnice, ki smo ga sicer v Novem glasu že predstavili in ocenili. Avtorica je publiko navedla mnogo podatkov o koncentracijskih taboriščih in mestih za konfinacijo nezanesljivih ali kako drugače sumljivih Slovencev in o ujetniških taboriščih za vojake in častnike nekdanje jugoslovanske vojske. Iz raziskave, ki so jo nedavno opravili nekateri italijanski zgodovinarji, izhaja, da je bilo v njihovi državi kar 400 koncentracijskih taborišč in drugih mest, kamor so nasilno izganjali nasprotnike fašizma, tako iz osrednje Slovenije oz. tedanje ljubljanske pokrajine kot tudi iz Primorske, ki je bila sicer del italijanske države. Iz zgodovinskega gradiva, ki je na voljo, je razvidno, da je bilo v italijanskih koncentracijskih taboriščih interniranih skupaj 36.200 Slovencev, konfiniranih pa 800. Že pred letom 1941 so odvedli v konfinacijo 1.266 primorskih Slovencev. Po dosedanjih podatkih je v italijanskih taboriščih umrlo 2.178 Slovencev. Še hujši smrtni davek med interniranimi so plačali Črnogorci. Izmed 26.387 interniranih, naj bi jih umrlo kar 10.000. Tako ugotavlja italijanski zgodovinar Capogreco.

Zgodovinar dr. Branko Marušič pa je knjigo Slavice Plahuta umestil v obdobje splošnih stikov in sodelovanja med Slovenci in Črnogorci. Morda je kak Črnogorec prišel na Primorsko že ob kolonizaciji Istre, o čemer pravi še danes črnogorska kolonija ob naselju Peroj pri Fažani v Istri. Sem

razmere. Ko je leta 1903 italijanski kraljevi par obiskal Videm, so predstavniki Beneških Slovencev kraljico pozdravili v slovenskem jeziku. To se je primerilo tudi meseca maja leta 1922, ko je kraljevski par obiskal Gorico. Vse pa je imelo zgolj simboličen pomen, ne da bi imelo neke konkretne učinke.

OGORČENJE ZARADI UZAKONITVE SPOMINA V ITALIJI, KI MOLČI O ŽRTVAH IN TRPLJENJU SLOVENCEV NA PRIMORSKEM

O razglasitvi dneva spomina na žrtve in trpljenje Italijanov ob robu njihovega narodnega ozemlja, to je na Primorskem in v Istri, je razpravljalo veliko število udeležencev predstavitve knjige Slavice Plahuta. Med njimi so bili tudi Tomaž Marušič, Joško Štrukelj, sicer podpredsednik civilno-družbene organizacije Forum za Goriško, prof. dr. Zoltan Jan, Franjo Batagelj, predsednik organizacije TIGR Primorske, Jože Šušmelj, državni podsekretar na slovenskem zunanem ministrstvu, predsednik območnega združenja borcev v Novi Gorici Vladimir Krpan, župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc, župan občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič, zgodovinar Stane Bačar iz Ajdovščine, dr. Cvetko Vidmar, tudi podpredsednik Foruma za Goriško, in še nekateri.

Razpravljalci so kritizirali enostransko tolmačenje zgodovine, zlasti v obdobju fašizma, ki ga izvajajo v italijanskem parlamentu in tudi v zgodovinskih knjigah, pri čemer ne omenjajo primorskih Slovencev, ki so bili največje žrtve preteklega obdobja. Soglašali so, da bi moral Državni zbor sprejeti zakon o dnevu spomina za primorske Slovence. Med raznimi datumi je dobil največ podpore predlog, naj to bo 26. april. Tega dne leta 1915 so velike sile v Italiji podpisale tajni londonski pakt, ki je Italiji dal pravico, da zasede Primorsko.

M.

Iz Kanalske doline

Razstava Čarobna nit

V soboto, 28. februarja, so na Trbižu otvorili razstavo "Čarobna nit - Ljudska noša Slovencev od Trsta do Kanalske doline", in sicer v srednjeveški trdnjavi na Trbižu.

Razstavo so člani tržaške folklorne skupine Stu Ledi pripravili v sodelovanju in pod pokroviteljstvom Urada za jezikovne skupnosti in mednarodne odnose pri odborništvu za kulturo Občine Trbiž in seveda ob sodelovanju Narodne in študijske knjižnice iz Trsta in Zveze slovenskih kulturnih društev.

Razstava, ki predstavlja tudi poklon ustanoviteljici TFS Stu Ledi Nadjji Kriščak ob 10. obletnici njene prerane smrti, je leta 2002 doživela

že izreden uspeh ob prvi postavitvi (s finančno podporo Odborništvu za kulturo Dežele F-Jk) v Škerkovem umetniškem centru v Trnovci na tržaškem Krasu. Po tej postavitvi je razstava zaživela še na Ravanci v Dolini Režije, v Čedadu, v Gorici ter v slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani.

Glede na dejstvo, da razstava predstavlja ljudsko nošo Slovencev celotnega obmejnega pasu, od Trsta do Kanalske doline, je popolnoma naravno, da se to potovanje zaključuje prav na Tr-

bižu. Razstava bo na Trbižu na ogled predvidoma do maja,

V petek, 5. marca 2004, pa je v občinskem kulturnem centru na Trbižu potekal dan slovenske kulture. Večer je bil tokrat posvečen slovenski pesmi in besedi z obrobja slovenskega etničnega prostora. Prisotne goste je najprej nagovoril predsednik Kulturnega središča Planika iz Ukeve Rudi Bartaloth, nato pa še trbiški župan Franco Baritussio, ki je prisotne pozdravil tudi v slovenščini, odbornica za kulturo Nadia Cam-

pana in predstavnik Ministrstva za kulturo R.S. Silvester Gaberšček.

Skupaj z otroki, ki obiskujejo izbirne tečaje slovenskega jezika, ki jih prireja Kulturno središče Planika iz Ukeve, so večer sooblikovali igralec in režiser Adrijan Rustia iz Trsta (ki je spored tudi povezoval), David Bandelli iz Gorice, Miha Obit iz Benečije, pesnica Silvana Paletti iz Režije, Pepika Prelog iz avstrijske Štajerske ter Jože Hirnök, ki je prisotnost prebral črtico Karla Höleza iz Porabja. Glasbeni okvir večera je oblikoval Moški pevski zbor Jepa Baško jezero iz Loča na Koroškem.

Peter Rustja

Jurij Paljk **GLOSA**

O redarjih

V današnjem času je najbrž osnovna napaka v sporazumevanju ta, da ljudje govorimo z istimi besedami, a jim dajemo drugačen pomen, da ne zapišem takoj, kako se danes vseprek uporablja izrazoslovje, ki se mu ne pozna pravega pomena.

Prav gotovo je tudi beseda redar ena takih, saj zanjo Slovar slovenskega knjižnega jezika pove, da je redar, "kdor skrbi za red, disciplino, zlasti na kaki prireditvi", šele v drugi razlagi in s pripisom, da gre za zastarelo izraz, pa dobimo razlago, da je to bil "do leta 1918 pripadnik redarstva, mestni, občinski redar."

Morda se bo komu zdela razlaga izraza redar odvečna, a dejstvo je, da pri nas v Italiji tudi Slovenci uporabljamo izraz mestni redar za prometne policiste, česar v Sloveniji ne počno že dolgo časa, in se zato ne smemo čuditi, če nas ljudje iz osrednje domovine ne razumejo, ko sami govorimo o mestnih redarjih, oni mislijo pa na ljudi, ki sicer v Sloveniji skrbijo za red na prireditvah in gotovo niso prometni policisti, kar pa so v naših mislih mestni redarji.

Če hočem biti še bolj poveden in zato razumljiv, bom zapisal, da mestne redarje v našem prostoru tudi slovenski ljudje preprosto imenujemo kar "vigili", tako, kot jih imenujejo naši sosede.

Za mestne redarje vemo, da jih nimamo radi, ker jih navadno nikdar ni tam, kjer bi po naše morali biti, in so vedno tam, ko jih po naše

tam ne bi smelo biti.

Se pravi: Ko začne v Trstu deževati in "skočijo semaforji", ko se promet tako zgosti, da obstanete tudi sami z avtom v nemogoči gneči, takrat ste lahko gotovi, da nikjer ni nobenega mestnega redarja, ki bi poskrbel, da bi se ljudje še obnašali kot ljudje in ne kot prestrašeno govedo ali pa ovce pred nevihto. Ko pa se vam mudi in pripeljete v "semaforizirano križišče", pa naj bo to ob petih zjutraj ali ob devetih zvečer, in se zasveti rumena luč, vi pa z avtom potegnute čez križišče, takrat, ja, nol, takrat je gotovo mestni redar, neke v bližini in za seboj zaslišite žvižg, čemur sledi seveda vse, za kar so mestni redarji tudi poklicani.

Gotovo pa so mestni redarji tudi vedno v bližini, ko morate samo za pet minut pustiti avto "v drugi vrsti" ali pa s kolesom na pločniku, kjer se seveda ne sme parkirati. Vi morate nujno plačati položnico in skočite samo v banko za pet minut, kar pa je več kot dovolj, da vam mestni redar z neverjetno hitrostjo napiše plačilni nalog za kazen, ki vam ga lepo pripne pod brisalec na vašem avtu.

Če pa se vam zelo mudi na delo in z avtom pridete za enega tistih avtomobilistov, ki so se prav tisti dan odločili, da bodo odšli na počasn izlet in zato pred vami vozijo trideset kilometrov na uro, kjer je omejitev sedemdeset, boste skušali tega možakarja ali gospo seveda prehiteti. Navadno pa tega ne bi smeli storiti, ker je polna bela črta, za katero veste, da se bo vlekla še najmanj pet kilometrov, kot tudi

veste, da izletnik pred vami gotovo ne bo pritisnil na plin, ampak bo kvečjemu še malce upočasnil vožnjo in se z avtomobilom pomaknil k beli neprekinjeni črti, ki deli cestišče

na dva dela. Končno vam je le dovolj, cel kilometer prazne ceste na levi imate, polža pa pred seboj, ki nje ne omajno blazno počasi izletniški točki naproti. Prehitite ga, nikogar ne ogrožate s svojo vožnjo, a prekoračili ste belo neprekinjeno črto in takrat je mestni redar gotovo kje skrit za gmom....

Sledi stara, a za vas sila neprijetna zgodba, v kateri ste vi blede zeleni, ko ga poslušate, kako vam piše globo, nekaj točk ste na voznem dovoljenju izgubili, tudi v službo se tisti dan peljete zastoj, saj bo vsaj dnina, če ne dve ali celo tri, gotovo šla za plačilo kazni. Nezadovoljstvo in slabe misli na račun redarja, ki vam je globo zasolil, so seveda pritiskline, ki jih je pri takih dogodkih potrebno vzeti v poštev. Kaj si v takih primerih mislite o redarjih, je boljše, da ne povemo, kot je seveda postranskega pomena tudi dejstvo, da so redarji največkrat ena najbolj osovraženi

vrst današnjih poklicev, pa čeprav moramo vsi pošteno priznati, da bi bilo še slabše, če jih ne bi bilo. O taki in drugačni moči uniforme smo že velikokrat slišali in brali, kot seveda vemo, da so taki in drugačni redarji, prijazni in mrki, ljudomrzneži in seveda tudi taki, ki nas skušajo razumeti, ker so tudi sami vozniki in ljudje. Gotovo pa goriška mestna redarja, ki sta prišla dajat globo v soboto zvečer, 6. t.m., pred Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, nista bila prijazna, pa čeprav sta opravljala samo svoje delo. Arogantno, nevkludno in nesramno sta zavrnila nagovore številnih ljudi, ki smo jima skušali dopovedati, da je petdesetletnica glasbene ustanove Emil Komel vsakih petdeset let, da so nekateri ljudje zato parkirali pred našim kulturnim hramom sicer res na nedovoljenih mestih, a s tem nikogar niso ogrožali.

Gledala sta v tla in nesramno odgovarjala, da samo svoje delo opravljata, ker sta pač bila poklicana s strani nekoga, da je veliko ljudi parkiralo na nedovoljenih mestih.

V slabi polovici ure sta izjemno podjetno napisala nekaj ducatov glob in bi jo zagotovo tudi goriškemu županu, če ga podpisani ne bi bil opozoril, da njegova redarja dajeta globo. Prijazni župan je stopil do njiju, jima skušal dopovedati, kako in kaj, a rezultat je bil ta, da je sam moral poiskati na drugem mestu parkirni prostor... Moč uniforme pač! paljk@noviglas.it

Slovinci so tudi ponosni Evropejci

Pretrës v LDS zaradi upadanja podpore volilcev

Zgodilo se je prvič v vsem obdobju nove slovenske države, da je opozicijska Demokratska stranka Slovenije v neki javnomnenjski raziskavi dobila večjo podporo oz. več glasov kot pa vodilna vladna in parlamentarna stranka, LDS. Po ugotovitvah ankete, ki jo je opravila strokovna služba dnevnika *Delo*, bi v primeru, da bi bile parlamentarne volitve sedaj, za demokratsko stranko, ki jo vodi Janez Janša, glasovalo 18,1 slovenskih volilcev, za liberalno demokracijo - njen predsednik je Anton Rop, tudi premier - pa 17 volilcev. Izidi javnomnenjske raziskave so javnost presenetili, spodbudili komentarje drugih političnih strank, v vodstvu LDS pa povzročili pretres in očno, da bi letošnje državnozborske volitve lahko pomenile konec dolgoletne vladavine liberalnih demokratov in njihovih koalicijskih partnerjev, ZLSD in demokratične stranke upokojencev.

LDS se je na omenjeno anketo odzvala s srdito politično kampanjo, s katero poskuša prepričati slovenske volilce, da so njena politika, strategija in način vladanja še zmerom najbolj uspešni in koristni za državo in njeno prihodnost v okviru evroatlantskih povezav. Javnost o tem prepričujejo najbolj znani in politično izkušeni predstavniki stranke: Anton Rop, predsednik LDS in vlade, predsednik sveta stranke Gregor Golobič, ki velja za najbolj

sposobnega političnega retorika in govorca v Sloveniji, in dr. Slavko Gaber, podpredsednik LDS in minister za šolstvo, znanost in šport. Na javnih političnih in strankarskih soočanjih, kot so razne okrogle mize, omizja in druge specializirane oddaje na državni TV, je njihov najbolj prepričljiv sogovornik Janez Janša, predsednik SDS, politik z dolgoletnim stažem in dober poznavalec razmer na najpomembnejših področjih v Sloveniji.

LDS in druge stranke parlamentarne in vladne koalicije si prizadevajo za vsaj delno povrnitev zaupanja in podpore javnosti, ki je v veliki meri razočarana zaradi gibanj in stanja v državi. Šele sedaj največja vladna stranka zahteva odločnejše delovanje policije, tožilcev in sodišč pri odkrivanju in kaznovanju primerov korupcije in kriminala, a pri tem še zmerom ni dosledna. Kriminalisti so sicer ovadili Nado Klemenčič, nekdanjo predsednico uprave največje slovenske zavarovalnice Triglav, ki je osumljena prilaščanja državnega (prej družbenega) premoženja in je dolgo obdobje veljala za nedotakljivo, še nič pa niso ukrenili zoper nekdanje in sedanje funkcionarje LDS in ZLSD v Ljubljani. Sodelovali naj bi v malverzacijah, ki so se dogajale ob nakupu in prodaji slovenske investicijske banke in tudi pri uporabi denarja iz proračuna mestne občine.

Posegi policije in tožilcev proti posameznikom na vodilnih položajih, ki so si bodisi v preteklosti ali pa si še zmeraj prilasačajo javni denar, so zelo blagi, neodločni in sledijo šele potem, ko na primer kriminala opozorijo javna občila. To se je na primer zgodilo ob odkritju goljufij v finančni ustanovi Orion in okoriščanju posameznikov pri nakupu operacijskih miz v ljubljanskem Kliničnem centru.

Premier Anton Rop je prejšnji teden uspešno posredoval pri delodajalcih in sindikatih za zvišanje najnižjih plač v državi. Socialne razlike so tako velike, da so sindikati napovedali možnost novih stavk in splošnega mobiliziranja javnosti. Zagrozili so, da bi stavko lahko razglasili

tudi 1. maja, med slovesnostmi ob sprejemu Slovenije v EU. Predsedniku vlade je uspelo vsaj toliko, da bodo delodajalci plače vsem industrijskim delavcem povečali za 5.000 tolarjev (bruto) na mesec. Razlike med plačami so sedaj take, da najmanj 20 tisoč delavcev dobi od 75 do 80 tisoč tolarjev mesečno, medtem ko je plača direktorja vodilne zdravstvene ustanove v Kopru - bila je najvišja v Sloveniji - v mesecu decembru lani znašala nad 3 milijone tolarjev bruto.

PRESEDNIK DEŽELNEGA ODBORA F-JK OBISKAL NOVO GORICO

Pred sprejemom novih deset držav v članstvo EU je statistična ustanova povezovalca Evrobarometer v neki raziskavi ugotovila, da je 95% Slovencev ponosnih na svojo nacionalnost. Uvrstili smo se med najbolj zavedne narode v Evropi. Med Slovenci jih je 84 odstotkov ponosnih tudi na to, da so Evropejci.

V okviru kronike pomembnejših dogodkov v Sloveniji omenjamo še, da je v ponedeljek, 8. t.m., obiskal Novo Gorico predsednik deželne odbora (vlade) Furlanije-Juljske krajine, Riccardo Illy (na sliki). Na srečanju z župani občin goriškega območja, ki so se ga udeležili tudi gostje iz Gorice, so razpravljali o čezmejnem sodelovanju na Goriškem in programu slovesnosti ob vstopu Slovenije v EU.

Marjan Drobež

Večer v Kopru Primorska srečanja (PS) včeraj, danes in jutri

Dne 3.2.2004 je bila na sedežu Primorskih novic v Kopru predstavljena zadnja številka revije PS (27/272/2003). Odgovorna urednica Vida Posinkovič (na sliki) je zbrane najprej spomnila, da stopa revija v svoje 28. leto neprekinjenega izhajanja. V tem času je opravila pomembno vlogo povezovalca primorskega prostora in hkrati dejavno sooblikovala skupni kulturni prostor vzdolž slovenske zahodne meje. Zaznamovala je tudi posebnosti, prednosti in šibkosti zahodne Slovenije in jih posredovala v notranost države. Spremljala je dogajanja ob meji, manjšinsko problematiko in z občutljivostjo barometra merila utrip sosedov. Da ne omenjamo pozornosti, ki jo je izkazovala primorskim literatom. Na predvečer vstopa Slovenije v EZ se sooča z novimi izzivi in išče odgovore nanje. Sledila je krajša predstavitev

mo, če bo gospodarsko in intelektualno močna in dobro organizirana.

Milan Gregorič, tudi član uredništva, je prisotne seznanil, da je revija zahteven projekt, težak okrog 20 milijonov tolarjev, da potrebuje 200 sodelavcev in naklado vsaj 2000 izvodov. Opozoril je, da ni trenutno nobenih pogojev, da bi si oba dela Primorske omislila vsak svojo revijo, pa če si še tako želimo, da bi to zmogla. PS so trenutno dobro zasidrana na Ministrstvu za kulturo in na številnih primorskih občinah. Imajo tudi nekaj zvestih sponzorjev. Predvsem pa imajo krog sodelavcev, ki jim ni vseeno, kaj se z revijo dogaja, in ki so doslej dokazali, da so se sposobni spopasti s še tako težkimi situacijami. Revija tematsko dokaj uravnoteženo pokriva celotno Primorsko. V njej je v zadnjih letih tudi Istra dobila svoje mesto, ki je bila pred

desetletjem komaj kdaj opazna na njenih straneh. Gregorič je soglašal s Paljkovim opozorilom, da postaja oslabiljena Goriška s padcem meje eden najbolj izpostavljenih predelov Primorske in da jo je potrebno, tudi z državno pomočjo, okrepiti v vseh pogledih. Dobiti mora svojo pokrajino, svoje visokošolsko središče, svojo škofijo itn.

V razpravi je prvi urednik revije Miro Kocjan na kratko osvetlil njeno prehojeno pot in podčrtal nujnost organske povezave z zamejstvom. Hkra-

zadnje številke, ki je tematska in je izšla v znamenju Banjško-Trnovske planote. Hkrati je napovedala novo številko, ki bo vpeta v praznovanja na čast Srečku Kosovelu. Revija je imela svoje plime in oseke, šla je tudi skozi resne krize in tudi danes ji njen obstoj ni še povsem zagotovljen sam od sebe. Rešujejo jo predvsem iznajdljivost, vztrajnost in volja do življenja ožjega kroga sodelavcev, ki ji stojijo ob strani.

Član uredništva revije Jurij Paljk in sočasni urednik zamejskega tednika Novi glas je poudaril potrebo po vse tesnejši povezavi obeh delov Primorske v okviru revije, tako zaradi presejanja meje kot tudi spričo praznine, ki je v zamejstvu nastala z odmiranjem revijalnega tiska. Ta praznina je odraz vse globlje krize znotraj zamejske stvarnosti, ki se kaže tudi še na drugih področjih, kot so npr. skrb vzbujajoče zapiranje slovenskih šol, usihanje naročnikov slovenskih časopisov idr. Zato je treba storiti vse, kar je v naši moči, da se ohrani in utrdi to, kar imamo. Primorski prostor, zlasti Goriška, bo namreč vsak čas na velikem prepihu in slovenska skupnost ob zahodni meji bo uspešno kljubovala novim izzivom sa-

ti je izrazil svoje začudenje, da so se ob vzpostavitvi dneva spomina na fojbe in eksodus dvignili s svojim protestom zgolj primorski razumniki s Krasa, iz Goriške in Tolmina, ne pa tudi tisti iz Istre. Predsednik Združenja primorskih književnikov Edelman Jurinčič je pozval vodstvo revije k pogumnejšemu odpiranju tudi do združenja, tako do njegovih organov kot tudi članov. Milan Gregorič je v zvezi z omenjenim protestom okrog dneva spomina opozoril, da se je tudi v preteklosti že zgodilo (npr. ob prodaji koprskih banke), da so se razumniki Krasa, Goriške in Tolmina odločno dvignili s svojim glasom, istrski pa so molčali, z izjemo ožjega kroga, ki se zbira okrog posameznih celic civilne družbe v Kopru. Menil je, da je to povezano, med ostalim, tudi z dejstvom, da imajo primorski razumniki svojo izoblikovano identiteto, Koper pa je, širše gledano, večplastna, razslojena, v veliki meri tudi neavtohtona skupnost, ki se še ni zlila v neko povezano celoto in zato tudi še nima primerno razvitih kolektivnih tipalk za ustrezno prestrezanje znamenj časa in primerno odzivanje nanje.

Koper, 4.3.2004

MG

13
ČETRTEK,
11. MARCA
2004

EU ne deluje po načelih, ki jih je sama sprejela

Ugovori in ukrepi zoper prost prehod delavcev

V Sloveniji je vključevanje v EU deležno skoraj soglasne podpore državljanov oz. javnosti, kar se kaže tudi v pripravah na slavnostno obeležitev tega dogodka, 1. maja tega leta. Pri tem poudarjajo aktualnost osrednjega cilja EU, ki je predvsem gospodarski napredek in razvoj. Le-ta temelji na velikem skupnem trgu, kjer se prosto trguje z blagom, storitvami in kapitalom, zelo važen pa je tudi prost pretok delavcev. Sedanje članice povezave pa prav glede zaposlovanja ne kažejo duha, kakršnen naj bi prevladoval v veliki nadnacionalni državi, kakršna je EU. Vseh petnajst držav je namreč sklenilo, da ne bodo dopustile prostega pretoka delavcev z območja novih članic, morda v vseh sedmih naslednjih letih, kolikor jim to dovoljujejo oz. omogočajo t.i. prehodna obdobja. To tudi pomeni, da se bodo bivalci držav novih članic povezave, ki bodo po 1. maju postali tudi državljani EU, sicer lahko po lastni želji preseljevali v druge države na območje povezave, vendar le pod pogojem, da bodo imeli sredstva za preživljanje. Tisti, ki bi se radi zaposlili, pa tega ne bodo mogli storiti.

V prepoved prostega prehajanja delavcev je vključena tudi Slovenija, čeprav je znano in ugotovljeno, da v Sloveniji ni večjega zanimanja za zaposlovanje v tujini. Slovenci so iz mnogih razlogov, delno tudi zaradi svojegega značaja in tradicije, radi doma in na svojem. Iz neke raziskave izhaja, da bi morda manj kot odstotek aktivnih državljanov iskal delo drugod v EU. Je pa večji interes nekaterih vrhunskih strokovnjakov, da bi se zaposlili v razvitih evropskih državah, kar se je sicer dogajalo tudi že doslej. Praviloma pa se strokovnjaki z vrhunskim znanjem po nekaj letih dela in izkušenj v tujini vrnejo domov. Tudi med študenti oz. mladino je precejšnje zanimanje za nadaljevanje izobraževanja ali pa specializacijo v tujini, kar pa bo EU omogočala in tudi spodbujala.

Slovenija skratka ne bi mogla ogrožati trga delovnih mest v drugih državah povezave, zato se prepoved prostega trga delavcev kaže kot izrazit politični in diskriminacijski ukrep. Morda pa se kakšna o-lajšava vendarle še obeta. Sedanje članice EU imajo namreč do 30. aprila čas, da do-

končno sprejmejo odločitve glede prihodnjega trga delovne sile oz. prostega prehajanja meja na območju povezave.

NAMESTO DELAVCEV IZ BIVŠIH JUGOSLOVANSKIH REPUBLIK BI SE V SLOVENIJI ZAPOSLOVALI PRETEŽNO SLOVAKI IN POLJAKI

V Sloveniji si žele, da bi do 1. maja dosegli vsaj sporazum z Italijo in Avstrijo o statusu t.i. dnevnih emigrantov oz. delavcev. Gre za tiste gospodinje in delavce - bilo naj bi jih več tisoč -, ki vsak dan sproti prehajajo mejo in delajo "na črno" bodisi pri zasebnikih ali pa tudi v manjših podjetjih, uradih in drugod. Državna sekretarka na področju zaposlovanja v okviru slovenskega ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Staša Baloh-Plahutnik, ki velja za eno najboljših poznavalk obsežnega področja prostega pretoka delovne sile znotraj držav EU, je nekaj podrobnosti z omenjenega področja pojasnila tudi v pogovoru za Novi glas. Dejala je, "da Italija še ni uradno pojasnila, kakšna bo njena politika glede prostega prehajanja delovne sile znotraj držav članic povezave.

Slovenija pričakuje stališča Rima, predvsem pa želi, da bosta državi sklenili sporazum o položaju delavcev z obmejnih območij."

Državna sekretarka Staša Baloh-Plahutnik je o stanju zaposlovanja tujih delavcev v Sloveniji, v že omenjenem pogovoru za naš časnik, povedala, da je teh sedaj okoli 42 tisoč. Zvečine so to delavci iz Bosne, Črne gore, s Kosova ali z drugih območij nekdanje Jugoslavije. Približno tolikšne potrebe po tujih delavcih bodo tudi po sprejemu Slovenije v EU. Odnosi na področju zaposlovanja pa se bodo lahko zaostriili, ker bodo v prihodnje prednost pri zaposlovanju imeli delavci iz novih držav članic povezave. Sedanjí delavci z območij bivše Jugoslavije bodo po poteku delovnih dovoljenj in dovoljenj začasno prebivanje morali oditi iz Slovenije, nadomestili pa jih bodo delavci iz Slovaške, Poljske in nemara še iz kakšne druge države, ki bo 1. maja postala članica evropske povezave. Pričakujejo pa tudi pritisk Romov, ki v večini držav na območju Srednje in Vzhodne Evrope živijo v neugodnih razmerah, zaradi česar naj bi bila zanje Slovenija v nekem pogledu "obljubljena" dežela.

M.

Stojan Pahor NASVETI VARČEVALCEM

DELNICE (2)

V finančnem svetu se razlikujejo različne vrste delnic. **Imenske delnice** (it.: azioni nominative) se glasijo oziroma se izdajo na ime in priimek fizične osebe oziroma na firmo pravne osebe. Le-te imajo pravico in dolžnosti, ki izhajajo iz posesti vrednostnega papirja. Obratno se **imetiške (prinosniške) delnice** (it.: azioni al portatore) glasijo na prinosnika (katerakoli oseba), ki brez večjih formalnosti lahko uveljavi pravice in dolžnosti, povezane z vrednostnim papirjem. **Navadne ali redne delnice** (it.: azioni ordinarie) so vrsta vrednostnih papirjev, ki prinašajo vlagatelju pravico do odločanja v delniški družbi, do preostanka dobička in preostanka likvidacijske ali stečajne mase, ko so vsi upniki poplačani. **Prednostne delnice** (it.: azioni privilegiate) imajo običajno prednost pri izplačilu dividende, katere zajamčeno višino običajno določa statut delniške družbe. Prednostni delničarji so upravičeni do di-

vidend, preden se izplača kakršnakoli dividenda imetnikom navadnih delnic. Prednost imajo prav tako pri izplačilu iz likvidacijske oziroma stečajne mase v primeru prenehanja delniške družbe, vendar so običajno prednostne delnice brez glasovalne pravice. Primer takih delnic v Italiji so "varčevalne" delnice (it.: azioni di risparmio) z zajamčeno dividendo, ki se kot edina vrsta delnice lahko glasijo tudi na prinosnika.

Pod določenimi pogoji delnice lahko kotirajo na uradnem finančnem tržišču. V tem primeru investitor lahko vrednostne papirje v kateremkoli trenutku proda brez težav. Obratno imajo nekotirane delnice zelo nizko stopnjo likvidnosti. Pri naložbi v delnice vlagatelj lahko unovči kapital samo preko prodaje vrednostnega papirja drugemu investitorju. Skratka na delniškem finančnem tržišču je število prodajalcev vedno enako številu kupcev.

V borzno kotacijo se lahko sprejmejo samo tiste delnice, ki so prosto prenosljive in so bile v celoti vplača-

ne. Poleg tega morajo izpolnjevati tudi kriterije, ki se nanašajo predvsem na preteklo poslovanje, velikost kapitala in revidirane zaključne račune delniške družbe, število delničarjev in stopnjo razpršenosti delnic v javnosti. Načelno kotirana delnica torej predstavlja večjo stopnjo zanesljivosti od nekotiranega vrednostnega papirja.

Z novimi izdajami delnic se trguje na tako imenovanem primarnem finančnem tržišču. Primer takega trgovanja je bila pred leti izdaja novih delnic družbe ENEL ob privatizaciji slednje. Poslovanje z že izdanimi vrednostnimi papirji pa je del sekundarnega trga vrednostnih papirjev. Borze spadajo v sklop te oblike tržišča, na katerem se organizirano in po vnaprej določenih pravilih trguje z vrednostnimi papirji. Pomembna naloga borze je sprejem delnic na borzo, saj se na borzi trguje le z vrednostnimi papirji, ki so bili nanjo uvrščeni.

Bralci lahko sodelujejo v naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Trst / SDGZ-Statutarne spremembe in nove poslovne možnosti

Aktualna predavanja sekcije mednarodne trgovine in storitev

Nenehne spremembe, tako na državni ravni kot tudi na evropski, zahtevajo neobhodno potrebno soočanje z novimi normami, ki lahko globoko spremenijo delovanje podjetij, če pa je nadaljnje planiranje podvrženo poglubljeni presoji novih zakonskih določil, pa bo poslovanje gospodarstvenikov zagotovo deležno izboljšav. Zato so se odborniki sekcije mednarodne trgovine in storitev SDGZ dogovorili, da bodo za svoje člane priredili niz predavanj, ki so posebno zanimiva za njihov poslovni sektor.

Prvo tovrstno srečanje je potekalo v ponedeljek, 1. marca, v prostorih SDGZ v Trstu. Najprej se je komercialist Stevo Kosmač poglobil v obvezne statutarne spremembe za kapitalske družbe, ki jih predvideva zakon za leto 2004. Te spremembe zadevajo bodisi družbe z omejeno odgovornostjo bodisi delniške družbe pa tudi zadrage. Spremembe, ki jih je dr. Kosmač natančno orisal, se med drugim nanašajo na sestavo upravnega odbora, na dolžnosti in pravice članov in na de-

lovanje nadzornega odbora (ki bo imel odslej večjo težo). Nekatera stara pravila za zdaj še veljajo - je pojasnil komercialist -, do septembra pa bo treba stvari uskladiti z novimi zakonskimi predpisi.

Nato je dr. Mirjam Korsič z Nove Ljubljanske Banke v Trstu obravnavala temo zavarovanja kreditnih poslov v državah jugovzhodne Evrope, s posebnim ozirom na konvencijo, ki jo je Nova Ljubljanska Banka podpisala z italijansko zavarovalnico SACE. S to pogodbo računa Ljubljanska bančna ustanova v Trstu, ki uživa popolno avtonomijo s strani matične ustanove (zanjo je namreč odgovorna italijanska centralna banka) na posle večjega obsega: želi namreč postati osrednja banka v Italiji za poslovanja s Slovenijo in jugovzhodno Evropo. Nova Ljubljanska Banka v Trstu nudi tako možnost izvoza italijanskega blaga v države vzhodne Evrope in Balkan v primeru, da so posamezni izvozni posli zavarovani z akreditivi bank teh držav. Posebno razvite so vezi, ki jih Nova Ljubljanska Banka ima z Belgijo, saj je

NLB del belgijske družbe KBC. Belgijski partner pa ima izredno razvito mrežo poslovanja z državami vzhodne Evrope (od Poljske prek Češke do Slovenije), kar je za ljubljansko bančno ustanovo zelo pozitivno. Operacije, ki jih Nova Ljubljanska Banka v Trstu ponuja strankam, naj bi okvirno znašale sto tisoč evrov. Sporazum s SACE predvideva kratkoročno (doba dveh let) in dolgoročno (od dveh do petih let) komfirmacijo akreditivov: v prvem primeru je zagotovljeno 100% financiranje, v drugem pa 85% financiranje na podlagi mednarodnih pogojev zavarovanja.

Na srečanju je spregovoril tudi generalni konzul RS Črtomir Spacapan, ki je orisal položaj gospodarstva v matici. Izrazil je zaskrbljenost glede premajhne fleksibilnosti zakonodaje kot tudi počasen potek privatizacije podjetij, ki so v nekaterih primerih še paradržavnega značaja, kar jim ne daje zadostne fleksibilnosti. Kljub temu pa so zadnji podatki glede slovenskih podjetij vzpodbudni.

14

ČETRTEK,
11. MARČA
2004

POKLICI

"Imam, imam! Počasi, počasi!" slišim na tržnici pri Rdeči hiši v Gorici. Obrnem se in pri stojnici zagledam mladega krošnjarja, Kitajca, ki... govori slovensko! Njegovo ime bi lahko prečrkovali v Či-Čo. Pri njem se ustavlja veliko ljudi, marsikdo ga samo pozdravi. Kupce treplja po rami, s svojim tenorskim glasom velikodušno daruje prešerne nasmeh desno in levo. Njegova dobra volja in sončen značaj sta kar nalezljiva; označuje ga lastnost, ki je med trgovci vse redkejša: simpatija. Okrog njega je vedno veliko kupcev, saj se znajde z Italijani, Slovenci in tudi Hrvati. Na njegovi stojnici vidim plišaste telebajske, avtomobilčke in druge igrače, daljnogledne, naočnike, žepne svetilke, vžigalnike in druge vragolije.

Ko se mu približam, se rad spusti v pogovor z mano. Rodil se je v Veliki Britaniji. Vprašam ga, koliko je star. Reče mi: "Triinštirideset." - "Nemogoče! Dal bi ti jih manj!" Nasmeje se in zamahne z roko, češ: "Saj ni res!" Pa je!

"Dober dan, gospodična! Želite?" gibčno odskoči k bližnji stojnici, kjer prodajajo obleke. "Preveč majhno? Ne dopade barva? Poskusi to!" Zna kitajsko, angleško, italijansko in - kot pove sam - malo malo slovensko"; dodajam: toliko, kolikor mu za-došča, da se s strankami razume. Z vsemi je vljuden, hiti od enega do drugega: "Poglejte! Počasi, počasi!" Vidim, da ima dosti dela; od

daleč mi reče: "Oprosti, gospod, če imate potrpljenje..." Gospa v krznemem plašču kupuje helikopterček za vnuka, skuša znižati ceno, on pa se posmeje in vse je urejeno. Pa se vrne k meni. Da bi mu ukradel čim manj časa, mu v italijansčini postavim vprašanje, ali mu slovenščina poma-

ga pri delu. On pa se potrudil, da mi odgovori v slovenščini: "Ja, ja, ja! Moji gosti so Slovenci. Če ni Sloveni, nič dela! Če ne govorim slovenski, nič dela!" Pa prijazno zakriči mimoidočemu na drugo stran stojnice "Dober dan!" in si pomane roke. Počakam. Ko se vrne, nadaljujem: "Kako si se naučil slovenščine?" - "Kupil sem knjigo *Učim se slovenski jezik* za Italijane in slovar." - "Je bilo težko?" - "Ja, težko. Razumem malo." - "Si pa priden!" mu priznam. Se posmeje: "Hvala." Povem mu, da se pri nas malo Italijanov uči slovenščine. Odgovori mi, da on

je tujec, tu dela in se zato uči jezika, tudi če je težak. Italijani doma nočejo delati, mi reče. Videl pa je Italijane v tujini, ki so delali tudi po 13 ur na dan. Z delom je zadovoljen, čeprav ni lahko. Ob ponedeljkih je v Palmanovi, ob torkih v Gradišču, ob sredo v Ronkah, ob četrkih v Gorici, ob petkih v Krminu, ob sobotah v Gradežu, ob nedeljah po raznih sejnih.

Spet ga kliče službena dolžnost. Počakam. Ko se vrne, ga vprašam, ali je kdaj bil v Sloveniji. "Ne." Vprašam ga, ali ve, da tudi v Italiji živimo Slovenci. Pogleda me zmeden; razložim: "Sem italijanski državljani, in vendar Slovenec." Krepko se začudi: "Zakaj?" Na kratko mu povem, da je Goriška od nekdanj stičišče narodov in da je bila meja med Italijo in Slovenijo zarisana po drugi vojni. "Oh..." vzdihne. Preden se od njega poslovim, ga vprašam za avtoogram. Se nasmehe in mi stisne roko. Starjša gospa ga vpraša za povečevalno steklo. Takoj skoči do nje in nasmejana reče: "Imam! Počasi, počasi!" DD

Nasveti Kmečke zveze

Sejanje in rez vrtnic

Če upoštevamo široko barvno paleto in raznolike oblike cvetov, njihovo eleganco ter dejstvo, da cvetijo kar 200 dni na leto, uživajo vrtnice upravičen sloves. Zaradi tega spadajo med najbolj razširjene in priljubljene grmovnice.

Vrtnice sadimo lahko že jeseni, pogosteje pa v začetku pomladi. Sledili bomo tem osnovnim navodilom: naj bo prvo obrezovanje pred saditvijo močno, korenine pa pri-

krajšamo na približno 25 cm. Sadimo pa takole: v zemljo izkopljemo 30 x 30 cm veliko jamico in vložimo vanjo sadiko vrtnice tako, da ji korenine razgrnemo po dnu jamice. Pri saditvi pazimo, da ne štrlijo korenine navzgor. Posajeno sadiko pritisnemo z nogo k zemlji, da dobi boljši stik in jo zalijemo. Paziti moramo zlasti, da cepljeni del ni pregloboko v zemlji. Dovolj je, da je malo prekrit. Pomembno opravilo je v tem

času rez vrtnic. Mnogi ga opravijo že jeseni ali med zimo, kar pa ni priporočljivo v naših podnebni razmerah. Pri rezi upoštevajmo nekaj splošnih načel. Odstraniti je treba vse slabotne mladike, strclje in odlomljene vejice. Trem ali petim močnim mladikam pustimo navadno tri do štiri očesa, tako da ostane zadnje oko obrnjeno navzven. Rez naj bo poševna in jo opravimo 6-8 mm nad tem očesom. Med letom je potrebno vrtnice negovati. Od konca zime do julija bomo vrtnice gnojili z organskimi in rudninskimi gnojili.

Knjiga o receptih za večerje v sedanjih in prihodnjih članicah EU

V Sloveniji martinova gos, idrijski žlikrofi in orehova potica

Center Evropa, to je Informacijsko središče delegacije Evropske komisije (vlade) v Sloveniji, je izdal izvorno publikacijo z naslovom *Večerja za 28*. Vsebuje recepte za pravo najbolj značilnih večerij v sedanjih članicah EU, državah, ki bodo 1. maja letos postale članice, in v treh državah, ki imajo status kandidatke za članstvo v evropski povezavi.

Predlagane jedi sta pripravila Bachus Center v Ljubljani in vodja kuhinje v njem, Božo Salaj. Najbolj tipična večerja v Sloveniji naj bi bila sestavljena iz martinove gosi, idrijskih žlikrofov in orehove potice. V receptu je podrobno opisano, kako se omenjene jedi pripravijo, da bi večerja za-doščala za 6 ali 7 oseb. Za serviranje glavne jedi so, denimo, potrebni: mlada, približno štiri kilograme težka gos ali raca, ustreznost količina soli, kumi-

na in popra, nadalje 800 gramov kostanja, 500 gramov kislih jabolk, manjša količina kokošje juhe in maslo.

Seveda se je moč strinjati ali pa tudi ne, da bi omenjene jedi bile najbolj primerne za pripravo značilne slovenske večerje. Po posameznih območjih bi jedi najbrž drugače razvrstili, na Primorskem, denimo, hrano tvorijo tudi ribe in druge t.i. sredozemske jedi.

Dr. Boris Kuhar, znani slovenski kulinarčni izvedenec, je v uvodnem sestavku publikacije z že omenjenim naslovom *Večerja za 28* (držav) o jedeh pri nas zapisal naslednje: "K sredozemski štejem, kot omenjeno, tudi našo primorsko kuhinjo s številnimi samosvojnimi jedmi in načini njihove priprave. Na Primorskem pridelujejo najboljša oljčna olja v Evropi, na bližnjem Kra-

su je doma znameniti kraški pršut. Slovensko kuhinjo sestavlja še trideset različnih regionalnih kuhinj. Alpska in panonska kuhinja si pri nas podajata roke. Krepko čez tisoč je samo tradicionalnih jedi v Sloveniji: petdeset vrst potic, stopetdeset vrst štrukljev, ogromno bogatih mesnih jedi, od dolenske šivanke do pečeneh kozličkov in jagenjčkov, pečeneh gosi, rac puric do hrustljavo zapečene svinjske pečenke in vseh vrst klobas ter velikega izbora divjačinskih jedi. Ob tem pa premoremo v Sloveniji na stolne dobrih in zdravih brezmesnih jedil, od dušene ajdove kaše do kuhanega in pečenelega kislega zelja, okusnih enolončnic, gobovih in zelenjavnih juh, pa vse do najbolj prefinjenih jedi z istrskimi tartufi ali s štajerskimi beluši." M.

Kolesarska dirka 28. Trofeje ZSSDI

V snegu slavil zmago Elia Rigotto

FOTO KROMA

Kolesarstvo je res naporen šport! Neposreden stik z naravo je na kolesu morda prijeten v hladnih spomladnih dneh, bolj malo pa tovrstni športnik uživa v mrzlem zimskem okolju, ko se na progo spušča neprijeten dež ali celo gmota velikih snežink. Kakor koli že, se je dirka za "28. Trofeje Združenja slovenskih športnih društev v Italiji", letos tudi Memorial Aleardo Poles, ki jo prireja KK Adria iz Lonjerja pri Trstu, kljub nevdružnim vremenskim razmeram srečno iztekla v nedeljo, 7. marca.

Že v zgodnjih jutranjih urah je kazalo, da bodo organizatorji morali progo skrajšati. Kolesarji so se tako odpravili do štarta v Barkov-

lje z avtomobili, saj je neuradni štart v Lonjerju odpadel. Prireditelji so tudi takoj črtali krožno progo med Slivnim in Križem. Štartalo je tako 156 kolesarjev, na cilj pa jih je prispelo, po 100 kilometrski dolgi progi, ki je zajela tako Tržaško kot Goriško, le 95. Zmago je slavil član moštva Parolin VC Bassano Elia Rigotto, ki se je kakih 350 metrov pred ciljem spustil v sprint. Na drugo mesto se je uvrstil Dario Benenati (Ima Moro Brugnotto Zottarello), tretji pa je bil Slovenec Branko Filip iz ekipe Perutnina Ptuj. Na ekipni lestvici pa je zmagal Team Parolin VC Bassano pred ekipo Ima Moro Brugnotto in KK Perutnina Ptuj.

Goriški vrtiljak / Abonma za mlade

Odrska različica romana Pod svobodnim soncem

Zamik premiere odrske priredbe romana Pod svobodnim soncem F. S. Finžgarja v izvedbi Gledališča Koper in režijski obdelavi Dejana Sariča, ki si dramske izkušnje pridobiva tudi kot asistent režiserja Janusza Kice, je pogojeval tretji gledališki obisk srednješolcev, ki so se zbrali v dvorani KCLB šele v ponedeljek, 23. februarja, namesto sredi januarja, da bi si ogledali tretjo ponudbo letošnjega Abonmaja za mlade. Kot znano, pripravljata ta abonma pod okriljem Goriškega vrtiljaka Kulturni center Lojze Bratuž ob trdni pomoči Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica (za to je zadolžen Emil Aberšek) in v sodelovanju z goriškim Kulturnim domom ter Slovenskim stalnim gledališčem.

Šest mladih igralcev (Tom Ban, Petra Rojnik, Igor Štamulak, Gašper Jarni, Sabina Kogovšek, Akira Hasegawa) - nekateri so še absolventi AGRTF - je sodelovalo pri odski postavitvi Finžgarjevega

zgodovinskega romana, ki zahteva kar veliko domišljajske spretnosti in iluzionističnih posegov, da se pripoved preoblikuje v gledljivo gledališko delo. Pri tej obdelavi je imela gotovo tudi ne malo zaslug mlada dramaturginja Samanta Kobal, ki je zgodovinsko zgodbo različno razčlenila na bistvene točke. V njej se resnična zgodovinska predloga plete z neomadeževano ljubeznijo, ki vzcveti med pogumnim, zalim slovanskim mladeničem, Iztokom, predanim svojim bogovom in željnim vojaških veščin bleščečega Bizanca, in kristjanko Ireno, dvorjanko Teodore, Justinijanove ljubosumne in privoščljive soproge, ki želi mladeničevo ljubezen zase. Ta središčna zgodba sproža zaplet druge o godcu Radovanu in bizantinskem bogatašu Epafroditu, ki širokogrudno sprejme Iztoka v svoje zavetje in spodbuja njegovo željo oditi spet k rodnemu slovanskemu ljudstvu in ga rešiti sovražnih spon.

Režiser je ob pomoči Roka Klemenčiča, avtorja videanimacij, iznajdljivo rešil problem vrste bojnih prizorov. Smotno je tudi uporabil različne odrske zvrsti, od igralske do animacije figur, in v "taufferjanskem" slogu s tehniko senc rešil nekatere uprizoritvene težave. Tako se je odrska pripoved kazala kot celota v zaključeno prepričljivi podobi kljub občasnim negotovim trenutkom, ki so izdajali določeno igralsko neizkušnost izvajalcev.

Srednješolci so kar zbrano spremljali odrsko dogajanje po prvi, nič kaj olikani, glasni nepazljivosti, ki jim je onemogočila razbrati okvirno zgodbo krutih bojev med tujimi ljudstvi in Slovani, ko so se leti borili, da bi si pridobili ozemlje pod svobodnim soncem, o čemer so peli uvodni, glasbeno učinkoviti songi.

Končni aplavz je nagradil igralce in vse, ki so pripomogli k uresničitvi težko uprizorljive epske zgodbe, odete z romantičnim realizmom in s poučno, moralistično noto, prisotno v vseh Finžgarjevih delih, katere sporočilnost je razumljiva tudi današnji mladini.

Iva Koršič

15

ČETRTEK,
11. MARCA
2004

ZAPISI OB INTERVJUJAH NA RADIU TRST A

Vida Valenčič

DR. SAŠA CECIĆ ERPIČ - PRI VRHUNSKIH ŠPORTNIKIH JE PSIHA SKORAJ BOLJ POMEMBNA OD TELESA

O Marcu Pantaniju (na sliki) so se mediji na dolgo razpisali. Ovekovčevali so človeško tragedijo, kaj je šlo, kaj ni šlo, kdo je kriv, kako naprej. Intervjuji s psihologi in psihiatri, zdravniki in športniki o tem, kaj je lahko depresija, kako te potegne vase in zakaj ji lahko ravno vrhunski športnik tako zlahka podleže.

Vsaka sprememba je po svoje trpljenje, ker te postavi pred neko novo ogledalo, v katerem se prej nisi nikoli zrcalil in večkrat je

slednje tako zaprašeno, da ti spočetka sploh ne uspe uzreti svoje podobe. Sprememba nekega statusa je ena tistih sprememb, ki te verjetno najbolj pretresejo. Skok od velikega šampiona do olupka, ki ga zavržeš pa sploh.

Pantani je samo ekstremni primer nekega bolnega sistema, ki je prepojen s spektakularizacijo in se iz nje ne uspe več izvleči. O vrednotah v športu oz. o izgubi slednjih v današnjem času bi veljalo napisati cele knjige, o vrhunskih športnikih, katerim je usojeno biti kot večno nategnjene vrvice, se ogromno piše. Poudarek pa je skoraj vedno dan le na njihove fizične zmogljivosti in poškodbe, ki jih morajo na silo krpiti kot stalno razparajoči se jopič. Še vedno premalo se piše in govori o psihi, o

potrebah, o težavah in šibkosti, o identitetni krizi in o stalnem pritisku vrhunskih športnikov.

Dr. Saša Cencić Erpič je docentka za razvojno in športno psihologijo na Fakulteti za šport ljubljanske univerze. Bolj kot njeno delovanje v strokovni ekipi pri trenutno najboljšem evropskem rokometnem klubu Krim, me je zanimalo njeno znanstvenoraziskovalno delo, ki je usmerjeno v preučevanje tega, kar bo. Kar bo namreč po (vrhunski) športni karieri. Takrat nastopi neke vrste identitetna kriza zaradi občutka nepomembnosti, ki se ji skorajda ne ogneš. V trenutku se vrhunski športnik znajde v nekem vakuumu, Vso kariero si bil športnik, to je bila tvoja glavna vloga, potem pa si kar naenkrat prenehal. Kaj si naslednji dan? Na to je včasih razmeroma zelo težko

odgovoriti. Skok od do minute zrežiranega dne do praznine okrog tebe in v tebi je zelo močan. Primerjaš ga lahko s prvim upokojitvenim obdobjem ali z neko smrtjo v sebi, saj je vsaka drastična sprememba tudi (potrebna) smrt nečesa, kar je bilo prej.

"Kariere vrhunskih športnikov so večinoma zelo dolge, kar pomeni, da je v njihovi identiteti ravno športna vloga najpomembnejša. Če športnika vprašate, kdo je, je v prvi vrsti športnik in potem, daleč za tem je lahko npr. študent ali sin svoje mame ali moč svoje žene ipd. S koncem kariere pride do spremembe identitete. Problem je pravzaprav v tem, da je razvoj identitete v človeku vezan na obdobje adolescence, takrat mladostniki poskušajo različne vloge, da bi ugotovili, kaj jim ustreza. Vrhunski športniki pa zak-

ljučijo svojo kariero večinoma šele v odrasli dobi. Do takrat pa je pričakovano in običajno, da je človekova identiteta že izoblikovana, da vsak odrasli človek ve, kdo je, kakšno je njegovo mesto v svetu. Zato spremlja konec športne kariere pravzaprav iskanje neke nove identitete oziroma preizkušanje alternativnih vlog".

Predvsem pa je to obdobje, na katerega bi se moral vrhunski športnik že vnaprej

prilagoditi, ga načrtovati, ga upoštevati kot naravni del neke poti. Kot se mi vsi moramo pripravljati na naslednji korak. Karkoli nam ta predstavlja.

Dušan Rogelj PISMO IZ PRESTOLNICE - 27. februarja 2004

MEDVED PU V LUTKOVNI PODOBI

Vsaka nova odrska priredba znanega knjižnega dela in oživitev znanih likov je odgovorno delo. Toliko bolj, kolikor gre za vsem otrokom znane zgodbe in ljube junake. V Lutkovnem gledališču Ljubljana - njegova umetniška vodja je Barbara Hieng Samobor - kjer so prejšnji teden krstno izvedli Medveda Puja v režiji Matjaža Pograjca, so se tega, soodeč po vtisu s premiere, dobro zavedali. In se tudi dobro odrezali.

Medved Pu je eden tistih literarnih junakov, ki si jih lahko delimo starši in otro-

ci. Po tej strani je v naši kulturi - če se omejimo na odesorodnik Žogice Marogice, Zvezdice Zaspanke, Mojce Pokrajculje ali Kekca, v svetovni pa Malega princa, profesorja Modrinjaka in cele galerije pravljicnih likov, ki jih je vizualno najbolj "dokončno" upodobil Walt Disney.

A v primerjavi s slednjimi se Puja na srečo ni zgodilo, da bi ga izdelovalci igrač in otroške "plaže" stlačili v vzorec in do kraja skomercializirali. Najbrž ga je obvarovala njegova posebnost, to, da ima na milijone obrazov. Toliko pač, kolikor je otrok in njegovih najljubših plišastih medvedkov. Vsak od njih ni Pu, pa zato ni nič manj dobrodošen, radoveden, moder, malo

neroden, tudi siten, predvsem pa vedno pripravljen na družjenje in igro s prijatelji ter na odkrivanje sveta. Skratka, tak kot otrok, ki mu pripada.

Puja je ustvaril angleški pisatelj Alan Alexander Milne (1882-1956) za svojega sina Christopherja Robina. Če ni bilo obratno! Da je bil očka "samo" zapisovalec dogodivščin in zgodb, ki jih je sin doživljal s svojim prijateljem kosmatincem? Kakorkoli že, leta 1926 je napisal zbirko desetih povesti z naslovom Medved Pu, tem pa jih je kasneje sledilo še deset v knjigi Hiša na Pujevem oglu. In da se Pu ne bi preveč prevzel, je svojo knjigo dobil tudi Christopher - zbirko Milnovih pesmi.

Avtorica lutkovne priredbe Blažka Mueller Pograjc je iz zgodb izbrala in spletla niz najbolj znanih Pujevih dogodivščin. Dramaturški vrhunec doseže predstava s Pujevo akcijo reševanja Pujska, ki ga je v dežju odplavila voda.

Posebnost in izstopajoča razsežnost najnovejše lutkovne uprizoritve Puja je scenografija, ki je v klasičnem smislu pravzaprav ni. Avtorica likovne zasnove Barbara Stupica je celoten svet zgodbe zgradila s pomočjo dežnikov - ter nekaj gibljivimi kovinskimi okvirji, ki so tudi nosilci zanje. Ne le drevesa in gozd, dežniki, statični ali gibljivi, so tudi prebivališča živali, votline, oblaki, manjši, okrog obrnjeno je plavajoče deblo itd.

Lutke so ročne, srednje velike in gibčne; slogovno dokaj enotne in ne pretirano karikirane. Nekaj večje bi bile bolj v skladu z velikostjo odra. Vodi jih šesterica glasovno odličnih animatorjev (Puja animira Katja Povše). Kljub njihovi spretnosti in črnim oblačilom animatorji na trenutke preveč izstopijo in "preglasijo" lutke. Vzrok za to je veliko gibanja v predstavi, ne vedno natančna, s premiki na odru premalo usklajena osvetlitev, morda pa tudi drobne nerodnosti, ki se najraje zgodijo na premieri.

Predstavi daje močan poudarek avtorska scenska glasba v izvedbi mednarodno uspešne skupine Silence. Glasbeni dvojec Hladnik in

Benko že četrto leto sodeluje z režiserjem Pograjcem pri predstavah gibalno-plesne skupine Betontanc. Z velikim deležem glasbe in številnimi songi ima predstava že skoraj značaj musicala. Če bodo te pesmi, predvsem tiste, precej zapletene iz sklepnega dela igre, otroci tudi posvojili, pa je drugo vprašanje ... Kolikor lahko starejši o tem sploh sodimo.

Ne glede na drobne pripombe, je lutkovna uprizoritev Medveda Puja v LGL zagotovo dosežek. Veseli, sproščeno razgibani, duhoviti in - po medvedje rečeno - "puučni" predstavi želimo dolgo življenje in množico malih in večjih gledalcev.

Ko boste v Ljubljani, si jo vsekakor oglejte!

PREJELI SMO

Gre nam za dobro šole!

Slovenski šolniki s tehničnega pola slovenskih višjih šol na Goriškem se oglašamo v zvezi s pozivom na straneh goriškega tednika Novi glas, da izrazimo svoje gledanje na nastalo krizo slovenske višje šole.

Že nekaj let smo priča nenehnemu upadanju vpisov na trgovski tehnični zavod Žige Zoisa, kateri sledi zadnja leta tudi poklicni zavod Ivana Cankarja. Krizno leto je bilo šolsko leto 2000/2001, ko smo na trgovskem zavodu Žige Zoisa beležili dva vpisa; razred je bil za skupne predmete priključen industrijskemu zavodu Jurija Vege, čeprav so nekateri šolniki in politiki že meseca avgusta trdili, da bo razred samostojen. Letos pa tvegamo, da prvega razreda za šol. leto 2004/2005 sploh ne bo.

Poučujemo na tehničnem polu že vrsto let in smo se zlasti v zadnjih letih trudili, da bi postal naš pol zanimiv in privlačen: smer IGEA na trgovskem zavodu, nova turistična smer na poklicnem zavodu, šolsko glasilo, pobude v zvezi z zdravstveno vzgojo, pobude iz naravoslovja, tečajji iz

informatike, poletna delovna praksa v podjetjih in ustanovah, delovna praksa v Angliji, evropski projekti in še bi lahko naštevali.

V učnem kadru ni bilo meseca ali skoraj še dneva, da bi ne razpravljali o težavah in iskali rešitve za številna vprašanja: dan odprtih vrat za starše dijakov tretjih razredov nižje srednje šole, sprejem dijakov na šoli z orisom vseh dejavnosti in pobud na šoli, osebni stiki z dijaki in njihovimi starši... Ne moremo si očistiti, da nismo s tem v zvezi naredili ničesar! Z grenkobo lahko ugotovljamo, da je bilo zanimanje staršev za naš dan odprtih vrat skoraj nič (dve osebi), kar nas navdaja z mislijo, da so starši vnaprej odpisali možnost vpisa svojega otroka na tehnični pol. Ali je staršem otrok nižje šole kdo že vnaprej pogojeval vpis na šolo z drugačno usmeritvijo?

Oba zavoda, trgovski tehnični in poklicni, kot znano, izobražujeta dijake, ki se po končanem študiju redno in uspešno zaposlujejo v različnih panogah gospodarske dejavnosti. To trditev potrjuje tudi podatek o skoraj 100% zaposlitvi vseh dijakov, ki so maturirali na omenjenih zavodih. Za trgovski zavod Žige Zoisa pa je pomenljiv še po-

datek, da je precejšnje število dijakov uspešno dokončalo univerzitetni študij. Če tej ugotovitvi dodamo še izjavo deželnega predsednika Illiya, ki je na nedavnem obisku v Gorici podčrtal, da je bodočnost goriške pokrajine prav v trgovini in v turizmu, ostanejo pravzaprav brez besed. Prvi mož Dežele nas opominja na pomembnost, ki jo za Goriško predstavlja terciarni sektor, mi pa se skorajda mazohistično nahajamo v situaciji, da bomo ostali v kratkem kar brez sleherne možnosti gospodarske izobrazbe v slovenskem jeziku, kajti šoli bosta dokončno propadli.

Sami se sprašujemo, ali smo mogoče sami krivi za tak osip: smo mogoče slab učni kader, smo profesorji prestrogi, imamo neprimerno vodstvo, je naš predmetnik preveč obsežen in urnik preveč obremenjujoč? Širijo se tudi zmotna prepričanja, da sta zavoda dvojčka, kar pa ne odgovarja resnici, saj sta si vsebinsko različna, zlasti po odprtju turistične smeri na poklicnem zavodu Ivana Cankarja; poleg tega pa eden usmerja dijake v poklic, drugi pa jim poleg poklica daje širšo podlago, ki omogoča vpis na katerokoli fakulteto. Ali pa gre pripisati nezanimanje za

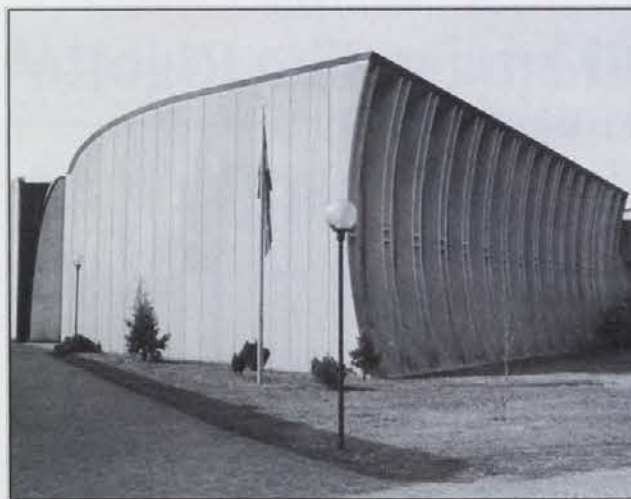

FOTO DPD

tehnični pol zunanjim faktorjem: splošno upadanje rojstev, mešani zakoni, današnja težnja dijakov, da se vpišejo na licejske pole, pomanjkanje smeri (npr. agrarna in umetnostna), osebne zamere, nevednost staršev, da bo s padcem carinske meje Goriška potrebovala pripravljene in zagnane mlade ljudi, ki bodo uvideli nove možnosti gospodarskega razvoja naših krajev?

Ob tragični ugotovitvi, da se je letos skoraj 40% nižješolcev z Goriškega vpisalo na italijanske višje srednje šole, lahko ugotovljamo dvojje: prvič, da narodna zavest na Goriškem upada, da biti Slovenec ni več vrednota, da Slo-

venci zapadamo v brezbriznost ravno v trenutku, ko bi se morali pokazati vitalni; in drugič, da sprejemamo zmotno prepričanje, ki ga širijo nekateri krogi, da je italijanska šola bolj kvalitetna, italijanska kultura in jezik pa večvredna? Za Slovence pomeni taka odločitev odstopanje od vseh dosedanjih bojev za slovensko šolo in počasno poljenje v asimilacijo po lastni krivdi. Zanimivo pa je, da se Italijani v vedno večjem številu učijo slovenščine, mi pa se ji odpovedujemo!

Zase vemo, da se na slovenskih višjih srednjih šolah trudimo, da bi naše dijake vzgajali v slovenskem duhu in

v odprtosti in sprejemanju drugače govorečih. Zelo spoštljivi in uvidevni smo do mladih iz mešanih zakonov, ki jim skušamo ovrednotiti narodnostno identiteto, ki je nujno sestavljena iz dveh polov, slovenskega in italijanskega.

Vendar nam ostaja dvom oziroma že skoro prepričanje, da usoda slovenskih šol ni več v naših rokah, marveč v rokah tistih, ki se radi rokujejo in slikajo na prvih straneh naših časopisov in se za šolo zanimajo le takrat, ko na njen račun lahko postanejo zanimivi. Smo pač samo profesorji, ki skrbijo (in to vestno!) za vzgojno-izobraževalni proces naših otrok; o preobrazbi in sploh obstoju našega šolskega sistema pa odločajo naša zamejska politika in njeni predstavniki! Nikakor pa ne sprejemamo očitka, da ne znamo biti konkurenčni, če naj konkurenčnost pomeni krčenje predmetnikov in časa, ki ga dijaki prebijajo v šoli.

S tem zapisom smo hoteli poudariti, da nam gre za dobrobit zamejskega šolstva in da smo pripravljeni na soočanje z vsemi komponentami naše družbe, ki jim slovenska šola še kaj pomeni.

Profesorji
na DTTZ Žige Zoisa
in DPZ Ivana Cankarja

16

ČETRTEK,
11. MARCA
2004

Predstavniki Slovenske skupnosti na obisku pri vodstvu Južnotirolske ljudske stranke Manjšine enotno za evropske volitve

Zastopstvo stranke Slovenske skupnosti, ki so ga sestavljali Damijan Terpin, Mirko Spazzapan in Walter Bandelli, se je v Bocnu sestalo z vodstvom Južnotirolske ljudske stranke (SVP), ki sta jo zastopala državni poslanec in tajnik Siegfried Brugger in evropski poslanec Michl Ebner.

Manjšinski stranki sta sklenili, da bosta za prihodnje evropske volitve nastopili kot po tradiciji na skupni listi in tako izkoristili zakonsko možnost, ki predvideva olajšano izvolitev evropskega poslanca za nemško, slovensko in francosko manjšino v Italiji. Dogovor predvideva, da bo kandidat, ki ga bo predlagala slovenska stranka, na drugem ali tretjem mestu liste za nosilcem, ki bo ponovno dose-danji poslanec Michl Ebner. Poleg tega pa so predstavniki Slovenske skupnosti predlagali, naj bi v volilnem znaku bil prisoten simbol Slovenske skupnosti, lipove vejice. Zmenili so se tudi, da bo v prime-

ru izvolitve novi evropski poslanec tesno sodeloval s slovenskim kandidatom, ki bi ga predstavljal na terenu kot referent za F-Jk.

Volilno zavezništvo, v katerem bodo po vsej verjetnosti vstopili tudi avtonomisti tridentinsko tirolske stranke, predstavlja za slovensko manjšino koristen korak v smeri uveljavitve narodnih in jezikovnih značilnosti, predvsem v luči udeležanja zaščitnega zakona, za uveljavitev katerega naša narodna skupnost potrebuje čimveč sogovornikov. Nastop v sklopu manjšinske liste pa seveda pomeni zanimanje tudi ostalih manjšinskih strank za slovenske probleme. V trenutku, ko postaja jasno, da dosedanjemu slovenskemu evropskemu poslancu ne bo več omogočeno ponovno kandidiranje, je volilni sporazum naše manjšinske stranke z južnimi Tirolci pravzaprav edina pot, da se Slovenci v Italiji pokažemo na evropskem političnem prizorišču.

PREJELI SMO

Slovenska šola pod udarom

V zadnjih časih se vsi nekoliko nelagodno počutimo, ko nas bremeni neizbežna skrb za našo šolo, saj se v tem obdobju naši dijaki odločajo za nadaljnjo izobraževalno pot. Tudi v vašem tedniku je bilo objavljenih več zapisov, v katerih se zaskrbljenostjo sprašujete o vzrokih, ki vodijo marsikaterega srednješolca k temu, da se odloča za vpis v italijansko šolo. Med številnimi vprašanji, ki vas in nas zaskrbljajo, je bil izpostavljen tudi dvom, ali je slovenska šola še pri srcu šolnikom samim, "saj se ni oglašil niti eden od njih" (Novi glas, 26. februar 2004). V zvezi z vašimi ugotovitvami naj opozorim, da je v petek, 27. februarja, Primorski dnevnik objavil razmišljanje Večno aktual-

ni problemi v šolstvu izpod peresa profesorice Neve Zaghet. V članku je bilo jasno nakazano, v kakšnih vodah se trenutno nahaja italijanski šolski sistem in z njim neizbežno tudi naša šola. V času take zmedenosti, ki je zajela ves šolski svet, sploh ne smemo podvomiti v nezanimanje slovenskih šolnikov do pojava številnih vpisov v italijanske šole, saj je prav šolnik prvi, ki je najbolj prizadet ob tovrstnih odločitvah naše mladine. Ne smemo pa pozabiti, da je slovenska šola brezpozgojni problem, ki zadeva celotno zamejsko skupnost. Verjemite mi, da taki situaciji zelo težko kljubujemo, saj poleg vseh že znanih težav mora naša šola čim bolj učinkovito usklajevati svojo specifično z zahtevami italijanskega šolskega sistema, kar ni vedno tako enostavna zadeva: vključevati se mora v evropske projekte, da bo čim bolj "evropska", stremeti po

navezenju stikov s šolami iz matice, ob tem pa seveda strogo delovati v okviru italijanske šolske zakonodaje. Ali se vam zdi, da je tako enostavno biti kos vsem tem zahtevam? Nas, ki že skoraj tri desetletja vzgajamo naše mlade rodove, so te reforme in istočasno tudi zahteve privedle do nemoči in nezaupanja v lastne sposobnosti. Marsikdaj začutimo, da se nam tla majejo, pogostoma se nam poraja dvom, ali ima današnja šola sploh še funkcijo vzgoje in izobraževanja, ali pa je to že ponudbena ustanova s številnimi pobudami, ki skušajo na čimbolj eleganten način privabiti dijake. Ob taki situaciji, v katero nas je privedel italijanski šolski sistem s svojimi postopnimi reformami, bi morali biti naši vodstveni organi nedvomno izredno usposobljeni kadri - neke vrste vrhunski menedžerji -, ki bi zmogli učinkovito voditi in usmerjati vse kom-

ponente znotraj šole in istočasno zadovoljiti želje in pričakovanja vseh, tako dijakov in staršev, kot šolnikov samih, ki po vsej verjetnosti se vedno čutimo, da imata vzgoja in izobrazba prvenstveno vlogo pri oblikovanju celovite osebnosti dijakov. Takih kadrov pa žal naša šola ne premore (verjetno tudi italijanska ne) in zato je vse prepogosto tarča številnih kritik, ki jo gotovo še bolj šibijo. V takih trenutkih bi gotovo potrebovali zanesljivo oporo in nenehno spodbudo s strani vseh komponent naše skupnosti, saj je prav šola ena izmed najvažnejših temeljev našega narodnega obstoja. Slovensko šolo namreč gradimo vsi: šolniki, starši, dijaki, politiki, skratka celotna skupnost; od vsakega posebej je torej odvisno, koliko bo prispeval k njenemu obstanku v teh viharnih časih, ki jo tako neusmiljeno ogrožajo.

Majda Cibic Cergol

S 1. STRANI

"Šola ni šala!"

Da nekateri šolniki opravljajo svoje delo površno ali neodgovorno ali morda samo kot privesek glavni službi. Da nekateri oblikujejo šolo (uvajajo eksperimentacijo v duhu avtonomije) po svojem okusu in jim ni nič mar, če bodo s tem zmanjšali vpis na kako drugo šolo ali celo ogrozili njen obstoj. Da nekateri stalno kritizirajo šolo, morda zaradi nekaterih zoprnih (ali nesposobnih) šolnikov, ki se na svojem delovnem mestu ravno ne pretegnejo, zaradi teh pa smo (so) tudi vsi ostali le paraziti, pijavke, ki državi za "polovični" delovni urnik odjedamo (jo) denar. Če upoštevamo samo teh

nekaj dejstev, potem je možno sklepati, da se naši šoli v bodočnosti ne pišejo ravno lepi časi. Morda pa je to le ena stran medalje. K sreči so to samo posamezni primeri, ki jih ni mogoče pripisati celotnemu zamejskemu šolstvu. Vsi naštetih problemi so premostljivi in ne morejo postaviti pod vprašaj obstoja slovenske šole. Ko bi bilo vsaj res, da imamo tako slabo šolo, slab učni kader! Gotovo, da obstajajo nekatere anomalije, trendi, ki so rezultat časovnih sprememb. Vendar rezultati, primerjave, kljub vsemu kažejo nasprotno! Pomislimo samo na uspehe naših dijakov (razna priznanja) in koliko višješolcev zaključijo univerzitet-

ni študij! Res je, da so na šoli večkrat zdrabe, zamere, opravljanja, maščevanja, pomanjkanje konstruktivnega pristopa! Saj so tudi v drugih javnih institucijah in v družbi nasploh. Pozabili smo ali pa se ne znamo več pogovarjati. Primanjkuje nam časa, volje, pa tudi moči, saj se včasih znajdemo kot donkihoti, ki se borimo z mlini na veter. Potrebna bi bila javna debata o problemih šole, v kateri bi morali sodelovati tako starši, ki so najbolj zainteresirani za kvalitetno izobraževanje svojih otrok, kot tudi šolniki, politiki in gospodarstveniki. Skupaj bi se morali vprašati, kakšno šolo potrebujemo, in si zastaviti jasne cilje za nadaljnji razvoj.

Predvsem pa bi se morali zavedati, da slovenski zamejski šoli ne sme zmanjkati občutek za narodno pripadnost. Če nam slovenstvo ni več vrednota, potem so vsi razlogi za črnogledost upravičeni, saj smo se odpovedali bistvenemu - svoji narodni identiteti. Če dijakov ne bo, tudi šole ne bo, zato lahko šolo rešimo samo s kvalitetnejšim delom, ljubeznijo do poklica, izboljšanjem odnosov, predvsem pa s prenehanjem nenehnega kritiziranja šole in šolnikov. Šola naj celotni družbi postane najpomembnejša izobraževalna in kulturna ustanova, saj se v njej ustvarjajo temelji bodoče družbe in tudi naše narodne skupnosti.